

ÚŘAD VLÁDY ČR, AGENTURA PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ
V ROMSKÝCH LOKALITÁCH

ČÁST II.: BROUMOV

EVALUACE
V LOKÁLNÍCH
PARTNERSTVÍCH

OBDOBÍ 2008-2010

EVALUACE V LOKÁLNÍCH PARTNERSTVÍCH

období 2008-2010

II. BROUMOV

„I malé cíle vedou k velkým výsledkům“

**Pro Úřad vlády ČR, Agenturu pro sociální začleňování v romských
lokalitách zpracovala společnost SocioFactor s.r.o.**

OBSAH

1.	O evaluaci	5
2.	Představení lokality	7
2.1.	Město Broumov	7
2.2.	Sociodemografická charakteristika města	7
2.2.1.	Vývoj počtu obyvatel	7
2.2.2.	Nezaměstnanost.....	9
2.2.3.	Vzdělanostní struktura	12
2.3.	Stručný popis lokalit	13
2.4.	Potřeby lokality a doporučení	15
2.4.1.	Oblast bydlení.....	15
2.4.2.	Oblast zaměstnanosti	16
2.4.3.	Oblast vzdělávání.....	17
2.4.4.	Služby pro osoby ohrožené sociálním vyloučením.....	19
2.4.5.	Kriminalita a rizikové formy chování	19
3.	Strategický plán Lokálního partnerství	20
3.1.	Priority Lokálního partnerství.....	20
3.2.	Návaznost priorit a cílů na potřeby lokality	24
3.2.1.	Oblast vzdělávání.....	24
3.2.2.	Oblast bydlení.....	26
3.2.3.	Oblast zaměstnávání	26
3.2.4.	Oblast sociálních služeb.....	27
3.2.5.	Oblast zdravotní péče.....	27
3.2.6.	Oblast bezpečí	27
3.2.7.	Další	28
	Informovanost a komunikace.....	28

3.2.8. Závěr:	28
4. Politika obce	29
4.1. Bytová politika	29
4.2. Politika zaměstnanosti	30
4.3. Vzdělávací politika	31
4.4. Sociální politika, podpora sociálních a návazných služeb	31
4.5. Bezpečnostní politika	33
4.6. Integrovaný plán rozvoje Broumovska	33
5. Výsledky evaluace	34
5.1. Vstupní informace	34
5.2. Počátky intervence do lokality	38
5.3. Dosahování cílů, poslání Agentury a jejich vnímání aktéry	43
5.4. Situační analýza	57
5.5. Vyhodnocení metod – lokální partnerství a spolupráce s aktéry	60
5.6. Vyhodnocení metod – strategický plán	67
5.7. Vyhodnocení metod – lokální konzultant	73
5.8. Vyhodnocení metod – projektové poradenství	77
5.9. Dopady na místní sociální a integrační politiky	83
5.10. Dopady v oblasti eliminace sociálního vyloučení	89
5.11. Diskuse ve skupině lokálního partnerství	93
6. Shrnutí výsledků	95

1. O evaluaci

Evaluace v lokálních partnerstvích je hodnocením jedné specifické oblasti veřejné politiky, která si vzala za cíl podpořit sociální začleňování ve městech, obcích a mikroregionech. Je nezbytnou součástí hodnocení pojetí, návrhu, implementace, užitečnosti a efektivity sociálních intervenčních programů, mezi které patří i Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách (dále Agentura). Agentura je nástrojem Vlády ČR k zajištění podpory obcím v procesu sociálního začleňování. Má podporovat obce a města, aby mohly plnit svoji funkci – má zajišťovat či pomáhat zajistit všem občanům rovný přístup ke vzdělávání, bydlení, zdravotní péči, zaměstnání, sociálním službám a bezpečí. Má podporovat taková opatření, která pomohou samosprávám v procesu sociální integrace obyvatel ohrožených sociálním vyloučením a v rozvoji sociálně vyloučených lokalit v kontextu a zájmu celé obce/města a všech jejích občanů. Posláním Agentury je také propojovat subjekty na místní úrovni tak, aby spolupracovaly při sociálním začleňování.

Cílem evaluace v lokálních partnerstvích bylo zhodnotit přínos této Agentury a její působení v obcích. Hned na úvod musíme uvést, že se jedná o poměrně komplexní program, který se navíc v čase dynamicky vyvíjel. Evaluace se zaměřila na vybranou část programu – výsledky působení Agentury a účinky ve třinácti pilotních lokalitách v rozmezí let 2008 – 2010. Předkládaná zpráva je jednou ze třinácti dílčích zpráv, současně ale vznikla i sumarizační zpráva, která shrnuje a porovnává vybrané výsledky za všechny pilotní lokality. Tento shrnující materiál nebyl součástí veřejné zakázky a firma SocioFactor jej zpracovala nad rámec smlouvy v rámci svého veřejného závazku působit jako sociální firma a přispívat k rozvoji sociálně prospěšných aktivit. Sumarizační zpráva čtenáři mimo jiné poskytuje informace o vzniku a působení Agentury, výběru pilotních lokalit a používaných metodách práce, mezi které patří mapování potřeb / situační analýzy, lokální partnerství, strategické plány a projektové poradenství.

V evaluaci jsme se vydali cestou programové evaluace a za použití kvantitativních i kvalitativních výzkumných metod jsme hodnotili program, který byl již v některých lokalitách ukončen, v jiných ale dále pokračuje. Činili jsme tak s vědomím, že výsledky evaluace by měly přispět k případným korekcím intervenčního programu a také z části ovlivnit budoucnost tohoto integračního programu. Byli bychom rádi, kdyby čtenáři, a to i ti, kteří patří k programovým kritikům působení Agentury, nebrali výsledky jako suché přezkoušení faktů, ale především jako informaci o integračním programu, nad kterým má smysl se hlouběji zamýšlet a diskutovat. Předložená evaluace má především napomoci v budoucích rozumných rozhodnutích o chodu programu a upozornit na slabá místa a problémy, s nimiž se implementace záměru ve svých počátcích potýkala. To vše s ohledem na skutečnost, že Agentura působí v dalších lokalitách, a některé z nich byly vybrány teprve nedávno.

Co se týká zvolené metodologie evaluace, zvolili jsme tzv. stakeholder analysis, analýzu aktérů, která vychází z hodnocení významných místně znalých aktérů, ke kterým patří především členové lokálního partnerství, případně i další aktéři, kteří o činnosti Agentury mají povědomí nebo s ní ve sledovaném časovém úseku úzce spolupracovali. V rámci této analýzy aktérů jsme kombinovali řadu výzkumných metod – zejména kvalitativní individuální rozhovor, kvalitativní skupinový rozhovor (v některých lokalitách), kvantitativní dotazování a desk research (sekundární analýzu dat). Pro všechny lokality jsme vytvořili jednotné evaluační schéma, aby byly výsledky vzájemně porovnatelné. Pro podrobnější informace čtenáře odkazujeme na sumarizační zprávu, kde jsou porovnány výsledky z hlediska relevance, efektivity, účinnosti a užitečnosti působení Agentury v pilotních lokalitách.

Dílčí evaluační zpráva má následující strukturu. Nejdříve je představena lokalita působení Agentury, uvedena stručná charakteristika obce, sociodemografická data jako vývoj počtu obyvatel, nezaměstnanost a vzdělanostní struktura. Následuje stručný popis lokalit, představení sociálně vyloučených lokalit v obci a jejich stručná charakteristika. V závěru jsou shrnuty potřeby a doporučení, jak byly představeny v situačních analýzách podle hlavních oblastí sociální exkluze. Následně čtenáře obeznamujeme se strategickým plánem lokálního partnerství. Kapitola popisuje složení lokálního partnerství, jednotlivé priority strategického plánu a jim podřazené dlouhodobé a krátkodobé cíle. Dále se věnuje návaznosti priorit a cílů na potřeby lokality, jak byly definovány v situační analýze. Také sledujeme, do jaké míry se navržená doporučení situační analýzy promítla do strategického plánu, která doporučení byla akceptována, která byla ponechána stranou. V kapitole o politice obce stručně informujeme o jednotlivých politikách a opatřeních obce a to podle jednotlivých oblastí. Věnujeme se bytové politice, vzdělávací politice, sociální politice, podpoře sociálních a návazných služeb, bezpečnostní politice a dalším opatřením či strategiím ve vztahu k sociálnímu vyloučení. Následují výsledky evaluace podle struktury evaluace, které jsou doplněny o ilustrativní grafy. Začínáme vstupní informací o lokalitě, následuje vyhodnocení hlavních metod a nástrojů Agentury. Výsledky shrnujeme v závěrečné diskusi.

2. Představení lokality

2.1. Město Broumov

Historie města Broumova respektive jeho vznik je spjat s benediktinským řádem, který přišel na toto území již v roce 1213 a postupně jej kolonizoval. Město Broumov se stalo přirozeným kulturním a průmyslovým centrem broumovského výběžku a tuto roli si zachovalo po celou dobu své existence. Oblast Broumovska je úzce spjata s textilní výrobou, která zde má dlouholetou tradici.

Broumovsko je charakteristické svými přírodními krásami (nalezneme zde například Adršpašsko-teplické skály, největší skalní město ve střední Evropě, či Broumovské stěny) a mnoha kulturními památkami (např. dvě městské památkové zóny zahrnující i benediktinské kláštery v Broumově a Polici nad Metují). Samotné město Broumov leží v Broumovském výběžku v údolí, jímž protéká řeka Stěna, obklopenému Javořími horami a Broumovskými stěnami, v blízkosti hranic s Polskem.

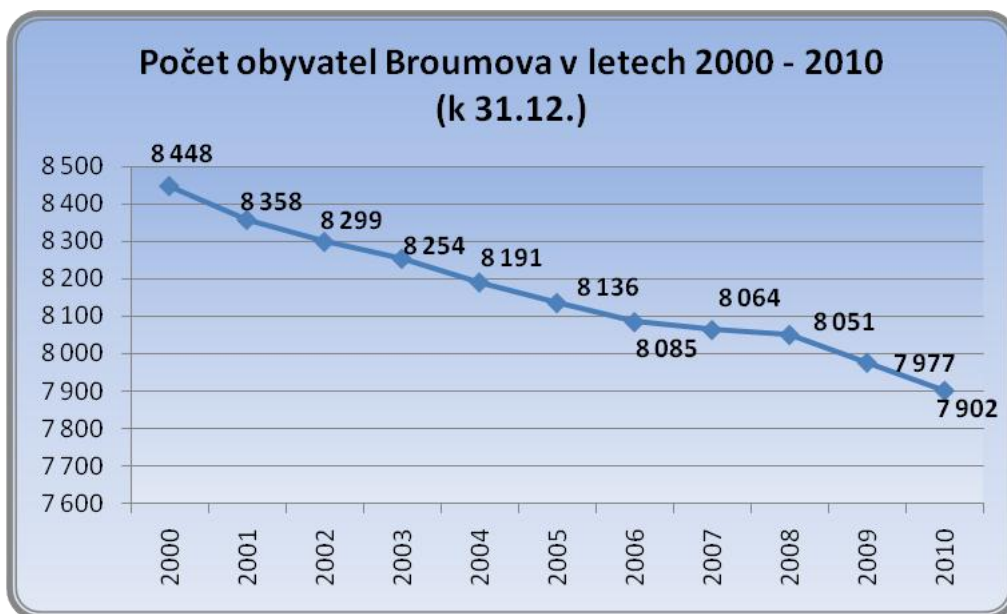
Z hlediska administrativního členění leží Broumov v Královéhradeckém kraji, v okrese Náchod. Jedná se o obec s rozšířenou působností a s pověřeným obecním úřadem, který v rámci své působnosti spravuje také několik dalších obcí na Broumovsku a Teplicku. Město Broumov se člení do osmi správních obvodů: Broumov, Olivětín, Poříčí, Nové Město, Kolonie 5. Května, Velká Ves, Benešov a Rožmitál.

2.2. Sociodemografická charakteristika města

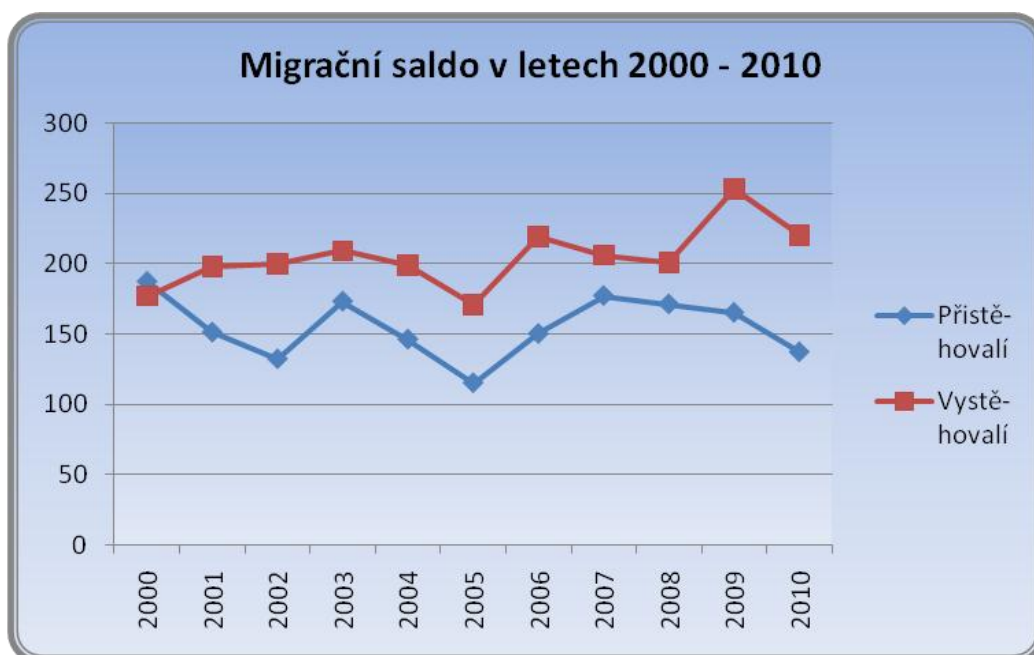
Město Broumov bylo součástí sudetského území a tak jej v novodobé historii poznamenal odsun německého obyvatelstva po 2. sv. válce a následné osídlování. V současnosti má město 7 902 obyvatel (k 31. 12. 2010).

2.2.1. Vývoj počtu obyvatel

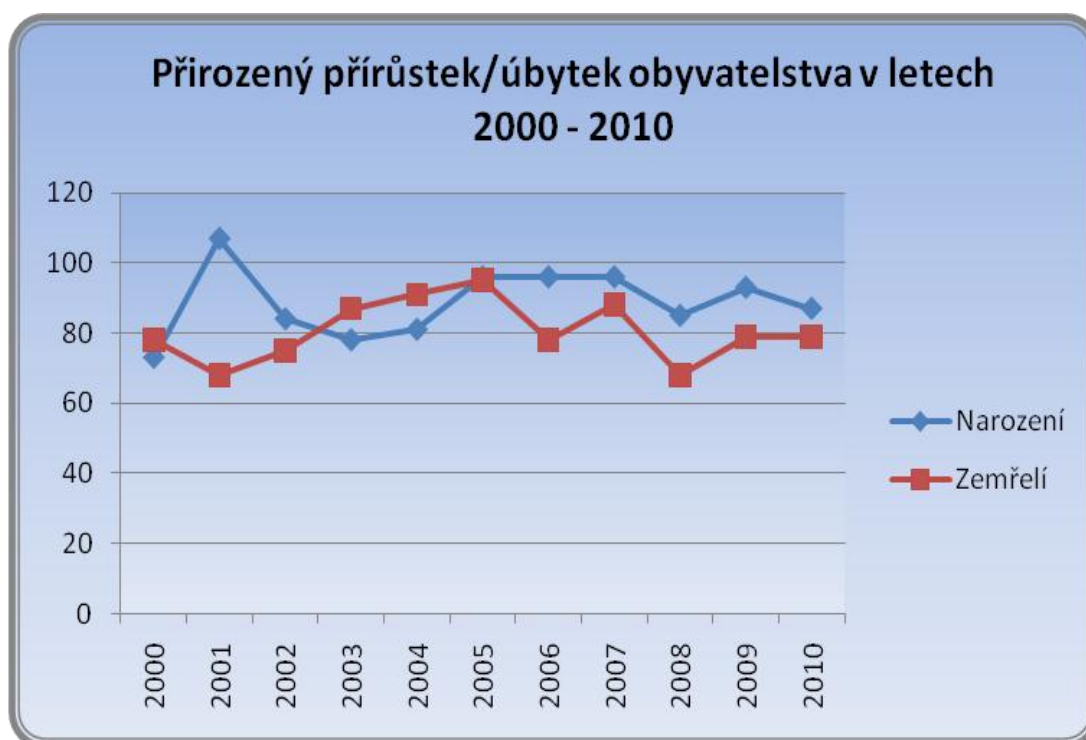
Počet obyvatel Broumova v průběhu posledních deseti let neustále klesá. V tomto období zaznamenal Broumov úbytek obyvatelstva o 546 osob. Na konci roku 2010 měl tedy o 6,5% méně obyvatel než na konci roku 2000. Úbytek je patrný z následujícího grafu.

Podívejme se blíže, co je důvodem úbytku obyvatel ve městě Broumově, tedy zda se jedná o přirozený úbytek obyvatelstva nebo o úbytek způsobený migrací obyvatel.

Migrační saldo města Broumova je v posledních deseti letech (vyjma roku 2000) záporné. Od roku 2006 počet vystěhovaných obyvatel pravidelně převyšuje 200 osob ročně a v roce 2009 se odstěhovalo dokonce 253 obyvatel.

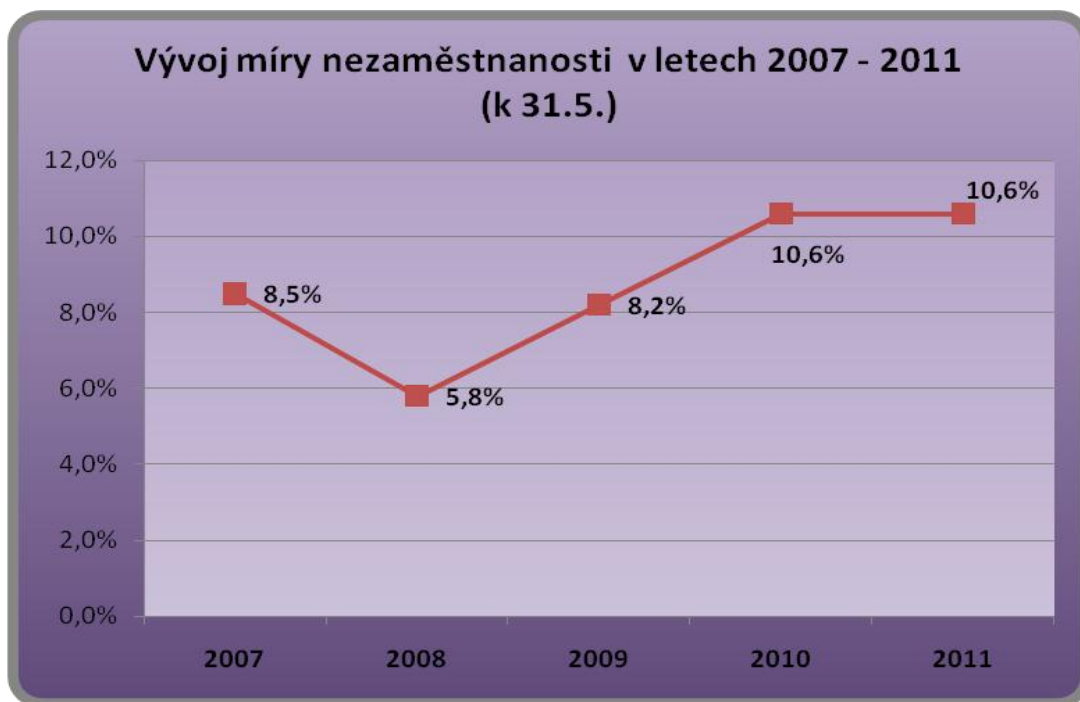

Z grafu je patrné, že vyjma dvou let (2003 a 2004) převyšuje počet živě narozených počet zemřelých obyvatel. V roce 2001 se v obci narodilo nejvíce dětí za posledních deset let (107). Kladný přirozený přírůstek je přesto tak malý, že nedokáže vyrovnat záporné migrační saldo.

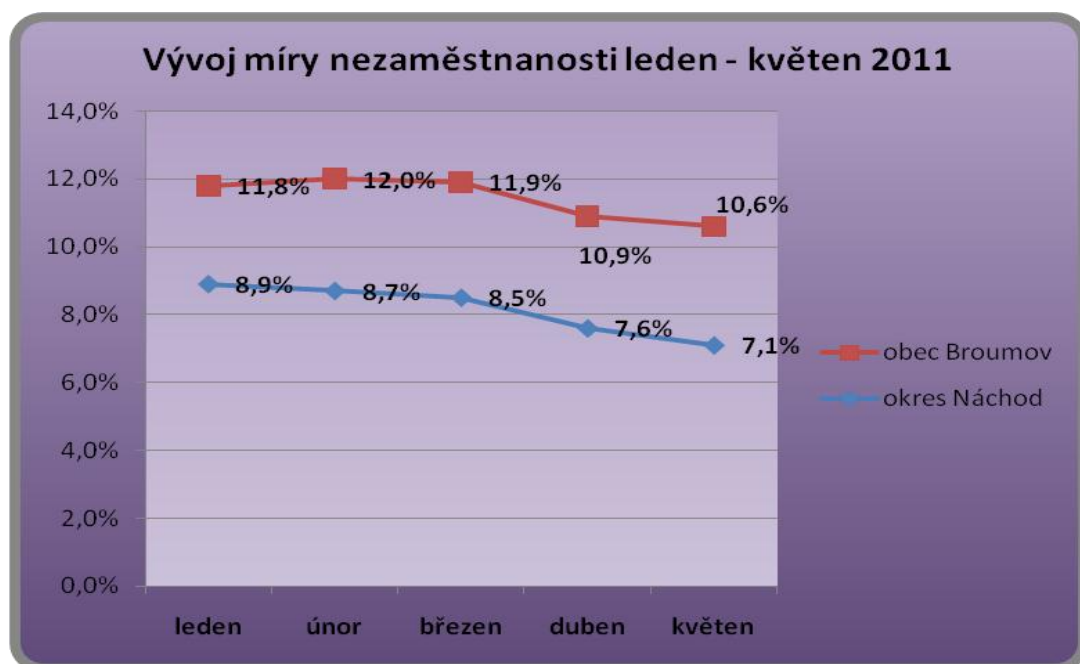
2.2.2. Nezaměstnanost

Město Broumov dosahuje co do míry nezaměstnanosti k 31. 5. 2011 na 5. místo v rámci celého okresu Náchod, který čítá 78 obcí. Vyšší míru nezaměstnanosti zaznamenaly již jen obce Heřmanice, Hynčice, Lybchyně a Šestajovice.

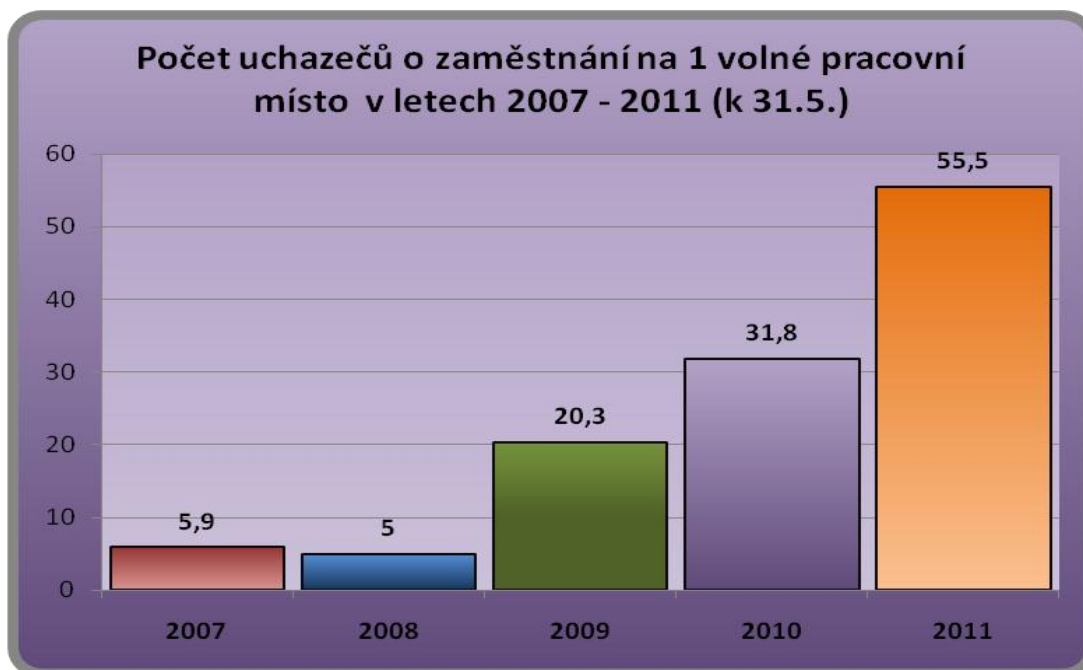
Následující data nám přiblíží vývoj nezaměstnanosti ve městě Broumově v období posledních pěti let. Podíváme se na vývoj míry nezaměstnanosti, na počty uchazečů o zaměstnání a na počty volných pracovních míst.

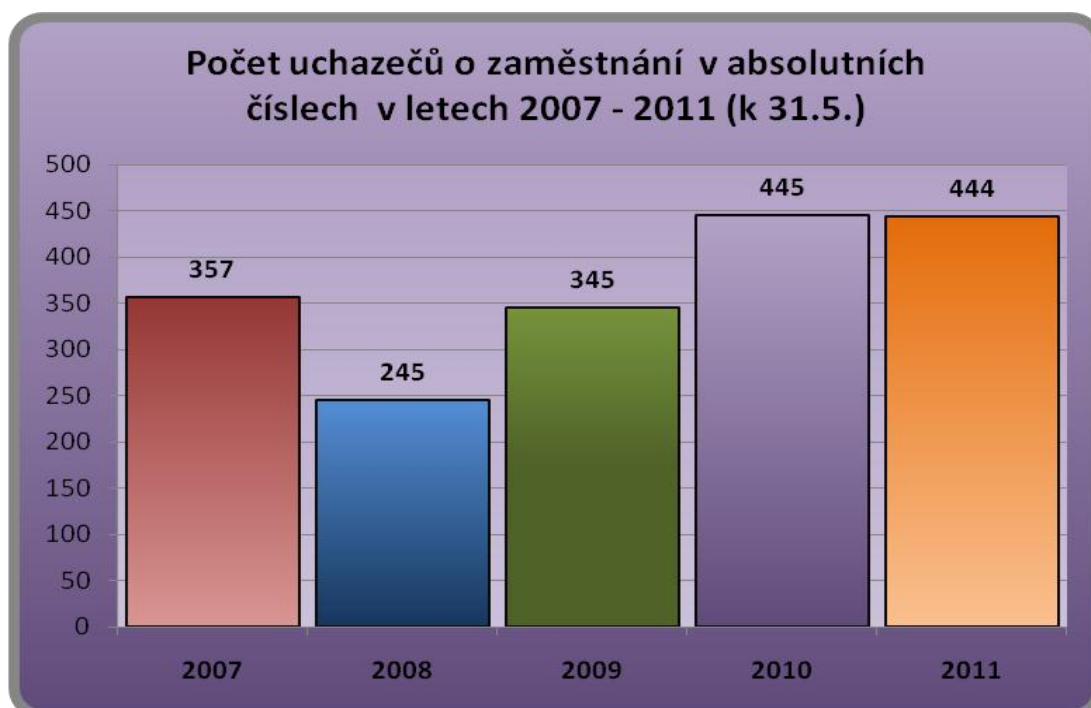
Mezi roky 2007 a 2008 sledujeme pokles míry nezaměstnanosti a to o 2,7%. Od roku 2008 se míra nezaměstnanosti neustále zvyšuje a k 31. 5. 2011 dosahuje již 10,6%. Míra nezaměstnanosti se tedy za poslední 3 roky téměř zdvojnásobila (nárůst o 4,8%).

Ve srovnání s okresem Náchod je míra nezaměstnanosti v květnu 2011 v Broumově o 3,5% vyšší. Dále platí, že od ledna do května v roce 2011 rozdíl v míře nezaměstnanosti mezi okresem Náchod a Broumovem mírně narůstá.

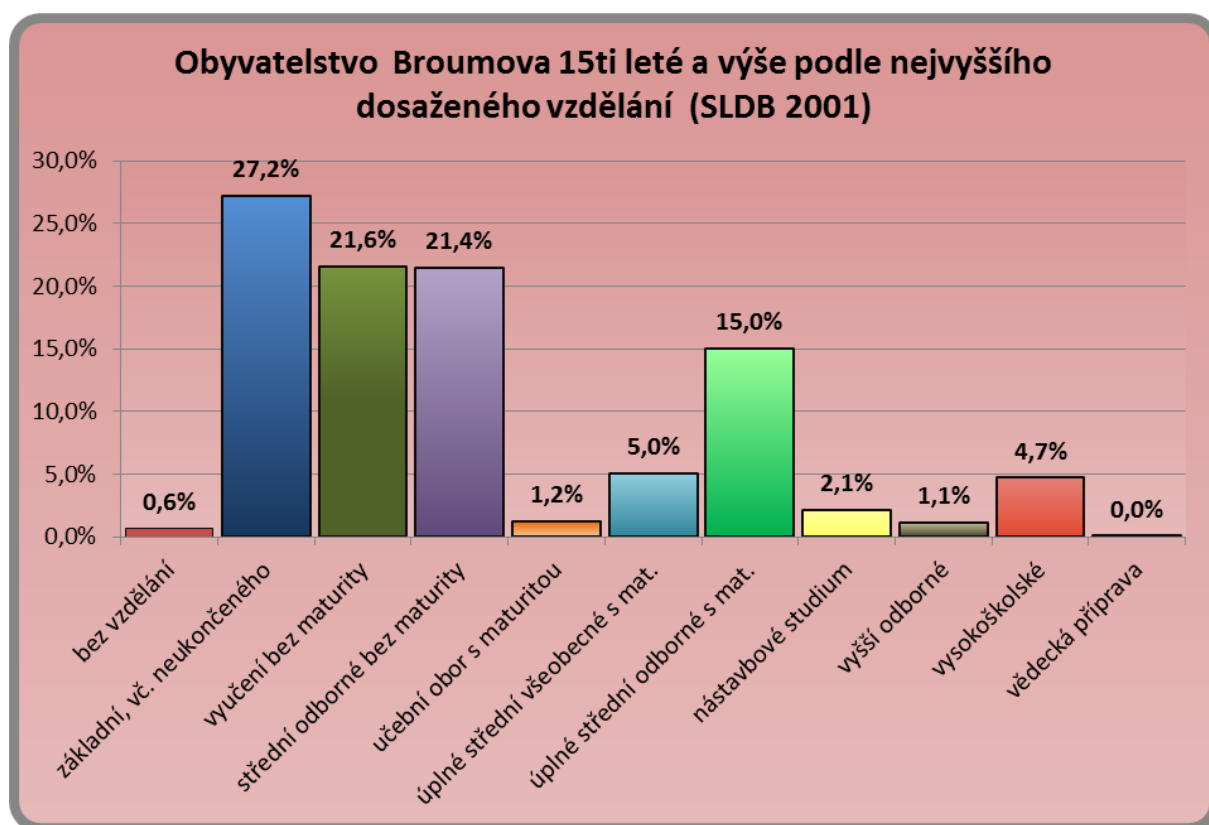
Pohled na počty uchazečů na jedno volné pracovní místo v průběhu let 2007 až 2011 ukazuje velmi zřetelně situaci na místním trhu práce. Zatímco v roce 2008 se o jedno pracovní místo ucházelo 5 nezaměstnaných, v roce 2011 je to již 55,5 nezaměstnaných, tedy desetinásobek.

Počet uchazečů o zaměstnání je k 31. 5. 2011 téměř o polovinu vyšší než v roce 2008. Ve srovnání let 2010 a 2011 však vidíme, že se poprvé od roku 2008 meziročně počet uchazečů nezvýšil.

2.2.3. Vzdělanostní struktura

Vzdělanostní strukturu obce nám přiblíží následující graf.

O málo více než půl procenta obyvatel Broumova (0,6%) nemá žádné vzdělání. Více než čtvrtina obyvatel Broumova (27,2%) dosáhla pouze základního vzdělání nebo ani základní vzdělání neukončila. Více než pětina obyvatel (21,6%) se vyučila a téměř shodný počet (21,4%) má střední odborné vzdělání bez maturity. Téměř tři čtvrtiny (70,8%) obyvatel obce tedy nezískalo maturitu.

Vzdělávání ukončila maturitní zkouškou více než pětina obyvatel (21,2%). Nástavbové studium absolvovalo 2,1% a vyšší odborné 1,1% obyvatel. Vysokoškolského titulu dosáhla necelá dvacetina obyvatel obce (4,7%).

2.3. Stručný popis lokalit

Popisu sociálně vyloučených romských lokalit ve městě Broumově se detailně věnuje Dlouhodobý monitoring situace romských lokalit zpracovaný společností GAC v roce 2009.¹ Jako sociálně vyloučené romské lokality lze ve městě Broumově označit zejména čtyři lokality. Tyto lokality však nejsou vyloučeny prostorově, jedná se buď o jednotlivé domy (častěji) nebo skupinu domů, které jsou obklopeny další zástavbou, v níž žije majoritní populace. Jeden z domů se nachází v ulici Na příkopech č.p.27, jeden dům na ulici Tyršova č.p. 73, čtyři domy na ulici Soukenická – Olivětín č.p. 14, 18, 65, 92 a další lokalitou jsou dva tzv. Polákovy domy. Lokality má obývat asi 800 osob.

Lokalita Na příkopech

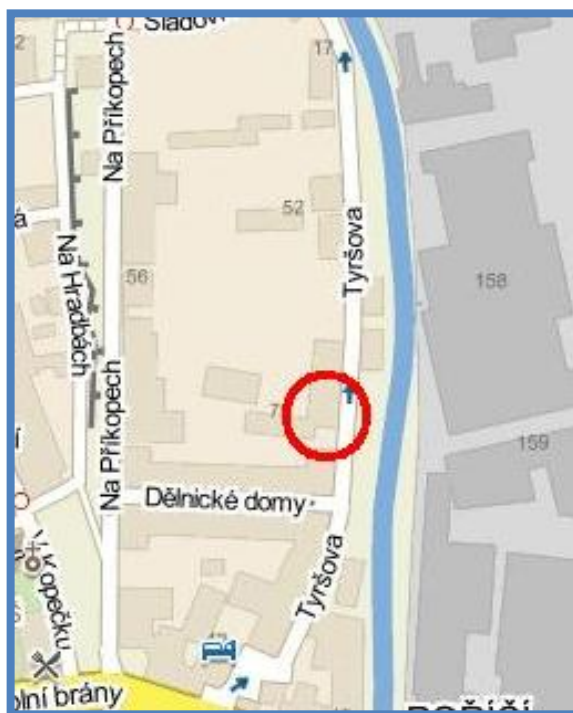
Jedná se o čtyřpatrový dům s šestnácti malometrážními byty 1+1 či 2+1 (čtyři byty na každém patře), ve kterém žije přibližně 60 osob. Vlastníkem domu je město Broumov. V přízemí domu najdeme kancelář vedoucího veřejně prospěšných prací (VPP) a výdejnu náradí spolu se zázemím pro pracovníky VPP a veřejné služby (VS).

¹ Dostupný na www.socialni-zaclenovani.cz

Lokalita Tyršova ulice

Na ulici Tyršova obývá sociálně vyloučené obyvatelstvo jeden dům, který má tři patra. Na každém patře jsou dva malometrážní byty o velikosti 2+1. Dům je obýván cca 25 – 30 osobami. Majitelem domu je soukromý vlastník - jeden z místních Romů. Vytápění je zajištěno kamny na tuhá paliva.

Lokalita Soukenická ulice

Lokalitu Soukenickou tvoří čtyři domy. Jeden z nich je v soukromém vlastnictví a tři jsou ve vlastnictví města. V domech žije přibližně 135 osob, z větší míry příslušníků romského etnika. Domy jsou čtyř, tří a dvoupatrové s byty většinou o velikosti 2+1. Přestože jsou ve jmenované zprávě GAC popsány jako jedna lokalita, jedná se o jednotlivé domy, nacházející se na jedné ulici. Pouze dva z domů leží v blízkosti sebe – přes ulici.

Lokalita Polákovy domy

Jako Polákovy domy jsou označovány dvě řady domů s šesti vchody. V každém vchodě je šest bytů o velikosti 2+1. V těchto domech žije přibližně 250 osob, z nichž nadpoloviční většina jsou Romové (cca 170 osob). Polákovy domy jsou bývalou dělnickou kolonií ležící u cesty vedoucí z centra směrem k Rožmitálu. Za „problematictější“ oblast je považována řada domů blíže k centru města, která je ve vlastnictví města. Druhá řada domů je v soukromém vlastnictví bývalých nájemníků.

2.4. Potřeby lokality a doporučení

Ve zprávě Dlouhodobý monitoring situace romských lokalit zpracovaný společností GAC v roce 2009 nalézáme tato doporučení, která vnímáme jako výchozí. Tato doporučení definují potřeby města Broumova ve vztahu k sociálně vyloučeným romským lokalitám a jejich obyvatelům. Navrhovaná doporučení se týkají celkem pěti oblastí – bydlení, zaměstnanosti, vzdělávání, služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením a kriminality a rizikových forem chování.

2.4.1. Oblast bydlení

- Pro zvýšení šancí obyvatel sociálně vyloučených lokalit na zlepšení své bytové situace zpráva doporučuje, aby jednotlivé městské části spravující svůj bytový fond vytvořily **programy sociálního bydlení**, popřípadě palety **prostupného bydlení**, v rámci níž by došlo k diferenciaci bytů a vzniku databáze bytů, klientů a vlastníků s cílem klienty účinně motivovat, kontrolovat a případně sankcionovat. Tento plán by měl vyústit v koncepci sociálního bydlení a bytové politiky vzhledem k sociálně vyloučeným obyvatelům města a přispět k větší čitelnosti systému přidělování pro jednotlivé aktéry.
- Další doporučení se týká **transparentního definování způsobu přidělování bytů a informování** o těchto možnostech. Mezi obyvateli byla zaznamenána nedůvěra k tomuto systému, která může být způsobena nejednoznačností v systému přidělování

bytů, ale i nízkou informovaností obyvatelů, jejímž vyústěním mohou být určitá nedorozumění či přehnaná očekávání obyvatel.

- Tento systém by mohl pomoci motivovaným sociálně vyloučeným rodinám **získat bydlení mimo takzvané sociálně vyloučené lokality**.
- Podobně jako ve všech lokalitách, stejně tak i v Broumově, se objevuje **absence krizového bydlení pro matky s dětmi**.
- V komunitním plánu již z roku 2004 byla deklarována potřeba **vzniku občanské poradny**, která ovšem do roku 2009 ve městě stále neexistovala. Její potřeba se s probíhající ekonomickou krizí, vzrůstající nezaměstnaností a zadlužeností obyvatel v potřebě dluhového poradenství projevuje stále častěji.

2.4.2. Oblast zaměstnanosti

- Zpráva doporučuje **sledovat strukturu nabízených rekvalifikací a návazných pracovních míst a snažit se zajistit maximální provázanost**. Nicméně výrazným limitujícím faktorem je nízký počet pracovních míst v regionu. Další možností je zajistit dlouhodobě nezaměstnaným s nízkou kvalifikací **programy, které by jim umožnily doplnit si základní vzdělání či vyučení**.
- Ve městě Broumov **chybí pracovníci terénního pracovního poradenství**, kteří by mohli vytipovávat motivované uchazeče o zaměstnání, doprovázeli je při jednání o zaměstnání, uzavírání smluv a poskytovali podporu v prvních dnech zaměstnání. Činnost pracovních poradců také přispívá k legalizaci nelegálních práce.
- Další doporučení se týká vytipování vhodných subjektů, jež by se věnovaly **sociálnímu podnikání**, a podpory jejich činnosti.
- Postupně **zvyšovat počet míst v rámci veřejné služby a zvýšit počet míst v rámci veřejně prospěšných prací** – mezi romskými nezaměstnanými je o tyto služby zájem. Úřadu práce se daří pěstovat v Broumově systém společensky účelných pracovních míst.
- Na místě je **pokračovat v programu návratu dětí do škol či nastoupení do zaměstnání** a v poradenské činnosti Úřadu práce s celými rodinami.
- Region Broumovsko by se měl více zaměřit na rozvoj svých silných stránek, mezi něž patří fungující i kulturní a přírodní bohatství (NPR, CHKO), zlepšit infrastrukturu cestovního ruchu a orientovat se na rozvoj cestovního ruchu a v něm zahrnutých

pracovních pozic. V tomto směru by bylo vhodné využít příležitosti v podobě blízkosti Polska a využití grantů z EU.

2.4.3. Oblast vzdělávání

- **Motivace romských rodičů k umísťování dětí do předškolních zařízení** je velmi nízká, přestože by mohlo sloužit dětem žijícím v sociálně vyloučených lokalitách k vyrovnání sociokulturního handicapu a tak jim usnadnit vstup na ZŠ. Zpráva doporučuje pomocí **terénních sociálních pracovníků motivovat sociálně vyloučené rodiny**, aby tyto služby využívaly. Platby v mateřských školách by měly být bezhotovostní a mateřské školy by měly připouštět mírnější startovací režim, kdy by si všechny zúčastněné strany zvykaly na pobyt dítěte v mateřské škole. Pro rodiny, jimž nevyhovuje pravidelný režim v mateřské škole, či pro děti ze sociálně vyloučeného prostředí, které nelze z kapacitních důvodů do mateřských škol umístit, se jeví jako vhodná alternativa nízkoprahové zařízení pro děti v předškolním věku, kam by mohly docházet i se svými rodiči.
- Další doporučení se týká **zvážení pilotního zavedení asistenta pedagoga na mateřských školách** – odborného pedagogického pracovníka, který je k dispozici sociálně vyloučeným a sociálním vyloučením ohroženým dětem z mateřské školy a všem pedagogům, spolupracuje při komunikaci se žáky či rodiči, může se individuálně věnovat dítěti, hlouběji vysvětlovat, působit jako prostředník.
- Dále se doporučuje **zvýšit informovanost rodičů o možnosti předškolního vzdělávání a kapacitně přípravné ročníky navýšit**, aby mohly uspokojit počtem volných míst poptávku ze strany rodičů.
- S pomocí terénních sociálních pracovníků působit na rodiny v rámci **prevence započetí školní docházky dětí** ve škole mimo hlavní vzdělávací proud.
- Vhodné je **navýšit počty asistentů pedagogů, výchovných poradců či školních psychologů** na jednotlivých základních školách (vedle prvních i na druhých stupních), kteří by ve výuce pedagogům pomáhali s řešením výchovných problémů žáků.
- Zpráva doporučuje **navýšit kapacity doučování dětí** mimo školu. V současné době také v Broumově **nepůsobí žádný subjekt, jenž by nabízel doučování přímo v rodinách**.
- V nabídce mimoškolních aktivit chybějí v současnosti takové, které by vytipovávaly, připravovaly a **motivovaly žáky základních škol ze sociálně vyloučeného prostředí ke studiu na střední škole** – pracovní motivace formou návštěv podniků a středních škol, besedy se zástupci různých profesí a „role models“ (setkání s Romy, kteří se uplatnili na

trhu práce), informační aktivity představující blíže konkrétní obor či danou školu, specifické doučování vybraných žáků s ohledem na případné přijímací zkoušky či zvládání učiva bezprostředně po vstupu na SŠ.

- V dané chvíli také v Broumově chyběly subjekty, které by zajišťovaly sociálně vyloučeným žákům **podporu během studia na střední škole**. Žáci, kteří studiem prochází, by měli mít možnost neformálního setkávání se ve volnočasovém klubu, kde budou mít příležitost pro výměnu zkušeností, příp. neformální besedy s úspěšnými Romy – bude zde docházet k dalšímu násobení průběžných motivačních aktivit a k přípravě na vyučování včetně doučování.
- Jako nedostatečné se projevuje pokrytí **motivačních programů pro mladistvé starší 15 let, kteří již ukončili povinnou školní docházku** a kteří, pocházejí-li ze sociálně vyloučených lokalit, velmi často nepokračují v dalším vzdělávání a evidují se na úřad práce. Ovšem **tato skupina je institucionálně zcela opomíjena** a je také jen velmi obtížně motivovatelná do těchto služeb docházet. Nutno je však upozornit na skutečnost, že tento typ služeb je deficitní ve všech lokalitách a ze zkušeností z jiných míst je známo, že je obtížné připravit program, který by tuto cílovou skupinu přilákal.
- Dále se doporučuje znovu **navázat a pomoci vybrat vhodné prostory pro SVP Varianty**, které se přestěhovalo do Police nad Metují, a spolupráci s ním většina aktérů hodnotí velmi pozitivně.
- Jako výhoda se v Broumově ukazuje existence gymnázia, na kterém ovšem v době šetření studovali pouze tři romští žáci. Prostorová dostupnost by měla být využita k navázání **užší spolupráce mezi základními školami a gymnáziem**, aby žáci základních škol byli v užším kontaktu s možností dalšího studia na této vzdělávací instituci. Mezi studenty gymnázia lze rovněž rekrutovat dobrovolníky pro doučování sociálně vyloučených dětí.
- Jako bariéra se ukazuje **nutnost dojíždět na nejbližší střední školu až do Teplic nad Metují**, což pro řadu sociálně vyloučených rodin představuje příliš velkou finanční zátěž.
- Jako problematická oblast se ve všech zkoumaných městech projevuje nemožnost **využití volnočasových aktivit v DDM či v rámci školních družin**. Obě instituce požadují poplatky buď za navštěvované kroužky, nebo, v případě školních družin, za obědy, což je pro řadu sociálně vyloučených rodin překážkou. Děti z těchto rodin dále nejsou vedeny k systematické aktivitě, a proto mají problém s dodržováním pravidelné návštěvnosti těchto kroužků. Možným řešením je **zvýšení počtu jednorázových bezplatných aktivit**, o něž mají romské děti zájem.

2.4.4. Služby pro osoby ohrožené sociálním vyloučením

- Ve městě chybí, podobně jako v jiných lokalitách, **programy zaměřené specificky na skupinu mladistvých starších 15 let. Ve městě nejsou organizace, které by se zaměřovaly na mládež ohroženou drogovou, alkoholovou i herní závislostí.**
- V dané chvíli také v Broumově nepůsobil žádný **streetworker** (jeho zavedení již bylo probíráno na lokálním partnerství).

2.4.5. Kriminalita a rizikové formy chování

- Město Broumov dosud **nemá zpracovanou strategii prevence kriminality**, přestože ve městě oficiálně funguje komise pro prevenci kriminality. Ta by se měla zaměřit na aktivní podílení se na prevenci rizikových forem chování mimo jiné sociálně vyloučených obyvatel města a mladistvých. Na tyto skupiny by se měla komise pro prevenci kriminality zaměřit a ve spolupráci s širokým spektrem dalších aktérů vypracovat preventivní opatření a programy na zamezení výše jmenované činnosti těchto skupin.
- Zpráva doporučuje **zaměřit se na informování o sociálním vyloučení, pravicovém extremismu a rasismu** v rámci kampaní a zapojení těchto oblastí do projektové výuky na školách.

3. Strategický plán Lokálního partnerství

Strategický plán sociálního začleňování pro Broumov byl vytvořen na období let 2010 – 2013. Dokument vznikl pod vedením Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách po roční práci členů Lokálního partnerství Broumov a dalších partnerů, kteří se účastnili pracovních skupin.

Členové lokálního partnerství byli:

- Město Broumov, zastoupené starostkou města JUDr. Libuší Růčkovou
- Úřad práce Náchod, pracoviště Broumov, zastoupené Mgr. Zuzanou Dymovou
- O.s. Začít spolu, zastoupené Mgr. Lenkou Kurovou
- O.s. Stěna, zastoupené panem Josefem Markem
- O.s. Evropa Union, zastoupené panem Zdeňkem Streubelem
- O.s. Romodrom, zastoupené paní Marií Gailovou, ředitelkou sdružení.

V následujícím textu budou představeny jednotlivé priority a jim podřazené dlouhodobé a krátkodobé cíle Lokálního partnerství Broumov uvedené ve Strategickém plánu sociálního začleňování.

3.1. Priority Lokálního partnerství

Priority Lokálního partnerství Broumov jsou rozděleny do pěti oblastí:

- vzdělávání
- volný čas, dostupnost sociálních a zdravotních služeb
- práce
- informovanost a komunikace
- bydlení a prostor.

A. Vzdělávání

priorita: Podpora vzdělávání dětí ze znevýhodňujícího prostředí.

1. *Dlouhodobý cíl:* Máme v Broumově odloučenou třídu učňovské školy (červen 2011, městu bude předložen finální návrh způsobu realizace)

Smyslem tohoto cíle je přiblížit střední školství přímo do Broumova. Jedná se konkrétně o učňovské školství, které se partnerům jeví jako vhodné pro rodiny ze sociálně vyloučeného prostředí. Pro chudé rodiny tvoří bariéru finanční náklady, které se vážou na dojíždění dětí do škol (jízdné, ubytování, stravování), častým argumentem je také strach z neznámého prostředí. Naplněním tohoto cíle bude otevření třídy některé z učňovských škol v okolí, která bude zaměřena na výuku řemesel s návazností na poptávku místních zaměstnavatelů. Aktivita bude podpořena doprovodnými podpůrnými činnostmi, které by měly motivovat a podporovat žáky z chudých rodin k využívání třídy.

1.1. *krátkodobý cíl:* Do konce roku 2010 budeme znát všechny náležitosti k zřízení učňovské třídy, budeme mít stanovisko města.

2. *Dlouhodobý cíl:* Bude fungovat motivační systém (zaměřený na vzdělávání) pro rodiče a děti ze sociálně vyloučených lokalit

V rámci naplňování tohoto cíle vznikne celá řada opatření, která budou podporovat rodiny ze sociálně znevýhodňujícího prostředí v motivaci k získávání kvalitního vzdělání. Budou průběžně posilovány zejména kapacity ZŠ Masarykova směrem k efektivnějšímu zvládnutí vyššího počtu dětí z vyloučených lokalit. Bude uplatňováno propojování jednotlivých aktivit a zahrnování školy do místní sítě poskytovatelů služeb. Součástí této aktivity bude také založení pracovní skupiny, která bude komplexně řešit problémy týkající se jednotlivých rodin v oblasti školství.

2.1. *krátkodobý cíl:* Na konci roku 2010 poběží na ZŠ Masarykova projekt na podporu práce s dětmi ze znevýhodňujícího prostředí

2.2. *krátkodobý cíl:* Projekty školy budou propojeny s dalšími plánovanými projekty

2.3. *krátkodobý cíl:* Bude ustanovena a bude se scházet skupina vzdělávání, složená z ředitelů ZŠ, ZŠp, OSPOD, MP, PČR, SOŠ Teplice nad Metují

2.4. *krátkodobý cíl:* Vznikne systém monitoringu úspěšnosti žáků na SŠ

B. Volný čas, dostupnost sociálních a zdravotních služeb

priorita: Posílení sektoru sociálních služeb, volnočasových aktivit a neformálního vzdělávání

1. *Dlouhodobý cíl:* Budeme mít funkční systém dobrovolníků

V regionu je dlouhodobě nedostatek odborníků pro práce v oborech zaměřených na sociální práci. Dobrovolnická služba je jedním z nástrojů jak posílit kapacity místních subjektů o práci dobrovolníků. Slouží ale také jako nástroj, který motivuje dobrovolníky k budoucímu výběru právě těchto profesí.

1.1. *krátkodobý cíl:* Existuje organizace, která se věnuje vysílání dobrovolníků

2. *Dlouhodobý cíl:* Broumov bude mít komplexní nabídku služeb poradenství a prevence

Broumov není dostatečně pokryt sociálními službami orientovanými na obyvatele sociálně vyloučených lokalit. Partneri vydefinovali zejména služby poradenství, sociálně aktivizační službu pro matky s dětmi, posílení NZDM, zavedení pracovního poradenství. Výstupem tohoto cíle bude nalezení vhodných subjektů (partnerství subjektů) k realizaci projektů v této oblasti. Prvním konkrétním výstupem tohoto cíle bude příprava systémového projektu z ESF, který pokryje část služeb, zaměřených zejména na děti a mládež ze sociálně vyloučených lokalit.

krátkodobý cíl: Broumov podá projekt na služby pro nezařazené děti a mládež (IOP 3.1b, IPo), do projektu budou začleněny také – odborné poradenství, péče o matky s dětmi (pozn. skupina vydefinovala zejména: odborné poradenství, právní poradenství, psycholog, NZDM, sociálně aktivizační služby, pracovní asistence, streetwork pro nezařazenou mládež, azylové zařízení, krizové lůžko, zdravotně sociální pomoc).

C. Práce

priorita: Řešení pracovních příležitostí a návazné služby.

1. *Dlouhodobý cíl:* Existuje systém služeb návazných na služby ÚP

Ideou tohoto cíle je doplnění služeb Úřadu práce o služby návazné, poskytované jinými subjekty. Cílem je posílit individuální přístup ke klientovi, prohloubit komunikaci se zaměstnavateli, vytvořit návaznou síť služeb. Služby, které jsou poskytovány nedostatečně nebo zcela chybí, jsou: pracovní asistence, služby psychologa, motivační služby, vzdělávání, rekvalifikace, komunikace se zaměstnavateli.

1.1. *krátkodobý cíl:* Najde se vhodný subjekt, který bude ochoten spolupracovat s ÚP na doplňkových službách (pracovní asistence, motivační programy)

2. *Dlouhodobý cíl:* V Broumově je sociální firma, která pomáhá se zajišťováním VPP a veřejné služby

V Broumově se daří velice dobře uplatňovat některé nástroje, podporující zaměstnanost. Jedná se zejména o veřejně prospěšné práce a veřejnou službu. V současné době však chybí další segment, který by zajistil lepší dostupnost těchto služeb a umožnil by klientům vstup na otevřený trh práce. Sociální firma by mohla být řešením tohoto problému. Vytvořila by řadu pracovních míst pro osoby dlouhodobě nezaměstnané a přispěla by ke zvýšení jejich kompetencí pro návrat na trh práce. Účelem tohoto cíle je vytvořit vhodné prostředí pro vznik sociální firmy, nalezení vhodného subjektu, vyprofilování oblastí podnikatelského záměru.

krátkodobý cíl: Máme vytvořený koncept sociální firmy, schválený městem

D. Bydlení a prostor

priorita: Bydlení a prostor pro služby

1. *Dlouhodobý cíl:* Město bude mít nový multifunkční objekt určený pro poskytování sociálních a návazných služeb.

Subjekty, které ve městě poskytují služby pro obyvatele sociálně vyloučených lokalit, potřebují nové prostory, které by umožnily stabilizaci a rozvoj těchto služeb. Prvním krokem k naplnění tohoto cíle bude příprava projektu na vybavení a drobnou rekonstrukci vytípaného projektu a příprava „měkkého“ projektu pro jeho naplnění.

krátkodobý cíl: Podaný projekt do výzvy IOP 3.1b, zprovozněna část budovy ZŠ Velká Ves

E. Informovanost a komunikace

priorita: Informovanost, komunikace a spolupráce

1. *Dlouhodobý cíl:* Město bude mít zaměstnaného odborníka na koordinaci a podporu sociálních a vzdělávacích aktivit.

Pro lepší fungování a zavádění sítě sociálních a dalších služeb chybí ve městě Broumově specialista, který by koordinoval tyto služby a podporoval jejich růst. Mezi jeho klíčové funkce bude patřit monitorování finančních zdrojů, informování poskytovatelů služeb, koordinace a příprava projektových žádostí, evaluace výstupů jednotlivých služeb (projektů). Specialista bude zaměstnancem Městského úřadu a bude spolupracovat se všemi relevantními subjekty v oblasti služeb pro obyvatele sociálně vyloučených lokalit. Cíl bude naplněn prostřednictvím začlenění nákladů na funkci odborníka do některého z připravovaných projektů.

krátkodobý cíl: Připravený záměr vložit do některého z připravovaných projektů

Zdroj: Strategický plán sociálního začleňování Broumov

3.2. Návaznost priorit a cílů na potřeby lokality

Podívejme se nyní, jak jednotlivé cíle navazují na provedenou situační analýzu „Dlouhodobý monitoring situace romských lokalit“ (GAC, 2009) a její doporučení. Budeme sledovat, do jaké míry se navržená doporučení situační analýzy promítla do Strategického plánu.

3.2.1. Oblast vzdělávání

Řešená doporučení v oblasti „vzdělávání“ v rámci Strategického plánu:

Zvýšit informovanost rodičů o možnosti předškolního vzdělávání a kapacitně přípravné ročníky navýšit

- řešeno v rámci zavedení motivačního systému zaměřeného na vzdělávání pro rodiče a děti ze SVL (dl. cíl 2)

Prevence započetí školní docházky dětí ve škole mimo hlavní vzdělávací proud.

- řešeno v rámci zavedení motivačního systému zaměřeného na vzdělávání pro rodiče a děti ze SVL (dl. cíl 2)
- může být řešeno prostřednictvím zavedení sociálně aktivizačních služeb (dl. cíl 4)

Navýšit počty asistentů pedagogů, výchovných poradců či školních psychologů

- podpora částečně řešena v rámci zavedení motivačního systému zaměřeného na vzdělávání pro rodiče a děti ze SVL (dl. cíl 2)

Navýšit kapacity doučování dětí mimo školu. Nabízet doučování přímo v rodinách.

- může být řešeno prostřednictvím zavedení sociálně aktivizačních služeb, NZDM (dl. cíl 4)

Motivovat žáky základních škol ze sociálně vyloučeného prostředí ke studiu na střední škole

- řeší zřízením odloučené třídy učňovské školy (dl. cíl 1)
- může být řešeno prostřednictvím zavedení sociálně aktivizačních služeb, NZDM (dl. cíl 4)

Podpora během studia na střední škole např. formou setkávání ve volnočasovém klubu

- podpora částečně řešena v rámci zavedení motivačního systému zaměřeného na vzdělávání pro rodiče a děti ze SVL (dl. cíl 2)
- může být řešeno prostřednictvím zavedení sociálně aktivizačních služeb, NZDM (dl. cíl 4)

Motivační programy pro mladistvé starší 15 let, kteří již ukončili povinnou školní docházku a kteří, pocházejí-li ze sociálně vyloučených lokalit, velmi často nepokračují v dalším vzdělávání

- může být jednou z činností NZDM (dl. cíl 4)

Jako bariéra se ukazuje nutnost dojíždět na nejbližší střední školu až do Teplic nad Metují

- SP má ambici řešit tuto problematiku, dlouhodobý cíl 1 – zřízení odloučené třídy učňovské školy

Pomocí terénních sociálních pracovníků motivovat romské rodiče k umísťování dětí do předškolních zařízení

- může být řešeno prostřednictvím zavedení sociálně aktivizačních služeb terénní formou (dl. cíl 4)

Nízkoprahové zařízení pro děti v předškolním věku, kam by mohly docházet i se svými rodiči.

- může být řešeno prostřednictvím zavedení sociálně aktivizačních služeb ambulantní formou (dl. cíl 4)

Neřešená doporučení v oblasti „vzdělávání“ v rámci Strategického plánu:

Znovu navázat a pomoci vybrat vhodné prostory pro SVP Varianty

Navázání užší spolupráce mezi základními školami a gymnáziem

Bezhotovostní platby v MŠ

Zvážit pilotní zavedení asistenta pedagoga na mateřských školách

Možnost využití volnočasových aktivit v DDM či v rámci školních družin. Např. zvýšením počtu jednorázových bezplatných aktivit, o něž mají romské děti zájem.

3.2.2. Oblast bydlení

Řešená doporučení v oblasti „Bydlení“ v rámci Strategického plánu:

Krizového bydlení pro matky s dětmi.

- řešeno komplexní nabídkou služeb poradenství a prevence - azylový dům, krizové lůžko (dl. cíl 4)

Vznik občanské poradny, potřeba dluhového poradenství

- řešeno komplexní nabídkou služeb poradenství a prevence - odborné poradenství, právní poradenství (dl. cíl 4)

Neřešená doporučení:

Vytvoření programů sociálního bydlení, popřípadě palety prostupného bydlení

Transparentní definování způsobu přidělování bytů

3.2.3. Oblast zaměstnávání

Řešená doporučení v oblasti „Zaměstnávání“ v rámci Strategického plánu:

Sledovat strukturu nabízených rekvalifikací a návazných pracovních míst a snažit se zajistit maximální provázanost.

- Řešeno existencí systému služeb návazných na služby ÚP (dl. cíl 5)

Chybí pracovníci terénního pracovního poradenství

- Zavedení pracovního poradenství (dl. cíl 4)

Vytipovat vhodné subjekty, jež by se věnovaly sociálnímu podnikání, a podporovat jejich činnost.

- Zřízení sociální firmy, která pomáhá zajišťovat VPP a VS (dl. cíl 6)

Zvyšovat počet míst v rámci veřejné služby a zvýšit počet míst v rámci veřejně prospěšných prací

- Zřízení sociální firmy, která pomáhá zajišťovat VPP a VS (dl. cíl 6)

Programy, které by umožnily doplnit si základní vzdělání či vyučení.

- Částečně může být řešeno motivací k absolvování programů existencí systému služeb návazných na služby ÚP (dl. cíl 5), zavedením pracovního poradenství (dl. cíl 4), ale také v rámci zavedení motivačního systému zaměřeného na vzdělávání pro rodiče a děti ze SVL

Neřešená doporučení:

Pokračovat v programu návratu dětí do škol či nastoupení zaměstnání a v poradenské činnosti Úřadu práce s celými rodinami.

3.2.4. Oblast sociálních služeb

Řešená doporučení v oblasti „Sociálních služeb“ v rámci Strategického plánu:

Zaměřovat se na mládež ohroženou drogovou, alkoholovou i herní závislostí. Nepůsobí žádný streetworker.

- řešeno komplexní nabídkou služeb poradenství a prevence, zavedení streetworku (dl. cíl 4)

Programy zaměřené specificky na skupinu mladistvých starších 15 let.

- Může být řešeno vznikem NZDM (dl. cíl 4)

3.2.5. Oblast zdravotní péče

V oblasti zdravotní péče nebyla v rámci provedené situační analýzy navržena žádná doporučení. Strategický plán sociálního začleňování Broumov také neobsahoval žádné cíle dotýkající se této oblasti.

3.2.6. Oblast bezpečí

Neřešená doporučení v oblasti „Kriminalita a rizikové formy chování“ v rámci Strategického plánu:

Není zpracovaná strategie prevence kriminality

Informování o sociálním vyloučení, pravicovém extremismu a rasismu formou kampaní a výukou na školách.

3.2.7. Další

Informovanost a komunikace

Tato priorita není navázána na žádné z doporučení vyplývající ze zprávy GAC. Přesto, GAC ve své zprávě uvádí, že město nemá romského asistenta a jeho činnost supluje pracovníci společnosti Romodrom. Tento pracovník by mohl alespoň částečně pokrýt tuto funkci.

Hlavně však je zde příležitost, aby tento pracovník po ukončení činnosti Agentury pro sociální začleňování v Broumově převzal funkci koordinátora integračních procesů.

3.2.8. Závěr:

Strategický plán reaguje na většinu doporučení uvedených ve zprávě GAC. Oba dokumenty pracují s celkem pěti oblastmi. Oblasti se překrývají, a přestože se trochu ve strategickém plánu přeskupily, pokrývají shodná témata. Ve strategickém plánu je upozaděna oblast kriminality, je ale zastoupena v řadě dílčích opatření preventivního charakteru. V obou dokumentech je věnována velká pozornost oblasti vzdělávání, pokryty jsou v této oblasti ve strategickém plánu všechna významná doporučení. Město a další subjekty se snaží aktivně řešit problematiku vzdělávání sociálně znevýhodněných dětí a zavádí velmi důležitá podpůrná opatření pro jejich setrvání v hlavním vzdělávacím proudu. Doporučení společnosti GAC v oblasti vzdělávání přesahují zejména do oblasti mimoškolní podpory, která je ve Strategickém plánu řešena v oblasti volný čas, dostupnost sociálních a zdravotních služeb.

Město Broumov přijalo plán na zlepšení dostupnosti sociálních služeb pro sociálně znevýhodněné občany, které budou podporovat obyvatele SVL jak na poli vzdělávání, bydlení, dluhové problematiky, drogové závislosti, tak na poli pracovním.

Na druhé straně je patrné vyhnutí se některým palčivým problémům. Např. ve zprávě GAC je kritizována bytová politika města a jsou navrhována opatření k vytvoření průhledného systému přidělování bytů a vytvoření systému dostupného bydlení. Systému přidělování bytů se ale strategický plán nevěnuje. Ve strategickém plánu je v začátku textu zmiňována vůle věnovat se sociálnímu bydlení, nicméně dále je pak uvedeno, že v tuto chvíli není bytová problematika pro město dominantním tématem. Domníváme se, že by se mělo této problematice věnovat a zvažovat zavedení některého ze systému podporovaného bydlení. Zároveň však doporučujeme nejdříve zavést do praxe systém podpůrných služeb (terénní programy, sociálně aktivizační služby).

4. Politika obce

4.1. Bytová politika

Ve zprávě GAC (2009) je kritizována bytová politika obce. Mezi lety 1992 a 2000 bylo postupně zrekonstruováno devět domů za 70 milionů korun hrazených z finančních prostředků města. V těchto domech vznikl jednak Dům s pečovatelskou službou, který má kapacitu 26 bytů a ve zbylých opravených Dělnických domech jsou byty I. kategorie s velkými místnostmi a velkými společenskými prostory a tudíž také s velmi vysokým nájemem. Původní nájemci, kteří domy obývali, se do nich již nevrátili a nastěhovali se zde ekonomicky lépe zajištění obyvatelé města (gentrifikace).

V roce 2008 mělo město Broumov ve vlastnictví 598 bytů, z celkového počtu 3 161 obydlených bytů (SLDB 2001). Ve zmíněné zprávě je způsob přidělování bytů ze strany města charakterizován jako „Projekt nevyhnutelnosti“, kdy úředníci odboru správy majetku města přidělují byty převážně romským občanům do výše popsaných sociálně vyloučených lokalit. Tato skutečnost je odůvodněna omezenými možnostmi města s ohledem na ekonomickou situaci romských obyvatel (zájem pronajímat byty tak, aby nedocházelo k zadlužení obyvatel) a také snahou o zmírňování sociálních pnutí mezi sousedy.

Další strategií města bylo prodávat byty v horším technickém stavu. V roce 2006 město prodávalo většinu domů, ve kterých bydleli romští občané. Jeden z úředníků odboru zdůraznil, že prodej domů je dlouhodobá politika města. Cena za bytové prostory či celé domy se vypočítávala z odborného odhadu ceny nemovitosti, ze které město slevilo 40 procent. Cena bytů se pohybovala mezi 135 tisíci korun a 200 tisíci korun za byt 2+1, cena celých domů se pohybovala kolem půl milionu korun za dům.

Přidělování městských bytů je podle některých obyvatel neprůhledné a nespravedlivé (GAC, 2009). Podle úředníků z odboru sociálních věcí a zdravotnictví je problematika přidělování bytů příčinou dalších problémů spojených s jejich klienty.

„Pokud se objeví byt, který je připravený k převzetí, tak podle seznamu uchazečů – u nás nehraje roli datum podání – vybereme dva, tři adepty na každý byt. Oslovíme je, navštívíme s nimi byt, řekneme jim kolik je nájem, odkdy by byla nájemní smlouva, a zjistíme, zda na to mají. Každý byt je jiný, a protože ty lidi už známe, tak víme, kdo by kam mohl jít. Bytová komise, která zasedá jednou za měsíc, dostane informace o adeptech, my o nich promluvíme a oni vyberou toho, kdo by byl ten nejvhodnější kandidát na přidělení.“

Poté vystaví pracovník SMM nájemní smlouvu nejdéle na jeden rok a na dobu určitou. Pokud se nájemník osvědčí, nájemní smlouva se mu prodlužuje na dva roky. Pokud má dluh na

nájmu do deseti tisíc korun, pak dostane smlouvu na kratší dobu – tři měsíce až jeden měsíc – a splátkový kalendář. Pokud však dluh na nájmu převyší deset tisíc korun, pak se případ podává k soudu. Při posuzování vhodného kandidáta se přihlíží k více okolnostem.

Přednost mají pracující, narození v Broumově a pak se řeší, z čeho vzešli: zda bydlí s rodiči, kolik jich tam bydlí, jestli tam není někdo nemocný, i ty sociální, zdravotní věci zjišťujeme, jestli chodí děti do školy, jestli se mají kde učit. Sociálka a terénní pracovníci nám poskytují informace o některých žadatelích. Důležité je, že ty žadatele známe a víme, z čeho ten člověk pochází a jak to u nich vypadá. Proto máme v bytové komisi i pracovníci z úřadu práce, která ví, zda je člověk zaměstnán či není.“

Platí, že město řeší ve strategickém plánu krizové bydlení a azylové bydlení. Ve strategickém plánu je také deklarováno „budoucí“ řešení sociálních bytů.

V případě dluhů se zkracuje délka nájemní smlouvy (normálně na dobu určitou 1 rok, v případě dluhu 3 měsíce), což vede k tomu, že nestoupají dluhy na nájemném, ale objevuje se potřeba rozšíření služeb, které pomohou nájemníkům, čímž se strategický plán zabývá.

4.2. Politika zaměstnanosti

Město Broumov prostřednictvím odboru sociálních věcí a zdravotnictví a se zapojením Technických služeb města Broumova aktivně spolupracuje s úřadem práce na některých aktivitách zaměřených na zaměstnávání dlouhodobě nezaměstnaných občanů.

Od roku 1991 zaměstnává město dlouhodobě nezaměstnané uchazeče z úřadu práce na Veřejně prospěšných pracích (VPP), v rámci kterých je organizován úklid města. Organizačně mají VPP na starost Technické služby města Broumova. Technické služby organizují také výkon Obecně prospěšných prací.

Dalším projektem, na kterém participovalo město prostřednictvím Technických služeb, byl rekvalifikační kurz na dlaždiče, který absolvovaly 4 osoby. Následně byly zaměstnány u Technických služeb, které využily podpory ÚP na vytvoření společensky účelných pracovních míst (vydláždění chodníků zejména v dolní části Broumova).

Od počátku roku 2009 utváří město podmínky pro výkon veřejné služby. V rámci veřejné služby si lidé, kteří pobírají dávky v hmotné nouzi, mohou odpracovat 20 hodin (vícečetné domácnosti) a 30 hodin (jednotlivci).

4.3. *Vzdělávací politika*

V Broumově jsou zřízeny tři základní školy: ZŠ Masarykova, ZŠ Kladská a ZŠ Hradební.

Na základní škole Masarykova bylo v roce 2009 na škole celkem 440 žáků, z nichž bylo přibližně 82 romských. Na škole působí tři asistenti pedagoga pro sociálně znevýhodněné děti. Při škole je zřízena přípravná třída s kapacitou 13 dětí.

Na základní školu Hradební chodilo v roce 2009 celkem 414 dětí, z nichž roku 2009 bylo 15 dětí romských.

Na Základní školu v Kladské ulici, jejímž zřizovatelem je Krajský úřad Královéhradeckého kraje, chodí celkem 82 dětí, z nichž je přibližně 54 z romských rodin. Škola má dvě speciální třídy pro děti s těžkým postižením a středním mentálním postižením. Až na šestou třídu jsou všechny ročníky spojené do jednotřídek z důvodu malého počtu žáků, kterých je v každé třídě průměrně deset v jedné učebně. Ve škole je zaměstnán jeden asistent pedagoga pro sociálně znevýhodněné děti. Do první třídy nastupuje jen minimum žáků, většina romských žáků do školy přichází ze základních škol v pátém a šestém ročníku studia poté, co na základní škole jednou či dvakrát propadnou.

4.4. *Sociální politika, podpora sociálních a návazných služeb*

Služby, které různí poskytovatelé nabízejí „sociálně slabým“ či romských klientům, anebo je romští klienti využívají, nemají ze strany města Broumova takovou podporu jako služby určené pro seniory (GAC, 2009).

Při městském úřadu pracovali terénní pracovníci, kteří spolupracovali jak s romskými obyvateli města, tak s městskou správou. Ta s terénními pracovníky konzultovala některé kroky např. výběr pracovníků na rekvalifikace, pomoc při ověřování informací pro bytovou komisi apod. Městská správa se však terénních pracovníků vzdala ve prospěch neziskové organizace. Ve městě není zřízena pozice romského asistenta.

Na nevstřícnost městské správy si stěžují i další organizace, které poskytují sociální služby.

Ve městě Broumově působilo Středisko výchovné péče Varianty, které zde ale v roce 2009 ukončilo svou činnost. SVP bylo kladně vnímáno ze strany všech aktérů. Důvodem pro odchod bylo nedostatečné prostorové zázemí a nedostatečná vůle města tento problém řešit.

Na problémy s podporou si stěžuje také sdružení Začít spolu, které v Broumově provozuje nízkoprahové denní centrum pro mladistvé. Důvodem je nedostatečná finanční podpora ze strany města.

Dům dětí a mládeže Ulita Broumov je příspěvkovou organizací města, která se snaží přilákat k nabízeným službám také sociálně znevýhodněné děti. Všechny děti se mohou účastnit aktivit DDM zdarma, pokud jejich zákonný zástupce doloží, že rodina pobírá některou ze sociálních dávek. K dispozici je také „Skatepark“, který mohou navštěvovat také děti ve věku 15-18 let zdarma, pokud si odpracují permanentku.

Další příspěvkovou organizací města je Centrum sociálních služeb Naděje Broumov.

Vyplácení dávek v hmotné nouzi

Od roku 2009 začal Odbor sociálních věcí v rodinách, kde existovalo důvodné podezření na zneužívání dávek v hmotné nouzi, část dávek vyplácet v potravinových poukázkách.

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb vznikl v Broumově v roce 2004. Většina bodů komunitního plánu se věnovala službám pro staré lidi, jeden bod definoval nutnost vytvoření občanské poradny, která však do roku 2009 nevznikla. V červnu roku 2010 měl být vytvořen nový plán sociálních služeb, což se také stalo.

V rámci nového komunitního plánu (střednědobý plán sociálních služeb), v rámci kterého pracovala také pracovní skupina pro sociálně vyloučené občany, která se zabývá otázkami sociálního vyloučení nebo hrozbou sociálního vyloučení v oblasti Broumova. Úzce spolupracuje s Agenturou pro sociální začleňování, která v území působí prostřednictvím lokálního konzultanta. V rámci této pracovní skupiny jsou diskutovány otázky vztahující se k problematice řešení sociálního vyloučení, nezaměstnanosti, chudoby, sociální výchovy a prevence sociálně-patologických jevů a systému sociální práce se skupinou sociálně vyloučených obyvatel apod. KPSS má následující priority a cíle:

- Priorita č. 1: Řešení pracovních příležitostí
Cíl 1: Zvýšení konkurenceschopnosti na trhu práce (dále je TP)
- Priorita č. 2: Odborné sociálně-právní poradenství a další poradenská činnost
Cíl 2: Poradenství
- Priorita č. 3: Zajištění volnočasových aktivit pro děti a mládež (jako preventivní prvek proti kriminalitě)
Cíl 3: Volnočasové aktivity pro děti a mládež
- Priorita č. 4: Zajištění dostupnosti sociálních služeb sociálně vyloučeným občanům nebo občanům ohroženým sociálním vyloučením

Cíl 4: Dostupnost sociálních služeb

Společnou prioritou je informovanost.

4.5. Bezpečnostní politika

Na základě zprávy o bezpečnosti ve městě Broumov z roku 2003 vypracovanou firmou Augus consulting s.r.o, nechalo město na místech vnímaných veřejností jako nebezpečné instalovat kamerový systém. Celkem šlo o deset kamer, z nichž čtyři sledují dění v ulicích či spojovacích cestách ze „sociálně vyloučených lokalit“ do centra města.

Město Broumov nemá vypracovanou **strategii prevence kriminality**. Existuje zde komise pro prevenci kriminality složená z policie a zástupců města Broumov, která vytvořila tzv. „součinnostní program“ prevence kriminality pro roky 2004 až 2006. V programu však jeho autoři jen shrnují páchanou trestnou činnost ve městě a míru nezaměstnanosti ve městě. Komise také vytvořila ve spolupráci s policií informační letáky, jež jsou přístupné na webových stránkách města. Ty mají obyvatele upozorňovat na případná nebezpečí a říci jim, jak se vyvarovat tomu, stát se obětí trestného činu.

4.6. Integrovaný plán rozvoje Broumovska

Sociální vyloučení je řešeno také v Integrovaném plánu rozvoje Broumovska na léta 2007 – 2013, kde je jednou z oblastí podpory prioritní osy 5 – Občanská vybavenost a kvalita života také sociální integrace, vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů. V rámci této oblasti podpory by měly být realizovány následující projekty:

- Zaměstnávání a vzdělávání sociálně vyloučených a znevýhodněných osob na trhu práce
- Počítačové vzdělávací centrum
- Kulturní a vzdělávací centrum
- Škola gastronomie v Teplici nad Metují.

5. Výsledky evaluace

5.1. Vstupní informace

Ustavující setkání lokálního partnerství proběhlo dne 25. července 2008. Původní sestava lokálního partnerství, které tvořilo 6 členů, se v roce 2009 rozšířila o podíl o.s. Romodrom a Dům dětí a mládeže Ulita Broumov. Z plánování vzešel strategický plán, pracovní skupiny nejdříve vymezily potřeby cílové skupiny – obyvatel sociálně vyloučených lokalit. Na definování potřeb navázalo stanovení priorit lokálního partnerství Broumov, kterých bylo celkem pět:

- Podpora dětí ze znevýhodňujícího prostředí
- Posílení sektoru sociálních služeb, volnočasových aktivit a neformálního vzdělávání
- Řešení pracovních příležitostí a návazné služby
- Informovanost, komunikace a spolupráce
- Bydlení a prostor pro služby.

Finální verze *Strategického plánu sociálního začleňování pro roky 2010 – 2013* byla v červnu 2010 schválena zastupiteli města. Plán navrhuje řadu konkrétních projektů.

V roce 2009 byl Broumov zařazen do Dlouhodobého monitoringu situace romských lokalit a agentura GAC zpracovala situační analýzu o stavu sociálně vyloučených lokalit ve městě.

Po vzniku strategického plánu vznikly akční skupiny zaměřené na jeho realizaci. Vznikla skupina pro přípravu Individuálního a k němu navazujícího projektu, jehož smyslem bylo zajistit rozvoj služeb pro osoby z vyloučených míst a vybavit pro tyto účely jeden z objektů města.

Zpráva o činnosti Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách za období 1/2008-6/2009 uvádí, že v první polovině roku bylo ustaveno lokální partnerství, které mělo celkem 6 členů, byla zastoupena samospráva (1), státní správa (1), NNO (3) a vzdělávací instituce (1). Podle zprávy se jednalo o vznik partnerství „na zelené louce“. Bylo podepsáno Memorandum o spolupráci mezi obcí a Agenturou a lokální partnerství vzniklo jako jednovrstevné – na rovnosti partnerů a rozdělené do pracovních skupin.

Na přelomu ledna a února 2009 byla po útlumu z konce předcházejícího roku obnovena činnost Lokálního konzultanta v Broumově.

Zpráva o činnosti Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách za období 1/2008-6/2009 uvádí, že v daném období lokální partnerství začalo s procesem strategického plánování. Vznikly tři pracovní skupiny (vzdělávání, zaměstnávání, sociální problematika a zdravotnictví), které společně popsaly situaci sociálně vyloučených lokalit v Broumově a poté s pomoci SWOT analýzy vytvořili několik priorit, kterými se měly dále zabývat. Prioritami bylo zejména posilovat aktivity směrem k dětem a mládeži ze sociálně vyloučeného prostředí, nastavit komunikaci mezi všemi relevantními partnery vedoucí k efektivnímu řešení problémových oblastí, posílit aktivity ÚP, řešit problematiku bydlení a prostor pro poskytování služeb, přilákat do lokality další NNO. Agentura spolupracovala se zástupci města na realizaci záměru „Navrácení učňovského školství do Broumova“. Tento záměr vznikl na půdě pracovní skupiny pro vzdělávání, kdy členové PS identifikovali jako jeden z klíčových problémů návazného vzdělávání dětí ze sociálně vyloučených romských lokalit špatnou dostupnost učňovského školství v regionu. Cílem pracovní skupiny bylo iniciovat otevření odloučené třídy učňovské školy v Broumově. Pracovní skupina provedla průzkum na základních školách na Broumovsku mapující množství žáků, kteří odchází po ukončení ZŠ na učňovské obory, provedla výzkum poptávky po vyučených zaměstnancích mezi zaměstnavateli na Broumovsku. Záměr pracovní skupiny podpořila Rada města svým usnesením (27. 5. 2009). Agentura deklarovala, že pravidelně informuje členy lokálního partnerství o vhodných dotačních programech. Vystupovala se dvěma prioritami: tvorbou strategie sociální inkluze a rozšíření středního školství v Broumově o segment učňovského školství.

Zpráva o činnosti Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách v roce 2009 (březen 2010) informuje o Broumově následujícím způsobem. Hlavní aktivitou bylo strategické plánování za účasti relevantních partnerů a za aktivní účasti města, které bylo informováno o výstupech pracovní skupiny lokálního partnerství. Zpráva informuje o poměrně dlouhé popisné fázi plánování a první řešené prioritě, kterou bylo rozšíření služeb pro děti a mládež a související přípravě projektu (klíčová činnost lokálního partnerství v roce 2009). Práce byla směřována k posílení kapacit ZŠ Masarykova ul. pro práci s dětmi a rodinami ze sociálně vyloučeného prostředí, projekt z operačního programu vzdělávání pro Konkurenceschopnost byl připraven k podání v roce 2010. Jako zásadní překážku práce zpráva uvádí nedostatek kapacit neziskových organizací a profesionálů zaměřujících se na práci s obyvateli sociálně vyloučených lokalit. Dalším limitujícím faktorem je strukturální zanedbanost regionu – vysoká nezaměstnanost a nízká vzdělanostní struktura. Další prioritou lokálního partnerství byla podpora a rozšíření služeb v Broumově. Během roku se vyprofilovala pracovní skupina nejen pro práci na plánu, ale také na jeho realizaci. Nosným projektem Lokálního partnerství Broumov je individuální projekt pro město, který má zabezpečovat celou síť služeb pro děti a rodiče ze sociálně vyloučených lokalit.

Lokální konzultant je členem pracovní skupiny „Sociálně vyloučení občané“ v rámci tvorby střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb. Činnost této pracovní skupiny je propojena obsahově i personálně s pracovní skupinou pro strategické plánování a výstupy obou skupin se doplňují.

Výroční zpráva o činnosti Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách 2010 (březen 2011) uvádí, že Broumov patří k úspěšným agenturním místům, které jsou metodologicky i obsahově vynikající a jsou v nich zaváděny desítky opatření do terénu. V roce 2010 je dokončen strategický plán, celkově je rok hodnocen jako období dokončování jednotlivých klíčových aktivit Lokálního partnerství Broumov. Šlo zejména o dokončení Strategického plánu sociálního začleňování, ale také o průběžné naplňování jeho cílů. Proces strategického plánování byl ukončen před polovinou roku a následně předložen ke schválení Zastupitelstvu města, které jej bez komplikací schválilo. Spolu s tímto dokumentem prošly Zastupitelstvem města také projektové záměry na Individuální projekt a k němu návazný projekt investiční, které byly také bez problému schváleny.

Těžištěm druhé poloviny roku se tak staly práce na přípravě individuálního projektu a návazného investičního, které měly zajistit v Broumově výrazný nárůst kapacit sociálních a doprovodných služeb. Na projektu pracovala expertní skupina za velmi oceňované účasti zástupců městského úřadu. Vedení města podporovalo vznik funkce koordinátora inkluzivních nástrojů na městském úřadě. Oba projekty byly připraveny a odevzdány v říjnu 2010. Agentura se také podílela na podpoře aktivit ZŠ Masarykova, která má zásadní podíl dětí ze sociálně vyloučených lokalit. Agentura pomohla škole připravit projekt do Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost, projekt byl od 1. 9. 2010 realizován.

V souvislosti s ukončením působení Agentury byl pro rozhodování Monitorovacího výboru Agentury vypracován *podpůrný sumarizační dokument* (leden 2011), ve kterém se uvádí, že spolupráce s městem byla na velmi dobré úrovni a město souznělo s potřebou vytvoření trvalých struktur zaměřených na koordinaci a rozvoj nástrojů inkluze. V lokalitě se podařilo připravit několik projektů a to za aktivní participace místních aktérů.

Při ukončování působení Agentury byly s městem dohodnuty klíčové oblasti spolupráce do konce pilotní fáze (30. 6. 2011), které se týkaly revize stávajícího strategického plánu, zahájení projektů, vzdálená podpora a podpora koordinátora inkluzivních nástrojů, který naváže na působení lokálního konzultanta. Vedení obce deklarovalo vůli pokračovat ve spolupráci s Agenturou i po skončení pilotní fáze.

Agentura své působení hodnotí v sumarizačním dokumentu opatrně. Naplňování klíčových opatření strategického plánu je podmíněno realizací investičního a individuálního projektu města. Tyto projekty zajistí personální a organizační capacity na straně města, školy a

neziskových organizací, což ale do jisté míry povede k jejich zatížení a nenaplnění dalších opatření strategického plánu.

V individuálním projektu obce byla vytvořena pracovní pozice koordinátora inkluzivních nástrojů, který by měl převzít agendu lokálního konzultanta Agentury a zajistit prolongaci působení. Koordinátor je zaměstnancem města, má dále zajistit působení lokálního partnerství.

Závěrečné doporučení se týkalo ukončení aktivního působení Agentury v obci a to k 30. červnu 2011 s poskytováním návazného servisu v podobě tzv. vzdálené podpory a to do konce roku 2012. Tento návrh Monitorovací výbor v únoru 2011 akceptoval a schválil.

Časový snímek působení Agentury

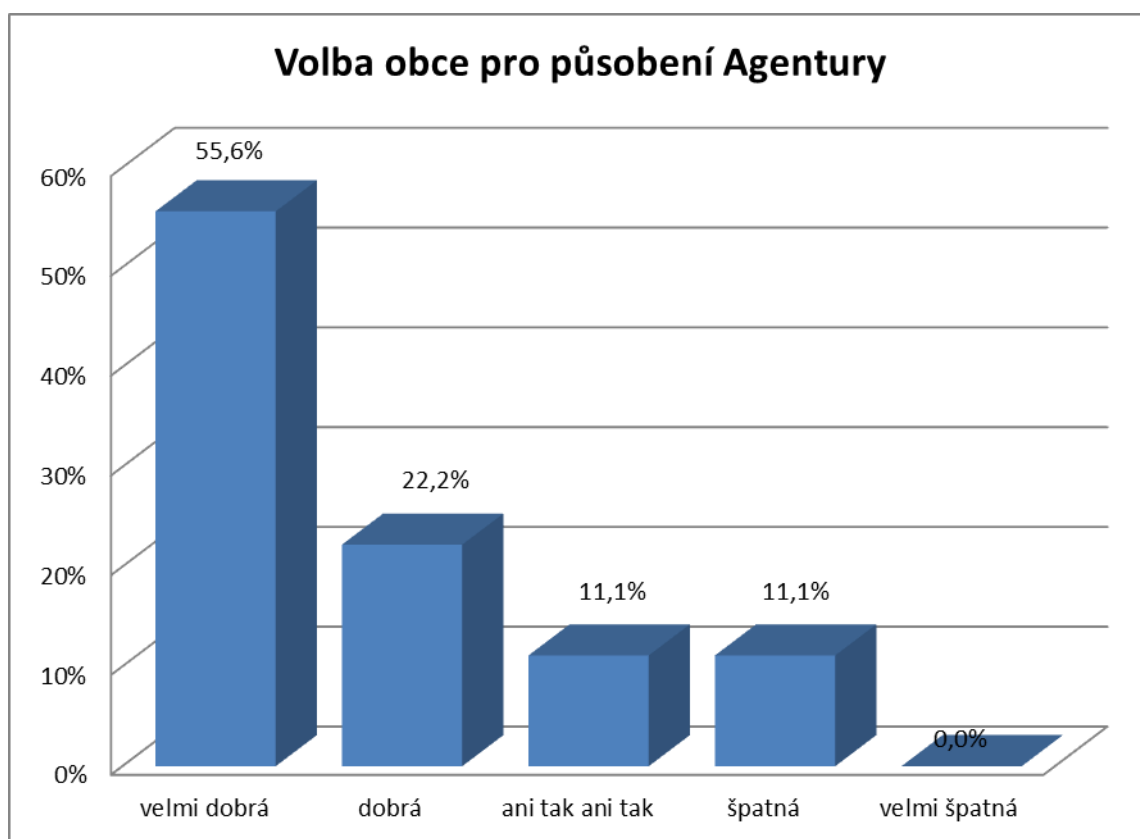
Agentura začala v lokalitě působit hned z kraje roku 2008. V prvním čtvrtletí tak bylo založeno lokální partnerství a jeho pracovní skupiny v září 2008 (setkání 5. 9. 2008). Nicméně rok 2008 poznamenává střídání dvou lokálních konzultantů. V září 2008 začíná v místě působit v pořadí již třetí (a poslední) lokální konzultant. Počátkem roku – v březnu 2009 se začíná pracovat na strategickém plánu a na jaře 2009 (duben / květen) se začínají diskutovat projekty, zejména individuální projekt. Koncem roku 2009 Agentura omezuje působení lokálního konzultanta v místě (nazváno zákazem), což se týká doby několika měsíců, kdy působili konzultanti „z kanceláře“. V roce 2009 je zpracována situační analýza (představení analýzy 28. 7. 2009), výsledky situační analýzy byly prezentovány až 24. 3. 2010. Také byly připraveny 3 projekty. Koncem července 2009 dochází k transformaci strategického plánování do jedné skupiny (včetně SWOT analýzy). Koncem roku 2009 ještě není dokončen strategický plán, je ale před dokončením.

Rok 2010 je rokem, kdy se aktivity rozvíjí. V červnu 2010 je schválen zastupiteli města strategický plán. Po vzniku plánu dochází k utlumení aktivity práce skupiny strategického plánování a vznikají akční skupiny na jeho realizaci. V únoru 2011 rozhoduje Monitorovací výbor Agentury o ukončení spolupráce k 30. červnu 2011. Jedná se o standardní ukončení po tříletém působení, během nichž mělo dojít k rozvoji spolupráce s městem, nastartování změn v sociálně vyloučených lokalitách a předání řízení nastavených integračních politik a projektů do rukou města. Broumov je přitom pokládán Agenturou za místo, kde organizace uspěla. Ředitel Agentury to komentuje slovy: „Jsou ale místa, odkud odcházíme s tím, že jsme odvedli dobrou práci, připravili velké systémové projekty a další řízení lokálního partnerství Agentury předáváme do rukou obce, které jsme na to pomohli obstarat finanční prostředky. Teď mluvím například o Broumově“ (<http://www.socialni-zaclenovani.cz/agentura-odchazi-po-trech-letech-ze-sesti-mest>).

5.2. Počátky intervence do lokality

Důležité je, jakým způsobem se Agentura v obci uvedla a etablovala. Dále také okolnost, zdali byla v obci chtěná a žádaná.

Samotný **výběr obce pro spolupráci s Agenturou** považují místní aktéři spíše za dobrou volbu. Za velmi dobrou volbu ji pokládá nadpoloviční většina (55,6%) a za dobrou volbu další více než pětina aktérů (22,2%). Neutrální postoj k rozhodnutí obce pro spolupráci zaujímá více než desetina dotázaných (11,1%) a za špatnou volbu ji pokládá rovněž více než desetina dotázaných (11,1%). Nikdo z respondentů neoznačil volbu za velmi špatnou. Celkově jsou tedy s výběrem obce pro spolupráci s Agenturou spokojeny více než tři čtvrtiny místních aktérů (77,8%).

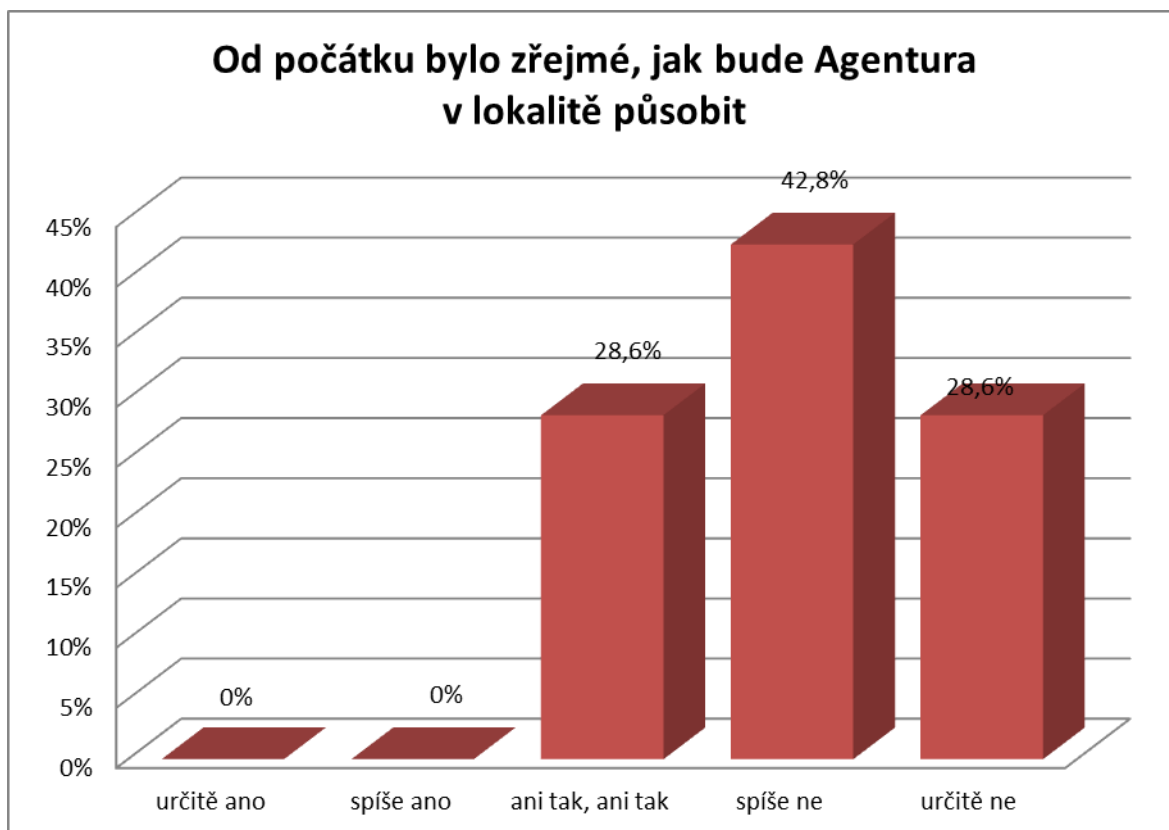
Z rozhovorů s aktéry je zřejmé, že kladná hodnocení výběru obce pramení především z vědomí toho, že dříve se problému nevěnovala taková pozornost jako po výběru obce. Do obce se zaměřila pozornost zvenčí, což samo o sobě vyvolalo pozitivní efekt – obec se začala tématu věnovat. Výběr aktéři pokládají za správný, neboť odpovídá místní potřebě. Na teritoriu obce se nalézají vyloučené lokality, které jsou problematické. Místní aktéři poukazovali na přítomnost většího počtu sociálně slabých obyvatel a značný podíl Romů ve

městě. Vítána tak byla „pomoc s řešením problémů“. Intervence zvenčí nebyla považována za nežádoucí. Naopak místní aktéři poukazovali na své limitované možnosti situaci řešit, což se týkalo také obce a jejích kapacit. „Obec sama nemá sílu na řešení této problematiky bez externí pomoci. Musela by zaměstnat specialistu, na což nemá finanční prostředky. Agentura poslala člověka, který má zkušenosti“. Správnost volby se potvrdila tím, že příchozí intervent byl silný a schopný. Agentura „přinesla do Broumova peníze. Byla schopna vytvořit stabilní pracovní skupiny a sepsat projekty“. Ukazuje se, že hodnocení správnosti této volby obce je podmíněna třemi rovinami. Zaprvé se jedná o místo, kde aktéři vnímají potřebnost situaci sociálního vyloučení řešit, zadruhé akceptují intervenční vstup zvenčí a zatřetí je přítomna také podpora samotné obce. Platí, že je zapotřebí také samotné vůle a otevřenosti obce. „Když obec sama nechce něco zlepšit, tak cizí faktor tomu moc nepomůže“.

Samotné počátky Agentury v obci jsou ale aktéry kritizovány. Někteří si na počáteční působení nevzpomínají, protože nebyli na současných pozicích. Na počátky si aktéři vzpomínají jako na dobu, kdy byla Agentura vítána a přicházela do prostoru velké podpory ze strany obce. Začátek je spojován se zpracováním situační analýzy vyloučených lokalit a výchozích informací, jak je tomu s počtem sociálně vyloučených osob na území města.

Další vzpomínky jsou ale vysloveně negativní. Do popředí vystupují kritiky nekonceptního přístupu a velkých slibů. Podle jednoho z aktérů Agentura vlastně „rok a půl nefungovala“. Jakoby se hledala v místě a potýkala s vlastními problémy. Ještě v květnu 2008 se dá hovořit o „rozpačitých začátcích“, „vzduchoprázdnu“, kdy Agentura nevěděla, jakým způsobem bude fungovat a jak zajistit příslibené financování. Důležité je, že se do místa slibovaly peníze, což většina aktérů pokládala za hlavní motivační prvek. Jakmile bylo jasné, že tato finanční podpora nepřijde, vyvolalo to velké rozčarování a de facto utlumilo práci Agentury. „Někteří členové lokálního partnerství rezignovali“. Teprve ro roce tj. v roce 2009 se začala situace stabilizovat, to poté, „kdy se stanovily pravidla“. Prvopočáteční chaos provázelo vystřídání dvou lokálních konzultantů. Příchod třetího je spojován se stabilizací, jednalo se „o zkušenějšího člověka“. Zmíněný skluz aktéři vnímají negativně. Byť se s příchodem třetího konzultanta začaly věci „hýbat kupředu“, časově nebyla situace nijak příznivá. Prvopočáteční nestabilita čas od času ovlivňovala další procesy, což se týkalo jisté míry rezervovanosti. V počátcích vlastně nikdo nevěděl, jaké působení Agentury bude, kromě slibovaných financí, a také nebylo zřejmé, co se od aktérů zapojených do lokálního partnerství očekává.

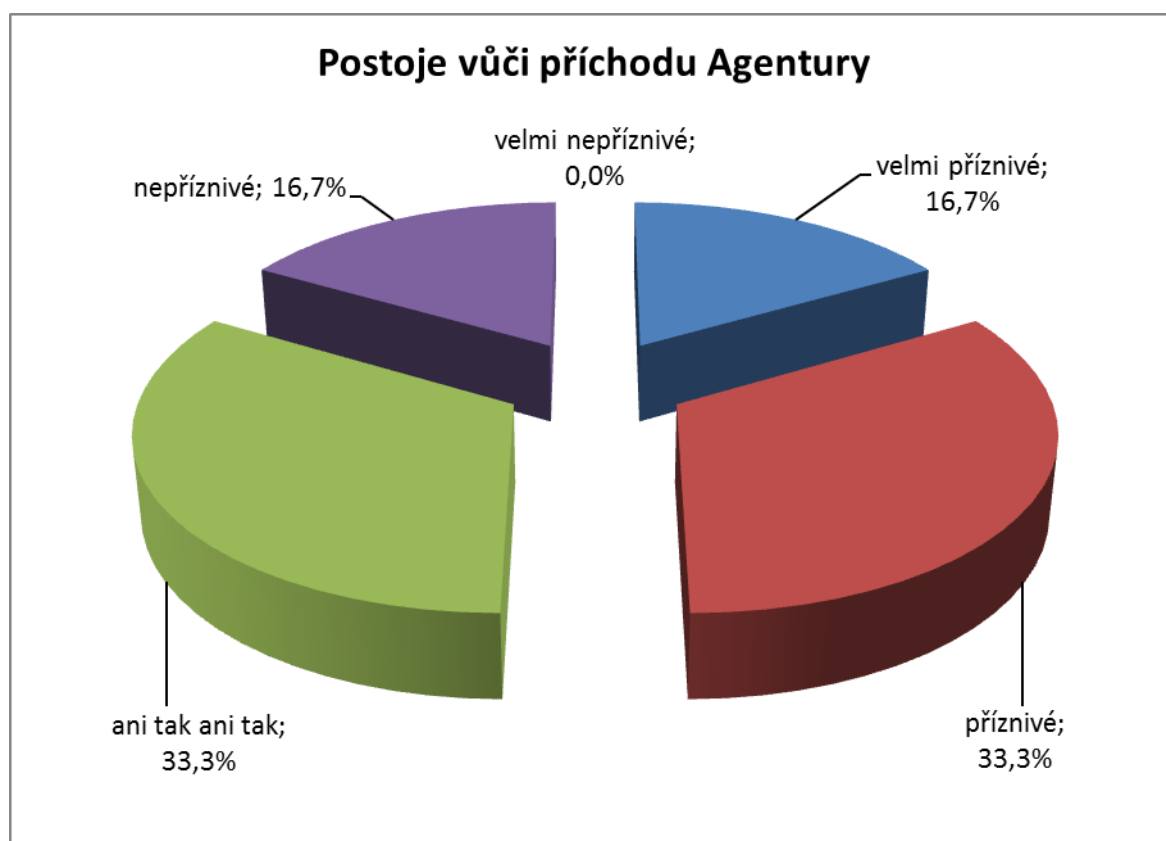
Jak vidíme z dalších kvantitativních údajů, Agentura nedokázala v Broumově jasně aktérům sdělit, **jak bude v obci působit a jakým způsobem bude pracovat**. Určitě nebylo zřejmé její působení více než čtvrtině aktérů (28,6%) a spíše nebylo zřejmé dalším více než dvěma pětinám aktérů (42,8%). Neutrální stanovisko zaujala k této netransparentnosti více než čtvrtina dotázaných (28,6%). Celkem tedy nebylo od počátku zřejmé, jak bude Agentura v místě působit téměř třem čtvrtinám aktérů (71,4%). Nikdo neuvedl, že mu bylo působení od počátku jasné a srozumitelné.

Celková **atmosféra v obci ve vztahu k příchodu Agentury** byla různá. Mnozí očekávali slíbené transfery financí pro vlastní organizace. To samotné vyvolávalo napětí a otázky, obzvláště když se slibované prostředky neobjevovaly. A očekávání byla skutečně velká, mělo jít o „*spoustu peněz*“. Atmosféra byla napjatá. Poté se dostavilo „*rozladění, když to neneslo výsledky*“. Toto rozladění mělo devastující účinky na další působení, které se následně potýkalo s otázkou důvěry, která musela být velmi trpělivě obnovována. „*Musela znovubudovat*“. Nejasné působení vyvolávalo náladu „*pasivní až skeptickou*“. Ne všichni toto ale vnímali obdobně. Aktéři, kteří viděli Agenturu jako finanční zdroj a distributora financí, byli pochopitelně zklamáni nejvíce. Ale ne všichni měli tato finanční očekávání, ti problémovost počátečního působení nevnímají za až tak velkou. Problémy přičítali novosti Agentury.

Samotná obec je vnímána jako otevřená vůči Agentuře při jejím příchodu. „*Město se k tomu stavělo kladně*“. Atmosféru v místě ovlivňovalo také to, že povědomí o Agentuře nebylo příliš rozšířené a zaujalo více angažované aktéry. Ti zvažovali, do jaké míry může být jejich zapojení přínosné a pro ně užitečné. Někteří si nedokázali mimo finanční přínosy představit jiné benefity. „*Moc jsme nevěděli, jestli je to přínosné*“. Celkově ale o dění „*moc lidí nevědělo*“.

Kvantitativní data vypovídají o tom, že **postoje obce jako celku vůči příchodu Agentury** byly víceméně příznivé. Za velmi příznivé označila postoje vůči příchodu Agentury téměř pětina dotázaných (16,7%) a za příznivé třetina dotázaných (33,3%). Ani příznivé, ani nepříznivé postoje měla obec podle třetiny aktérů (33,3%). Nepříznivé postoje zaujímala obec vůči příchodu Agentury podle téměř pětiny dotázaných (16,7%). Celkově tedy nalézáme příznivé postoje vůči příchodu Agentury u poloviny aktérů (50%).

Z rozhovorů je patrné, že **očekávání od působení Agentury** byla velká. Týkala se toho, že Agentura byla jedinou organizací přicházející se systémovým přístupem k sociálnímu vyloučení. Neměla žádnou alternativu, proto byla velmi žádoucí a vítaná. Agentura představovala efektivní nástroj pomoci zvenčí, který obce potřebují. *„Přijede konečně někdo, kdo nastaví nějakou pomoc, pomůže řešit situaci, finanční možnosti, přinese zkušenosti. Že město získá podporu ze strany státu“*. Jak vidíme, promítá se zde zejména očekávání od státu, který přijde se systémovými prvky řešení.

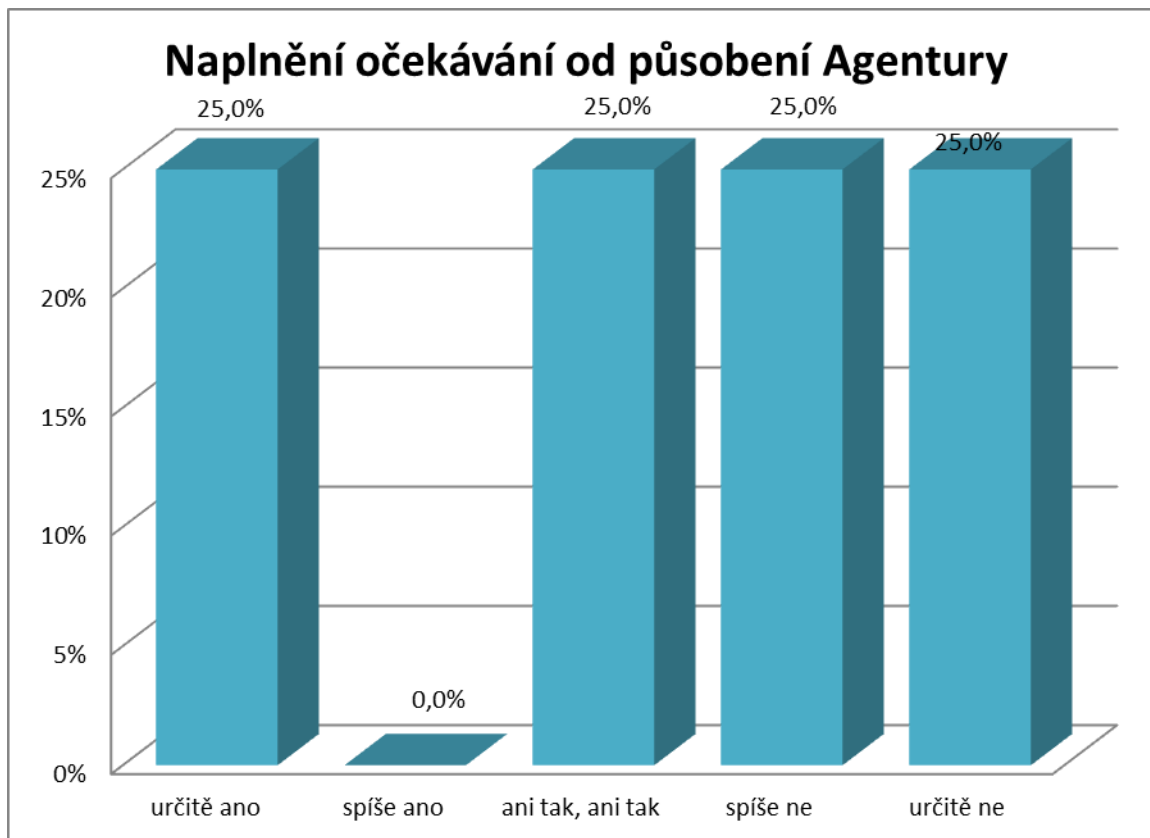
Očekávání se různily aktér od aktéra, každý si je utvářel ve vztahu ke svému působení a možnému profitu. Ale bylo zde i očekávání týkajících se většího zaangažování obce do řešení problémů. Mělo jít o *„pomoc zvnějška, která pomůže odstranit problémy v komunikaci s úřadem“*. Ale výsledný efekt byl spíše opačný a *„naopak se ale vztahy vyostřily“*.

Někteří aktéři pátrali po smyslu působení Agentury, aby dokázali svá očekávání formulovat. Například je hledali v oficiálních dokumentech a na webových stránkách. *„Informace na stránkách říkaly, že budou napomáhat, což se ale ze začátku nedělo“*. Agentura měla potírat a snižovat sociální vyloučení, ale i řešit zcela konkrétní problémy, například v oblasti vzdělávání. Jeden z aktérů uvádí, že se domníval, že se *„vyřeší se docházka dětí, plná školní docházka, omezení dětí ve speciálních školách a zapojení Romů do zaměstnání“*. Agentura měla vytvořit akční a stabilní tým lidí, kteří měli řešit problémy, psát projekty a nabídnout lidské kapacity pro napsání projektů.

Výjimkou je názor, že očekávání nebylo žádné. *„Žádné jsem neměla, ani jsem moc nevěřila, že nějaké peníze přijdou.“*

Jak vidíme, spektrum očekávání bylo velmi pestré: od systémové efektivní pomoci státu lokalitě, většího zaangažování obce až po řešení zcela konkrétních problémů v terénu nebo žádné.

A do jaké míry se očekávání aktérů naplnila? Názory aktérů jsou rozloženy poměrně rovnoměrně. Očekávání se určitě naplnila u čtvrtiny aktérů (25%). Neutrální hodnocení nalézáme u další čtvrtiny dotázaných (25%). Naopak určitě se očekávání nenaplnilo u čtvrtiny dotázaných (25%) a spíše se nenaplnilo u další čtvrtiny dotázaných (25%). Oněch rozčarovaných aktérů ve srovnání s původními očekáváním je přesně polovina (50%).

Pro adekvátní interpretaci výsledků musíme upozornit na skutečnost, že původní očekávání aktérů byla velmi široká a nebyla nikterak v počátku korigována precizací cílů, poslání a nástrojů Agentury, o kterých, jak se ukázalo, neměla zpočátku ani sama Agentura jasno. O tom ale více v následující kapitole.

5.3. Dosahování cílů, poslání Agentury a jejich vnímání aktéry

Vzhledem ke zjištěným pestrým očekáváním a velkému projektování všemožných názorů a podnětů do příchozí intervence, jsme se rozhodli blíže věnovat také tomu, jak aktéři vnímali cíle a poslání Agentury a jak hodnotili jejich dosahování.

Základní dokument pro podporu sociálního začleňování ve městech, obcích a mikroregionech definuje hlavní poslání Agentury následovně. „Agentura je nástrojem Vlády ČR k zajištění podpory obcím v procesu sociálního začleňování. Agentura pro sociální začleňování podporuje obce a města, aby mohly plnit svoji funkci - zajišťovat či pomáhat zajistit všem občanům rovný přístup ke vzdělávání, bydlení, zdravotní péči, zaměstnání, sociálním službám a bezpečí. Agentura podporuje taková opatření, která pomohou samosprávám v procesu sociální integrace obyvatel ohrožených sociálním vyloučením a v rozvoji sociálně vyloučených

lokalit v kontextu a zájmu celé obce/města a všech jejích občanů. Posláním Agentury je propojovat subjekty na místní úrovni tak, aby spolupracovaly při sociálním začleňování. Agentura podporuje nadresortní přístup a propojování působení veřejné správy a neziskového sektoru.“

Zejména se pak jedná o podporu v oblasti:

- v zajištění služeb na podporu vzdělání, podporu zaměstnanosti, sociálních služeb a sociálního bydlení, a zajištění infrastruktury pro tyto služby;
- v čerpání prostředků z evropských strukturálních fondů, státního rozpočtu, krajských dotačních programů a dalších zdrojů;
- v komunikaci s ústředními orgány státní správy, zejména resorty, které mají sociální začleňování v gesci; z podnětů při práci v lokalitách Agentura formuluje návrhy v oblasti legislativy, dotačních titulů, sociálních politik, apod.

Jak ale **poslání Agentury vnímají samotní aktéři** v lokalitě? Z rozhovorů je patrné, že je poslání vnímáno velmi různorodě a široce. Agentura má podle aktérů pomáhat „*lidem, aby se začlenili*“. A to prostřednictvím přímé práce. Má pracovat na „*začleňování obyvatel vyloučených lokalit do majoritní společnosti*“, případně dodávat služby „*které chybí*“. Má zlepšovat oblasti sociální integrace a hledat cesty k tomu „*jak zlepšit školní docházku, zaměstnanost, zapojení do ostatní činnosti ve městě*“. Posláním má být také to, že Agentura sblíží vyloučené s většinovou společností a přispěje ke zlepšení soužití v místě, „*aby se minorita a majorita naučily žít spolu*“.

Vidíme, že mnohá očekávání jsou orientována na konkrétní práci s osobami sociálně vyloučenými, případně poskytování služeb.

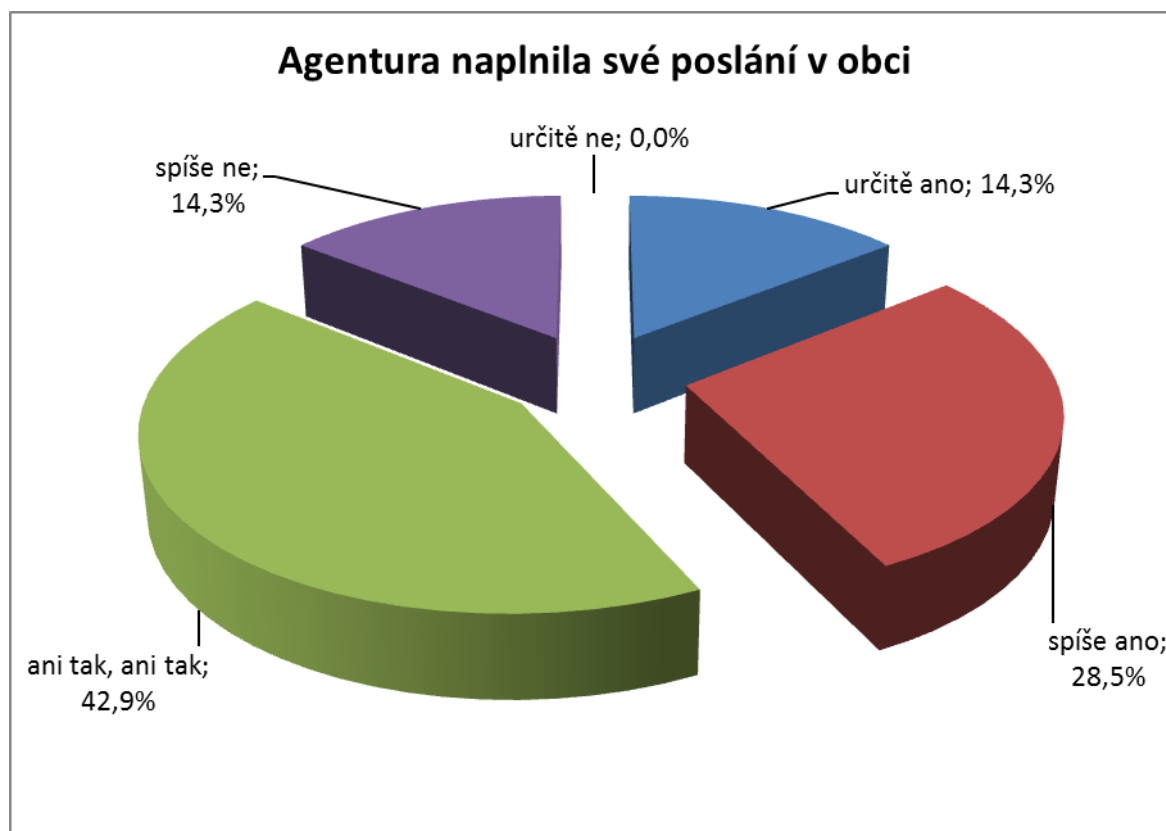
Vedle tohoto pohledu se vyskytuje i jiný, který je více v souladu s oficiálním posláním Agentury, zakotveným v základním dokumentu. Poslání je podle aktérů orientováno na podporu integračních řešení v obci, dále na podporu obce jako takové a místních aktérů. Agentura má za poslání síťování aktérů tj. „*sjednotit a povzbudit ostatní organizace, aby působily společně*“, případně „*pomoci obci vytvořit strategii jak bojovat se sociálním vyloučením*“. Jedna z akterek zmiňuje roli jakéhosi rozhodčího mezi obcí a v místě působícími organizacemi. Agentura měla být pozorovatelem a působit tak, že „*pomůže stávající fungující organizaci navázat spolupráci s městem, popřípadě komunikovat i s občany nebo vytvořit organizaci, která neexistuje, ne když už existuje, tak ji říkat, jak má co dělat*“. Rozhodně k jejímu poslání nepatří vstupovat do místních organizací a zasahovat do nich. Z tohoto plyne řada problémů. Jeden z aktérů upozorňuje na riziko poslání podpory obce. „*Problém agentury je, že chce být za dobře s městem. Ve chvíli, když město chce něco jiného*“

než třeba místní organizace. V tom spatřuje jeden z aktérů ohrožení, které se legitimizuje zaváděním „zdravé konkurence“.

K poslání Agentury rovněž patří zmiňovaná příprava projektů a projektové poradenství.

Samotné poslání ale nemusí být v souladu s místními náladami. Jeden z aktérů upozornil v rozhovoru na skutečnost, že poslání je obyvateli obce vnímáno negativně, „že se zas budou dávat peníze cikánům“.

Podívejme se dále, jak bylo toto různorodě vnímané **poslání Agentury podle názoru aktérů naplněno v obci**. Určitě bylo naplněno podle více než desetiny dotázaných (14,3%) a spíše bylo naplněno podle více než čtvrtiny dotázaných (28,5%). Neutrálně hodnotí dosažení poslání Agentury více než dvě pětiny respondentů (42,9%). Spíše své poslání Agentura v obci nenaplnila podle více než desetiny dotázaných (14,3%). Je zřejmé, že se jedná především o ty aktéry, kteří poslání Agentury situují do oblasti přímé práce a poskytování služeb v sociálně vyloučených místech. Celkově tedy Agentura naplnila své poslání v očích více než dvou pětín aktérů (42,8%).

V Základním dokumentu pro podporu sociálního začleňování ve městech, obcích a mikroregionech je uvedeno, že hlavním posláním Agentury je podpořit obce a města, aby mohly plnit svoji funkci - zajišťovat či pomáhat zajistit všem občanům rovný přístup ke vzdělávání, bydlení, zdravotní péči, zaměstnání, sociálním službám a bezpečí. Právě na toto jsme se dotazovali aktérů v dotazníku a požádali jsme je, aby posoudili, **do jaké míry podpořila Agentura obec, aby byl zajištěn rovný přístup ve jmenovaných oblastech.**

V oblasti vzdělávání se vyslovili aktéři tak, že rovný přístup ke vzdělávání byl zajištěn podle 44,4% dotázaných, nebyl zajištěn podle 11,1% dotázaných a neutrální hodnocení vystavilo 44,5% dotázaných.

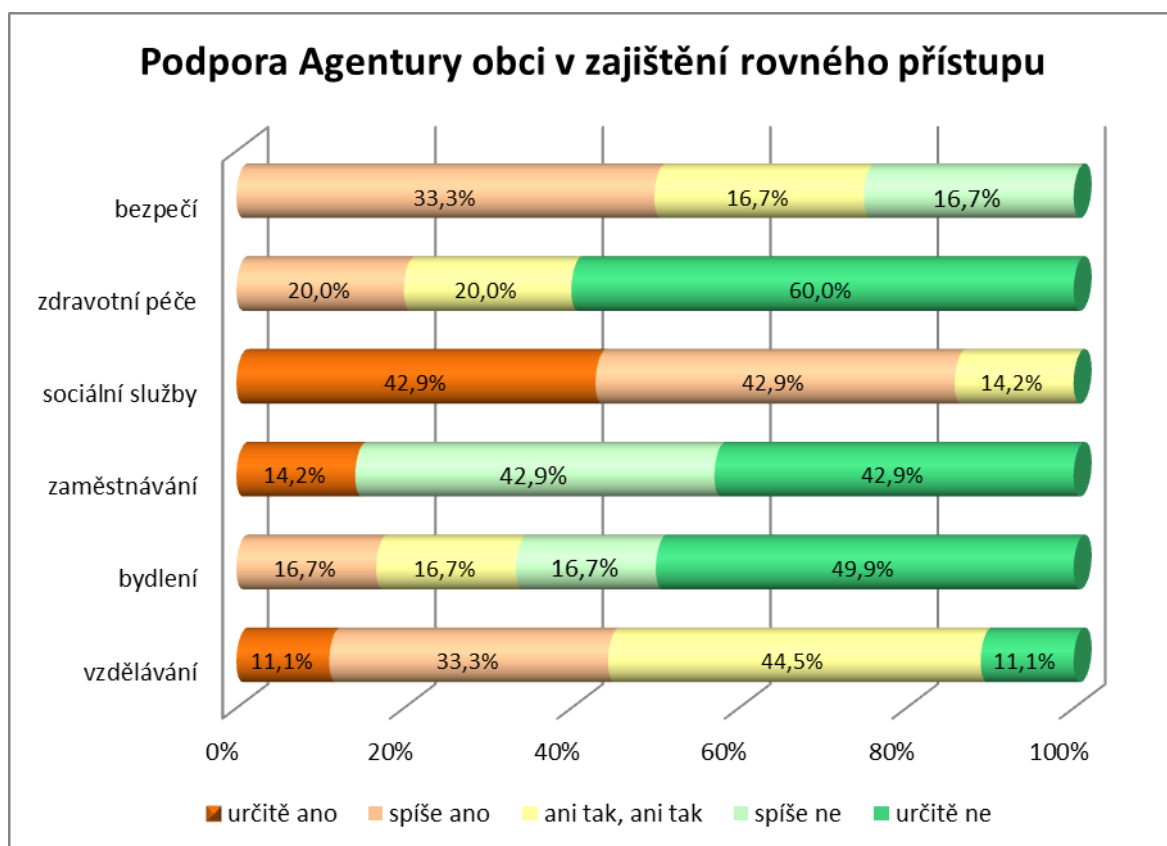
V oblasti bydlení se vyslovili aktéři tak, že rovný přístup k bydlení byl zajištěn podle 16,7% dotázaných, nebyl zajištěn podle 66,6% dotázaných a neutrální hodnocení vystavilo 16,7% dotázaných.

V oblasti zaměstnávání se vyslovili aktéři tak, že rovný přístup k zaměstnání byl zajištěn podle 14,2% dotázaných, nebyl zajištěn podle 85,8% dotázaných a neutrální hodnocení nevystavil nikdo z dotázaných.

V oblasti sociálních služeb se vyslovili aktéři tak, že rovný přístup k sociálním službám byl zajištěn podle 85,8% dotázaných, nebyl zajištěn podle žádného z dotázaných a neutrální hodnocení vystavilo 14,2% dotázaných.

V oblasti zdravotní péče se vyslovili aktéři tak, že rovný přístup ke zdravotní péči byl zajištěn podle 20% dotázaných, nebyl zajištěn podle 60% dotázaných a neutrální hodnocení vystavilo 20% dotázaných.

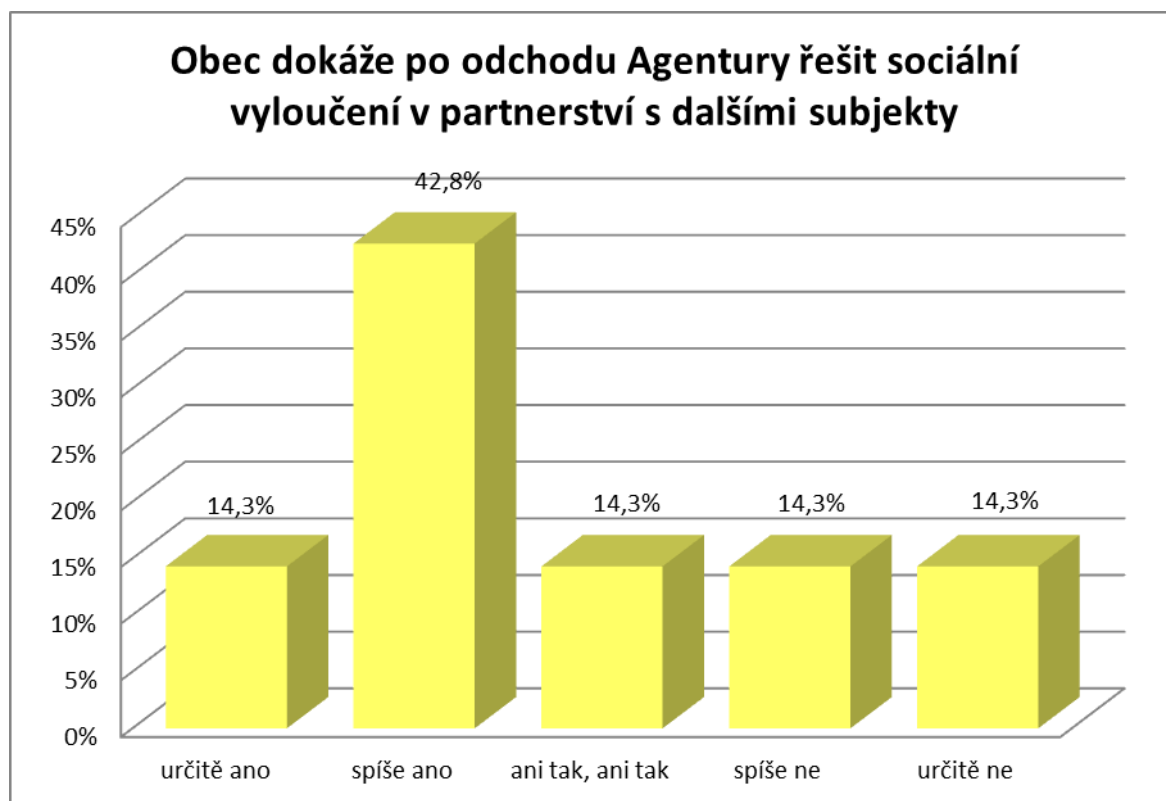
V oblasti bezpečí se vyslovili aktéři tak, že rovný přístup k bezpečí byl zajištěn podle 33,3% dotázaných, nebyl zajištěn podle 16,7% dotázaných a neutrální hodnocení vystavilo 16,7% dotázaných.

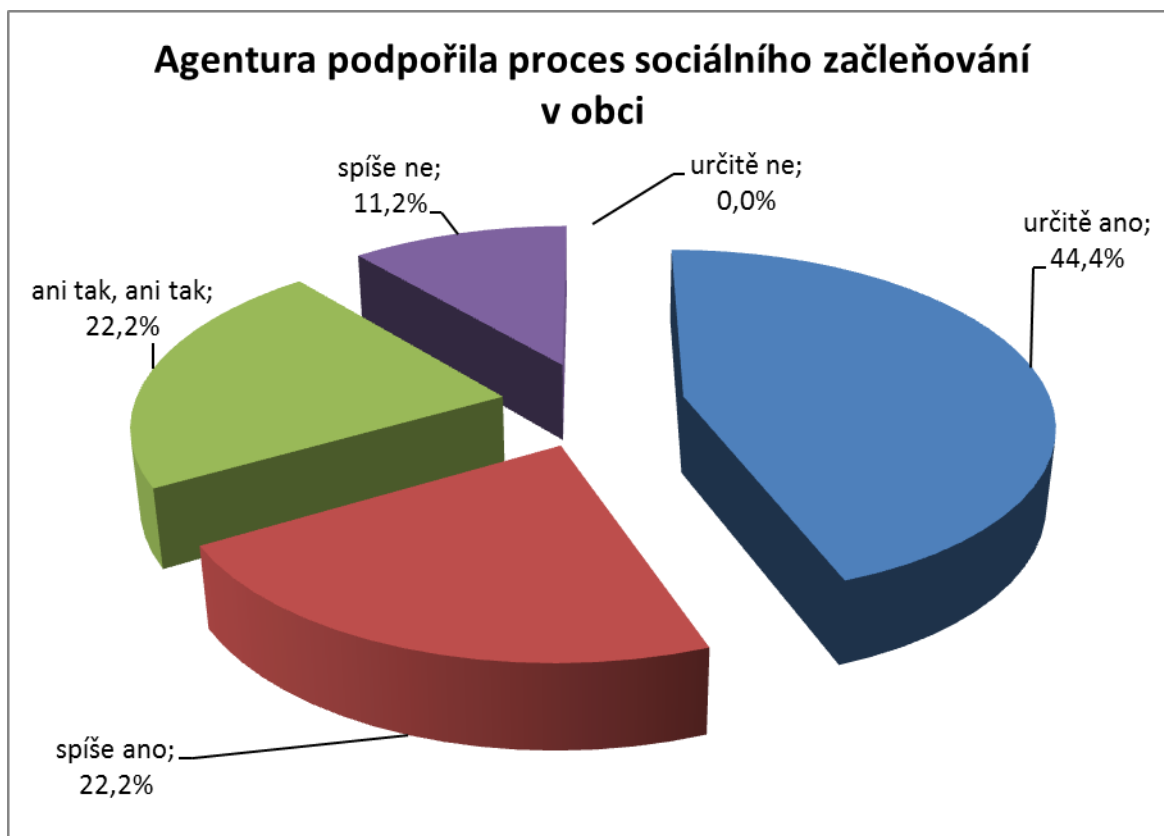
Jak z uvedeného grafu vidíme, tak podpora Agentury k zajištění rovného přístupu mířila především do oblasti sociálních služeb (85,8%), do oblasti vzdělávání (44,4%) a do oblasti bezpečí (33,3%). Podpora ostatních oblastí je velmi malá – patří sem zdravotní péče (20%), bydlení (16,7%) a zaměstnávání (14,2%).

Další hodnocení se rovněž týká sféry naplnění poslání Agentury, kterým měla být podpora obce. **Dokáže obec po ukončení pilotního působení Agentury funkčně řešit problematiku sociálního vyloučení v partnerství s dalšími subjekty v místě?**

Určitě to obec dokáže podle více než desetiny dotázaných (14,3%) a spíše to obec dokáže podle více než dvou pětín dotázaných (42,8%). Neutrální hodnocení v tomto bodě vystavila více než desetina aktérů (14,3%). Naopak obec problematiku zcela určitě neumí řešit podle více než desetiny dotázaných (14,3%) a spíše neumí řešit podle více než desetiny dotázaných (14,3%). Jak vidíme, tak se hlavní poslání Agentury naplnilo podle téměř tří pětín aktérů (57,1%) a nenaplnilo podle více než čtvrtiny aktérů (28,6%).

A jak aktéři hodnotí skutečnost, zdali **Agentura podpořila nebo nepodpořila proces sociálního začleňování v obci**? Jak ukazují kvantitativní údaje, tak Agentura podpořila proces sociálního začleňování v místě zcela podle více než dvou pětín dotázaných (44,4%) a spíše podpořila podle více než pětiny dotázaných (22,2%). Více než pětina respondentů označila možnost ani tak, ani tak (22,2%). Podle více než desetiny dotázaných Agentura proces v obci spíše nepodpořila (11,2%). Nikdo neuvedl, že by proces určitě nepodpořila. Tedy celkem více než dvě třetiny aktérů uvedly, že Agentura proces sociálního začleňování v obci podpořila (66,6%).

Čím nejvíce Agentura proces sociálního začleňování v obci podpořila? Podle odpovědí aktérů se ukazuje, že tato podpora pramenila ze skutečnosti, že se začalo v této oblasti vůbec něco odehrávat. Organizace se začaly setkávat a *„řeší se problémy, diskutuje se o nich“*. Nedá se předvídat, jak budou služby fungovat, ale *„je dobře, že začalo fungovat lokální partnerství, čímž se sjednotila činnost partnerů.“*

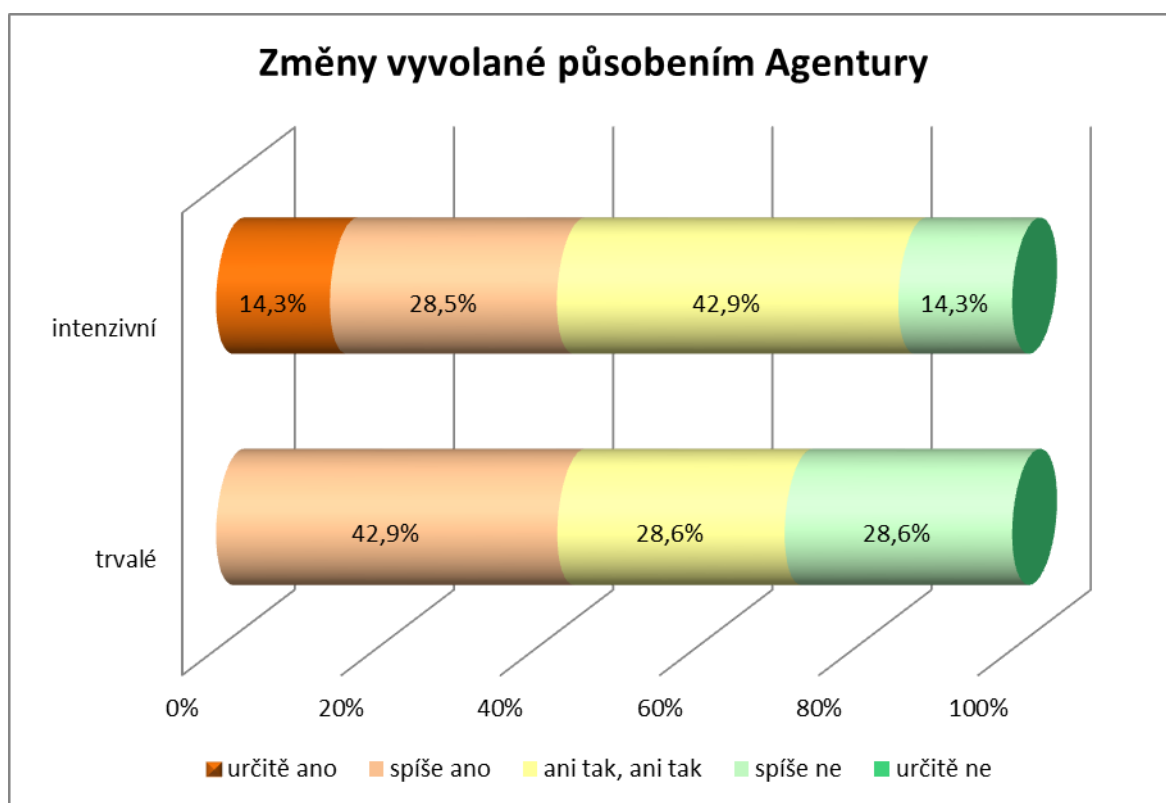
Bylo napsáno mnoho *„stěžejních projektů“*, přičemž nesejde na tom, jestli jsou už zaběhnuté nebo ne. Do procesu se aktivně zapojila obec a další aktéři, byly vypracovávány materiály pro získání dotací. *„Politika města se začala více věnovat této politice, bylo větší vyvíjení aktivit, nehází to za hlavu“*.

Důležité rovněž podle aktérů bylo, že se začalo přemýšlet nad využitím místních zdrojů a kapacit, což se týkalo kupř. *„využití prázdného objektu pro zřízení sociálních služeb“*, investičních projektů obecně. Příspěvek je podle aktérů největší v oblasti sociálních služeb s dopadem na terén, což je v souladu s předchozími statistickými daty.

Jakou mají povahu změny, které Agentura do obce přinesla? Jsou změny trvalé nebo krátkodobé? Jak intenzivní změny jsou? A lze je považovat za pozitivní nebo negativní?

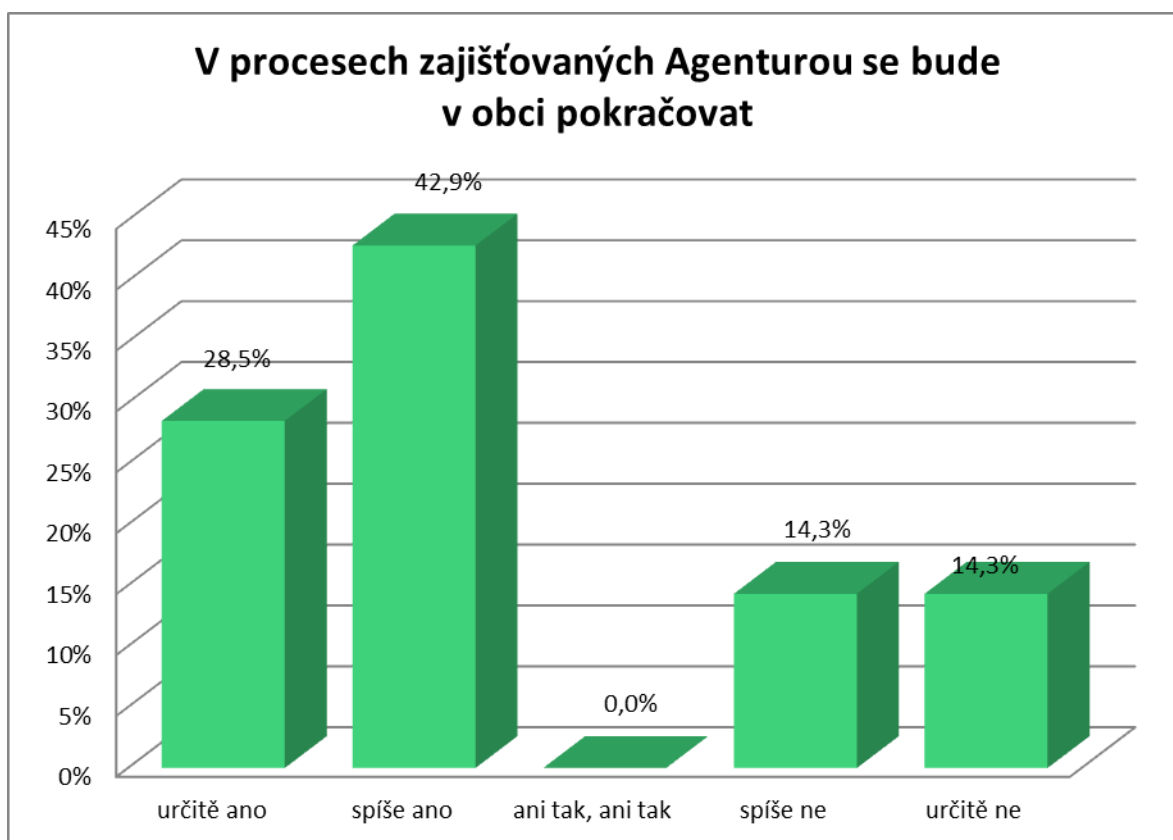
Změny považuje za zcela **intenzivní** více než desetina dotázaných (14,3%), další více než čtvrtina považuje změny za spíše intenzivní (28,5%). Neutrální hodnocení vystavily intenzitě změn více než dvě pětiny dotázaných (42,9%). Za spíše neintenzivní změny pokládá více než desetina dotázaných (14,3%).

Změny považují za spíše **trvalé** více než dvě pětiny dotázaných (42,9%). Za ani trvalé, ani krátkodobé je považuje více než čtvrtina aktérů (28,6%). Za spíše krátkodobé změny pokládá více než čtvrtina dotázaných (28,6%). Projektovou řečí tedy můžeme hovořit o „dvoupětinovém“ očekávání udržitelnosti změn.

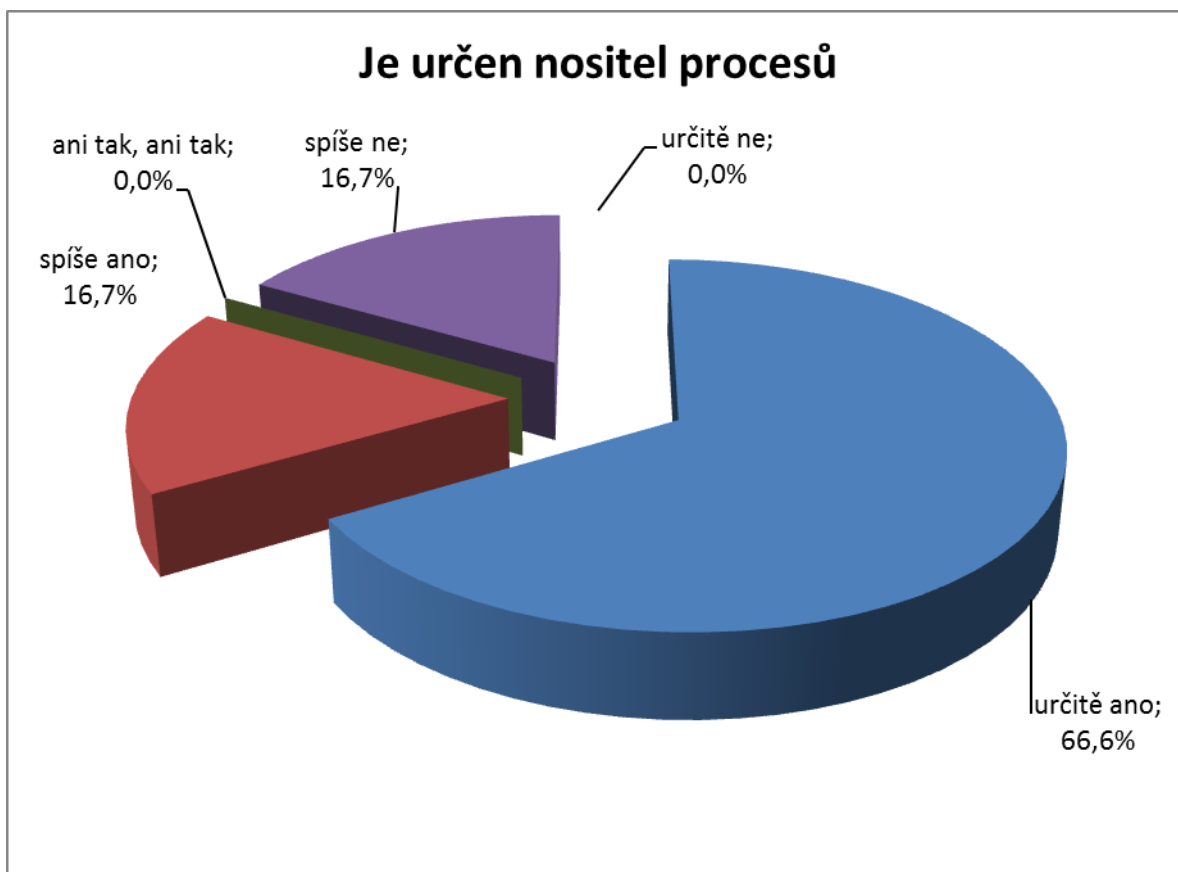

Z hlediska **kvality změny** hodnotí více než dvě pětiny dotázaných změny jako určitě pozitivní (42,8%) a více než čtvrtina dotázaných jako spíše pozitivní (28,6%). Za ani pozitivní, ani negativní změny pokládá více než čtvrtina aktérů (28,6%). Nikdo z respondentů neoznačil vyvolané změny za negativní.

Agentura v Broumově skončila k poslednímu červnu a dále je poskytována vzdálená podpora. Nicméně **budou procesy doposud zajišťované Agenturou v obci dále pokračovat**? Na tuto otázku odpověděla více než čtvrtina dotázaných (28,5%), že procesy budou určitě pokračovat a více než dvě pětiny dotázaných (42,9%), že budou spíše pokračovat. Nerozhodnut není nikdo. To, že procesy nebudou určitě pokračovat, se domnívá více než desetina dotázaných (14,3%) a to, že nebudou určitě pokračovat, si myslí více než desetina dotázaných (14,3%). Jak vidíme, více než dvě třetiny aktérů jsou přesvědčeny o pokračování procesů (71,4%) a více než čtvrtina je vůči pokračování skeptická (28,6%).

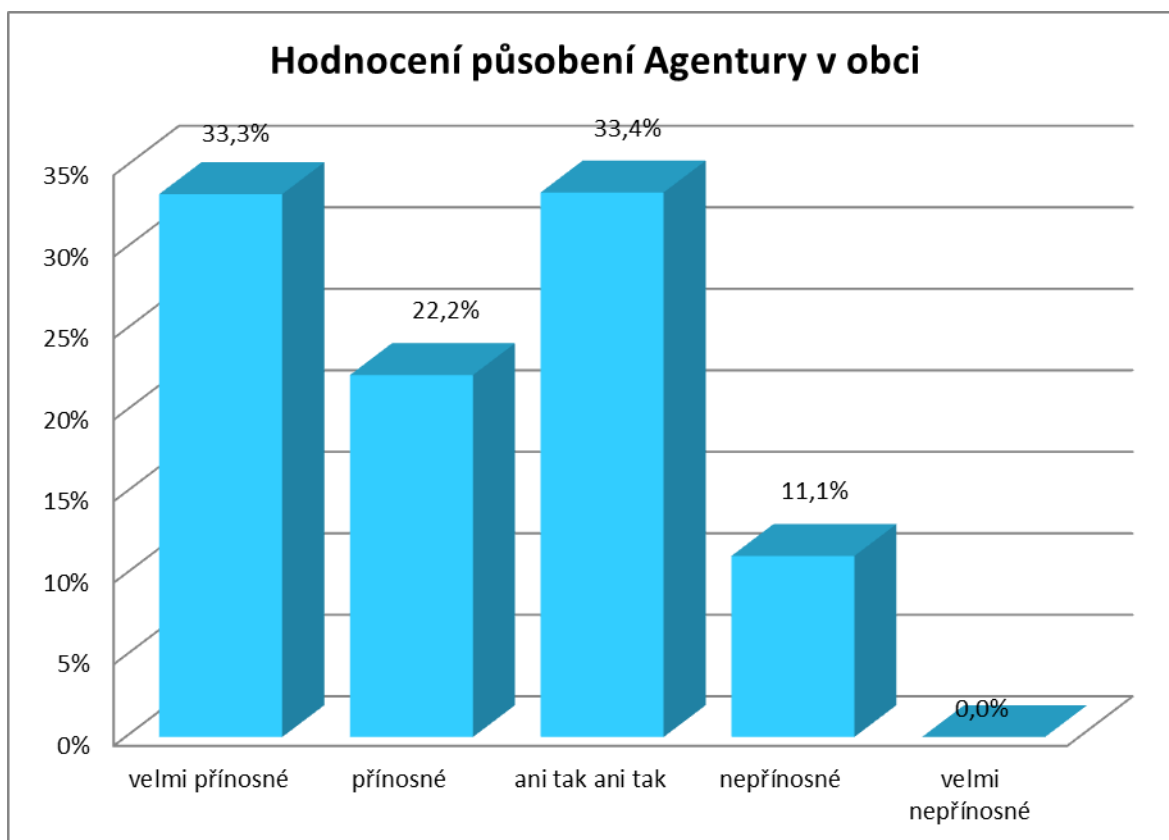

Dvě třetiny aktérů uvedly (66,6%), že je určitě **určen „nástupce“, nositel procesů, který převezme úlohu Agentury po jejím odchodu**. Další téměř pětina si myslí, že je nositel procesů spíše zajištěn (16,7%). Nikdo o tomto nepochybuje a pro téměř pětinu aktérů nositel spíše není zajištěn (16,7%).

Tímto **nositelem** je projektový manažer, pracovník města, který již byl určen. Jedná se tedy o konkrétní osobu, která je včleněna do projektu a je určena jako koordinátor inkluzivních nástrojů. Jedná se sice o počáteční fázi, ale už toto stanovení je pro aktéry signálem pokračování v započatých procesech.

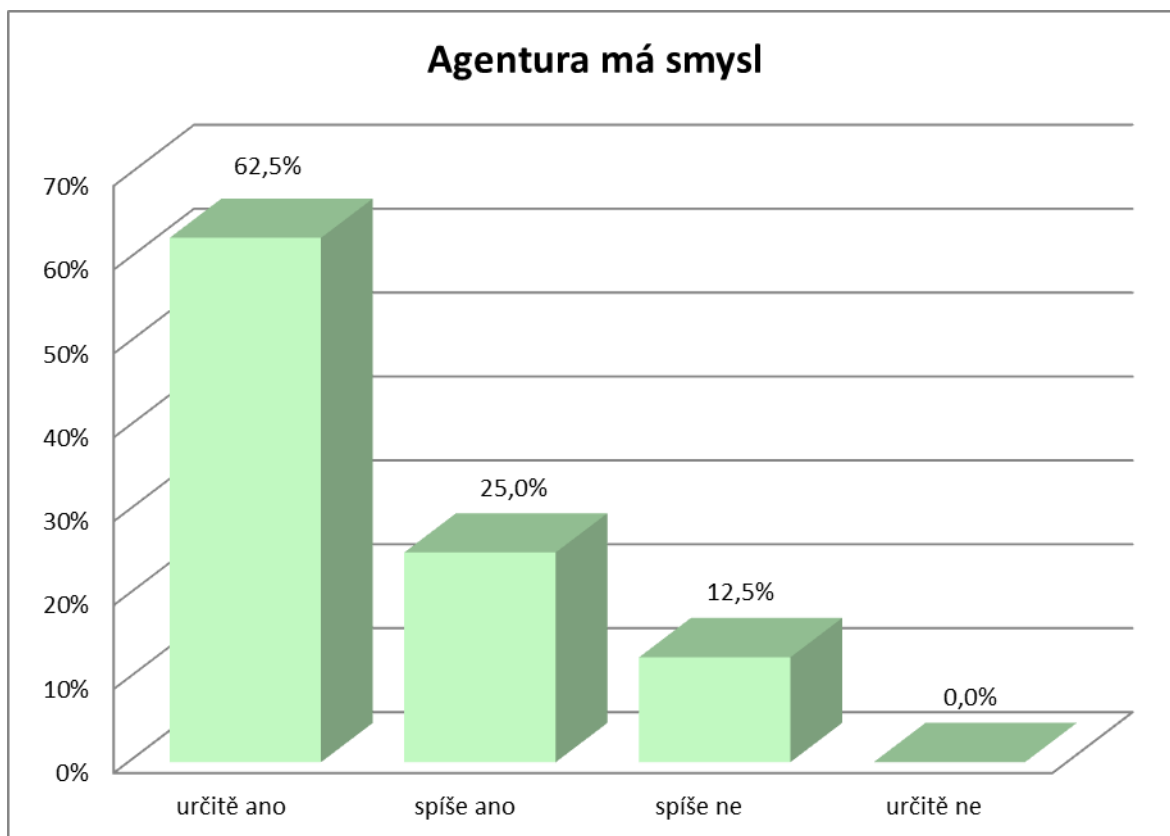
Jaké je tedy **celkové vyhodnocení působení Agentury v obci**? Třetina aktérů pokládá působení Agentury v obci za velmi přínosné (33,3%) a více než pětina ho pokládá za přínosné (22,2%). Za ani přínosné, ani nepřínosné považují působení Agentury více než třetina dotázaných (33,4%). Za nepřínosné působení Agentury označila více než desetina dotázaných (11,1%) a za velmi nepřínosné nikdo. Celkem tedy přínos Agentury spatřuje v místě více než polovina aktérů (55,5%).

Co je příčinou takového hodnocení? Aktéři se ve svých rozpravách vraceli k samotným začátkům působení Agentury, které byly nepřesvědčivé. Do velké míry tak špatný začátek ovlivnil finální hodnocení působení Agentury v její neprospěch. Zkrátka „*zkraje byly velké problémy*“, které aktéři nepromíjí. A to ze zcela logických důvodů. Vědí totiž, že počáteční problémy způsobily velké zpoždění v realizaci opatření a tím i v celkové efektivitě procesu. Zatím je práce nedokončená a mohla by být daleko více dotažená do konce, nebýt zmíněných potíží. Podle tvrzení jednoho z aktérů prostě Agentura začala „*fungovat pozdě a končí moc brzy, spousta věcí není dotažená do konce*“. Tato ztráta se týká prvních dvou let. Také samotný odchod z lokality je pokládán za útěk od rozdělané práce. „*Mrzí nás, že pomoc bude jen na dálku*“. Malý přínos byl také hledán v oblasti začleňování na trh práce a v oblasti vzdělávání. Také aktivity byly zpočátku pestré a časem se transformovaly do podoby proveditelných projektů, některé tak „vypadly“.

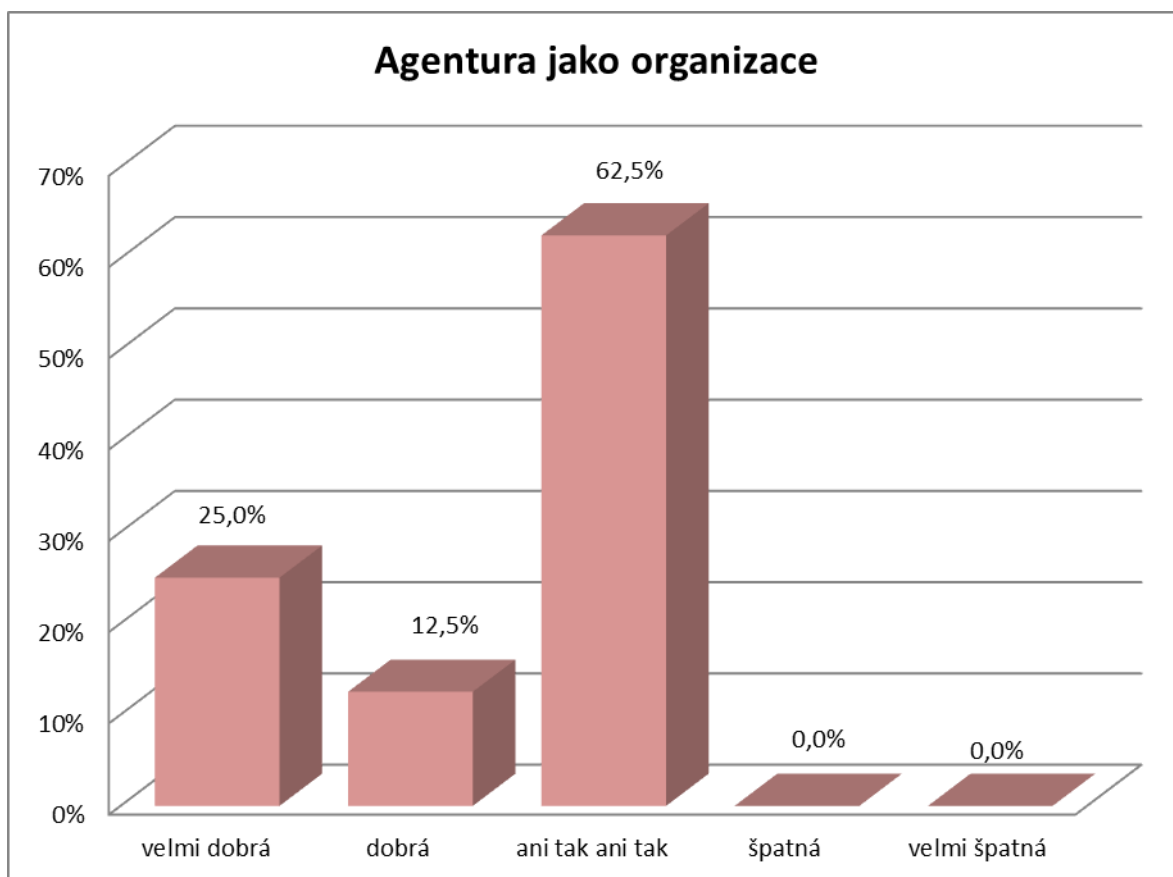
Co by se mělo stát, aby bylo působení Agentury přínosnější než doposud? Jeden z aktérů na tuto otázku reagoval slovy: „*Není to jen o organizaci, ale o jejich vizi. Něco jiného říkají a něco jiného dělají. Na stránkách píšou, že budou narovnávat vztahy a potom se snaží jenom spolupracovat s městem, snaží se jenom městu zalíbit. Dělat zdravou konkurenci tím, že vytvoří novou organizaci, která dělá něco, co už dělá fungující organizace, je zbytečné*“. Tento komentář míří k duplicitě služeb a využití místních kapacit. Také by měly být aplikovány jasné postupy a nástroje pro podporu zaměstnanosti, „*Agentura v tomto neměla nástroje*“.

Jaký má **Agentura jako organizace svého zaměření smysl**? Podle více než tří pětin dotázaných má určitě smysl (62,5%) a podle čtvrtiny má spíše smysl (25%). Více než pětina aktérů uvedla, že spíše smysl nemá (12,5%). Celkem téměř devadesát procent aktérů nalézají v tomto počínání smysl (87,5%).

Celkový smysl je dán zaměřením projektu Agentury. Projekt má smysl, to je jedna stránka věci. Druhou je, do jaké míry je projekt celkově úspěšný. „Potřebuje mít svůj čas“. „Těžko posoudit, chce to delší období, až budou nějaké výsledky“. Jeho smysl spočívá právě v nastavení komunikace mezi Agenturou a obcemi, přičemž zájem by měl být podle aktérů oboustranný. „Ze strany agentury zkušenosti a kvalifikace, ze strany obce pozitivní přístup“. Faktem je, že pokud by Agentura do lokality nevstoupila, tak by „změny nebyly nastartovány“. Smysl působení zastírají organizační nedostatky v počátku. „Pokud ale budou dělat na začátku takové problémy, tak to moc smysl nemá“. Agentura dokázala přejít od analytické roviny (vytváření analýz, koncepcí, popis situace) ke konkrétním výsledkům.

Agentura jako organizace (ve smyslu instituce) působila na aktéry spíše neutrálně. Za velmi dobrou ji označila čtvrtina respondentů (25%), za dobrou pak více než desetina dotázaných (12,5%). Většina dotázaných však Agenturu jako organizaci neshledala za ani dobrou, ani za špatnou, což se týkalo více než tří pětín aktérů (62,5%). Nikdo ji neoznačil za špatnou či velmi špatnou.

Někteří aktéři se potýkali s problémy, jak organizaci ohodnotit, proto se uchýlovali nejčastěji k neutrálnímu hodnocení. Z rozhovorů vyplynulo, že se aktéři stýkali především s lokálním konzultantem a jen výjimečně s někým dalším z organizace. O zázemí nebo způsobu práce organizace, o prostorech, způsobu řízení neměli mnozí aktéři povědomí. Do popředí se i zde dostává kritika působení v počátcích, kdy se Agentura uvedla jako organizace ve špatném světle. Nicméně *„problémy byly v začátcích, jinak jsem s činností Agentury spokojen“*. Ve výpovědích kontrastuje počáteční chaos, *„porodní bolesti“* s pozdějším organizovanějším a řízenějším procesem, zejména v posledním roce působení. Ale počátky nekomplikoval jen chaos vyvolaný Agenturou, ale také nutnost se etablovat v místě a *„vydobýt si své místo na slunci“*. Agentura musela jako organizace překonat nedůvěru a rezistenci některých aktérů. Aktéři upozorňují na kvalitní organizační stránku, kdy byli včas informováni a svoláváni na pracovní schůzky. *„První dojem nebyl moc pozitivní - někdo přišel, že nám bude říkat, co*

máme dělat a ani to tu neznal, pak jsem názor změnila“. Objevuje se důraz na dostatek času, který proces vstupu do lokality vyžaduje. *„Když vezme všechny lokality v republice, tak starty nebyly úplně ideální, v prvních letech se nikde moc nedařilo“.*

Jak nahlíží aktéři na cíl Agentury? *Základní dokument pro podporu sociálního začleňování ve městech, obcích a mikroregionech* definuje cíl následovně. *„Cíle Agentury je dosaženo, pokud obec dokáže funkčně řešit problematiku sociálního vyloučení v partnerství s úřady, školami, neziskovým sektorem, policií, podnikateli a dalšími subjekty při zapojení občanů. Dílčím způsobem může být cíle dosaženo i tehdy, pokud Agentura podpoří procesy sociálního začleňování v obcích, ovšem komplexní řešení není možné např. z politických důvodů.“*

Aktéři vnímají cíl následovně a nutno opět říci, že různorodě. První interpretace cíle se soustřeďuje na rovinu začleňování obyvatel sociálně vyloučených míst. Cílem je *„začlenit lidi do společnosti, aby to bylo oboustranně přijatelné“, „vytvořit příznivé podmínky pro nepřizpůsobivé obyvatele, aby se něco naučili, pomoci jim do normálního života“.* Agentura se zaměřuje na pomoc *„sociálně slabým skupinám, třeba se zaměstnáním“.* Součástí této orientace na uživatele služeb je užší pojetí cílové skupiny, které je silně etnizované. Za příjemce pomoci jsou určeni výhradně Romové jako skupina. Agentura má dbát na *„začleňování romského obyvatelstva“.* Má *„řešit problematiku Romů a vyloučených lokalit a pokusit se je integrovat (jsou specifičtí a velká část je málo přizpůsobivá)“.* Dále se má zabývat *„vyřešením problémů s romskou komunitou, s dětmi, vzděláváním, snížením kriminality, dát lidem práci, bydlení, apod.“.*

Druhá interpretace cíle se orientuje na kultivaci samosprávy. Jedná se však o náročný cíl, jak se zmiňuje jeden z aktérů. *„Města neví jak na to, všechno je to takové veřejné tajemství - problémy jsou a nikdo do toho nechce natvrdo hrábnout, aby nebyl mezistátní problém. Je to velmi citlivé téma, i politici se to snaží řešit hodně opatrně.“* Jedna z akterek, hlásící se k působení v Radě vlády, uvádí, že sledovala utváření cílů Agentury, *„které byly vytvářeny za chodu.“* Cílem je pomáhat stávajícím organizacím, *„naučit obce a ostatní partnery účinně bojovat se sociálním vyloučením“.* Tato interpretace je totožná s deklarovaným cílem Agentury.

Existuje mnoho **okolností, které mohly ovlivnit působení Agentury v obci.** Co ovlivňovalo podle aktérů působení Agentury v Broumově? V případě Broumova jich bylo několik. Snad nejvýznamnější byl počáteční nezdar a přehnané sliby, které nebyly naplněny (to se týká příslibených peněz). Ze začátku tak byli někteří aktéři odrazeni, následně se *„důvěra pracně obnovovala“.* Po jistou dobu bylo působení Agentury zcela ochromeno. *„Důležitá byla i doba nečinnosti, díky níž agentura hodně věcí potom nestihla“.*

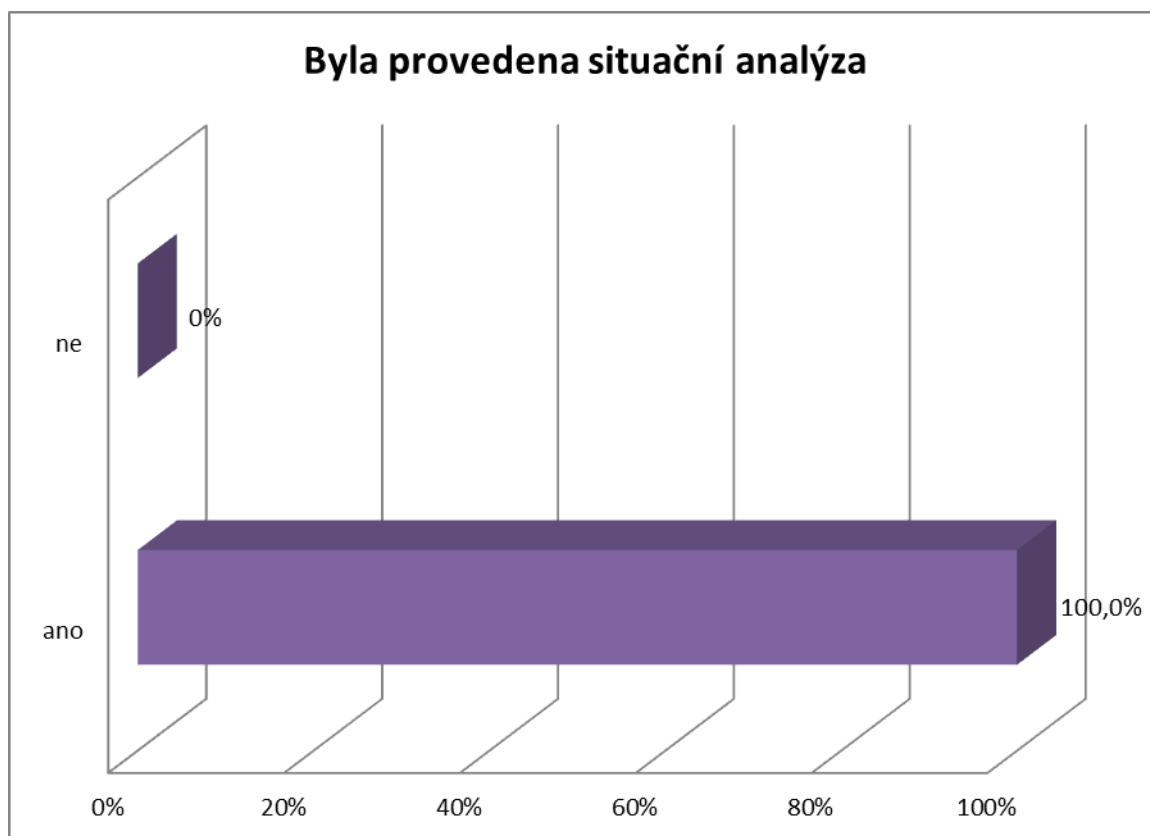
Dalším momentem bylo sjednocení se aktérů na poli lokálního partnerství a to ve vztahu k fungování nízkoprahového zařízení. Partneři se *„vrhli k tomu řešení, aktivizovali se, chytli se.“* Začali se zajímat o výsledky, začali se více aktivizovat a zapojovat do působení lokálního

partnerství. Do hry také stupovalo očekávání rychlých a konkrétnějších výsledků, „vše skončilo v obecné rovině.“

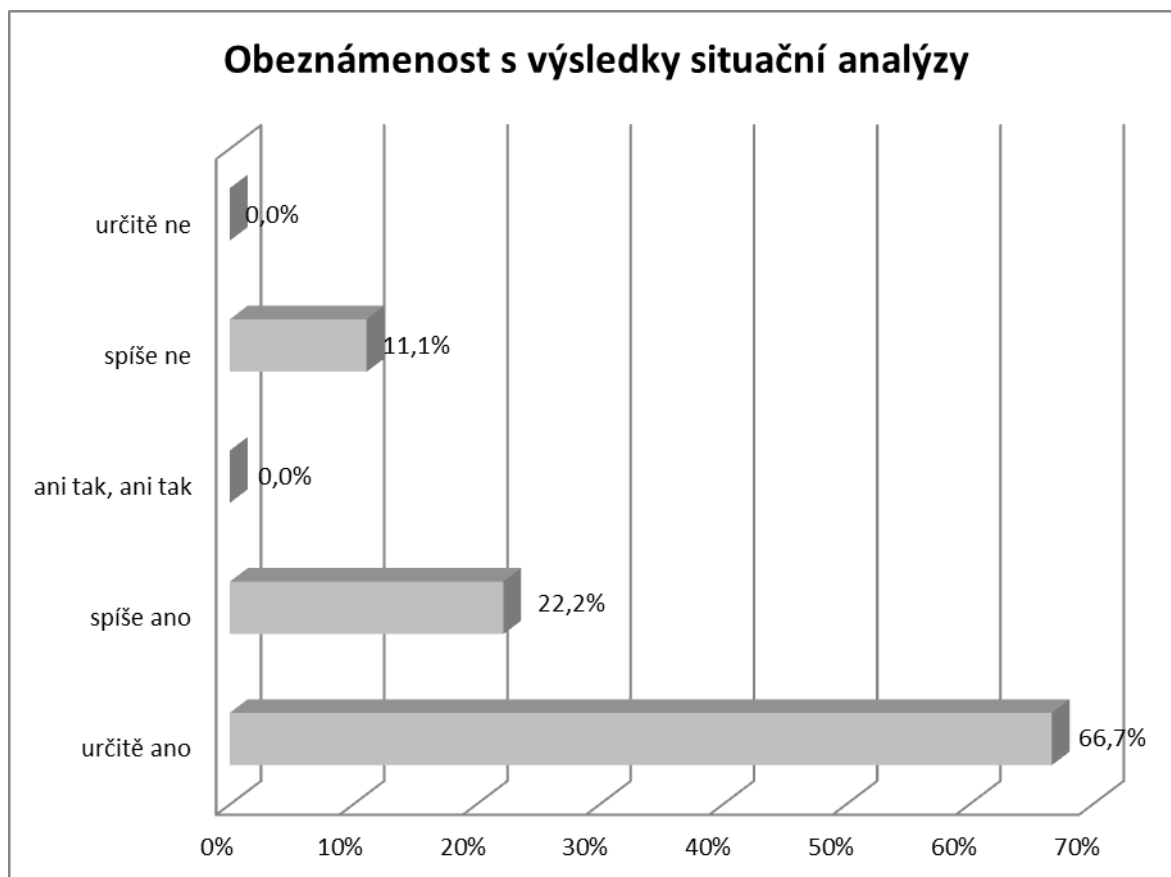
5.4. Situační analýza

Za standardní součást působení Agentury v lokalitě bylo zajištění **provedení situační analýzy**, která si kladla za úkol přinést data o obyvatelích lokality, hlubší porozumění dění v lokalitě a celkové situaci a pochopení příčin problémů a souvislostí, které jsou překážkami v řešení. Takováto analýza je nezbytným předpokladem pro kvalitní strategické plánování a stanovení jednotlivých kroků proti sociálnímu vyloučení (Příručka pro sociální integraci).

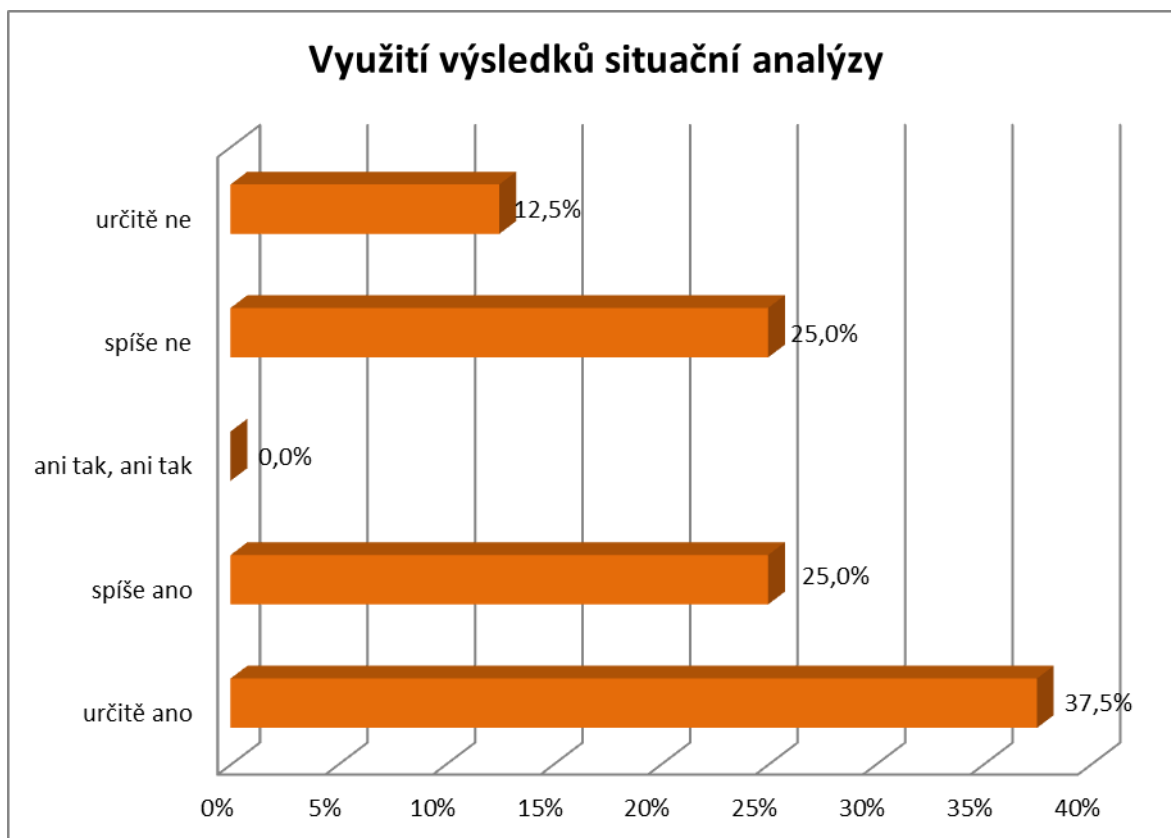
Prověřovali jsme, **zda byla situační analýza provedena** a jak ji místní aktéři přijali. V Broumově všichni aktéři potvrdili, že situační analýza vznikla.

S **výsledky situační analýzy se zcela určitě obeznámily** více než dvě třetiny dotazovaných (66,7%) a spíše obeznámila téměř čtvrtina dotázaných (22,2%). Celková obeznámenost se tedy týká 88,9% aktérů. Spíše se neobeznámila s analýzou více než desetina aktérů (11,1%).

Výsledky situační analýzy určitě využila více než třetina dotázaných (37,5%) a spíše využila čtvrtina dotázaných (25%). Celkově je využily více než tři pětiny aktérů (62,5%). Naopak určitě výsledky nevyužila více než desetina respondentů (12,5%) a spíše je nevyužila čtvrtina respondentů (25%).

Ke **způsobu využití výsledků situační analýzy** se aktéři vyjádřili následovně. Využití se týkalo především práce v pracovních skupinách strategického plánování. Pro někoho analýza nepřinesla nic nového. „*Lidé situaci obecně znají, šlo spíš o zachycení oficiálních počtů a hodit to celé na papír.*“ Skutečnost, že nepřináší nic nového, z ní činí v očích některých aktérů formální dokument: „*podle mě další papír.*“

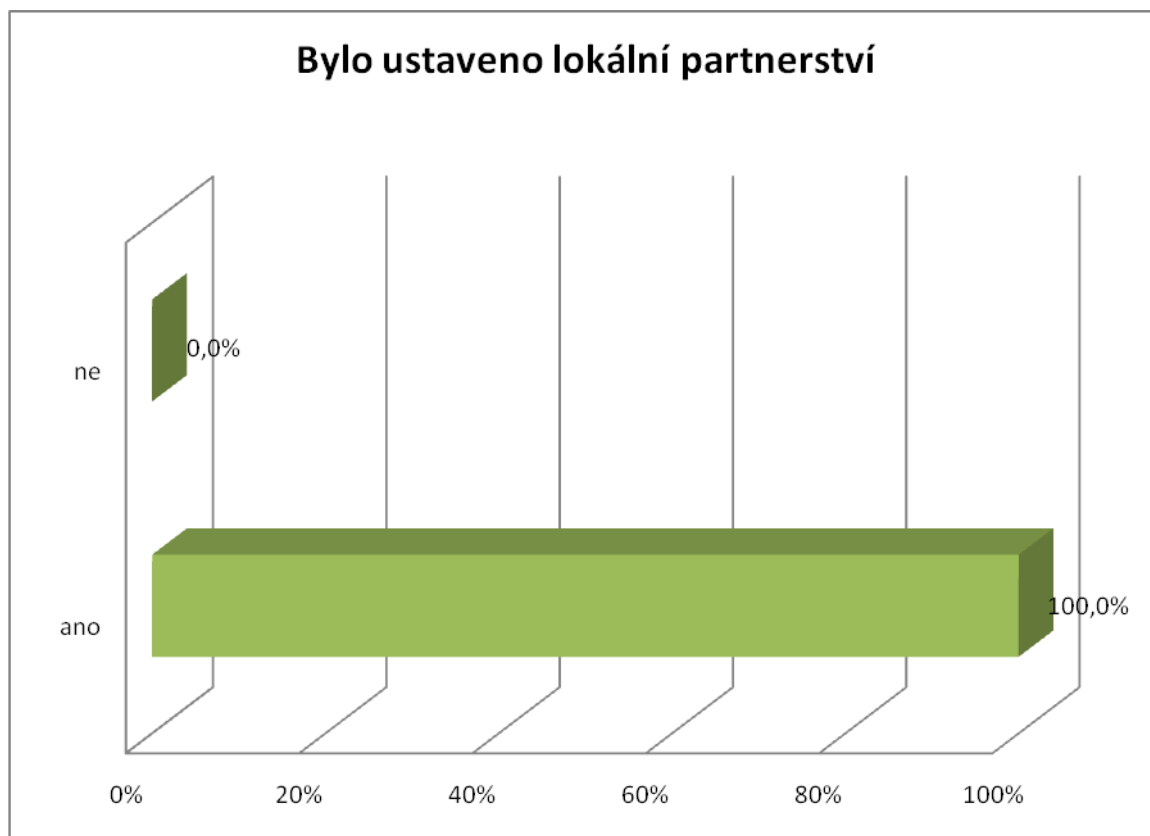
Analýza tak plní úlohu jakési sumarizace informací napříč aktéry. Pro jiné zase přinesla překvapivé údaje. To se týkalo především celkového počtu Romů ve městě. Původní odhady byly mnohem vyšší. „*Mysleli jsme si, že jich je mnohem více.*“

Praktičnost analýzy se ukázala při psaní projektů, byla využívána jako podkladový materiál. Podklad vyzdvihoval „*důležitost projektu.*“

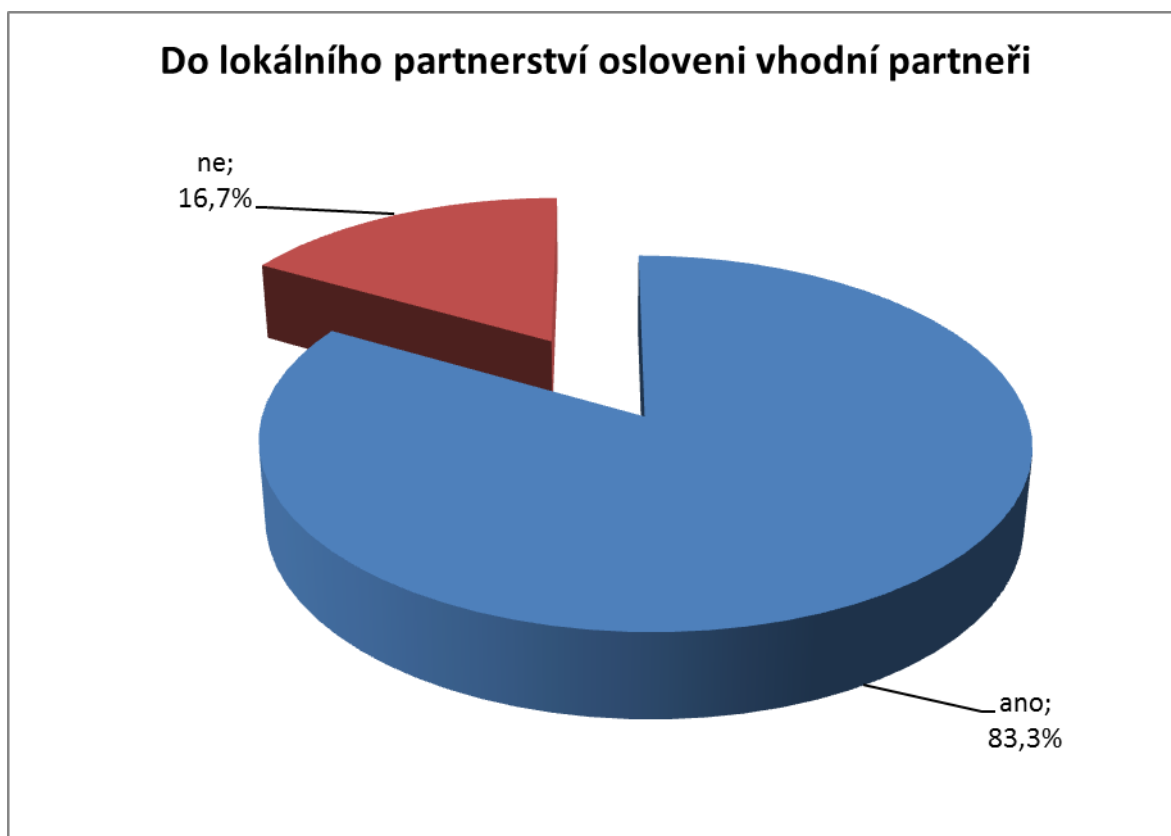
5.5. Vyhodnocení metod – lokální partnerství a spolupráce s aktéry

V Základním dokumentu pro podporu sociálního začleňování ve městech, obcích a mikroregionech se uvádí, že lokální partnerství je základem činnosti Agentury v lokalitách. Lokální partnerství je platforma, na které dochází k pravidelnému setkávání zástupců obce a dalších aktérů, kteří jsou nebo mohou být angažováni v procesu sociálního začleňování. V rámci této platformy dochází k aktivizaci / síťování, jehož smyslem je aktivizace místních kapacit, podpora místních organizací, maximální využití dostupných místních zdrojů, dále poskytování know-how ve všech klíčových oblastech, jež mají vliv na sociální začleňování, prostředkovat nejlepší praxe z dalších obcí.

Prověřovali jsme, zdali bylo **lokální partnerství** ustaveno. V Broumově skutečně vzniklo, jak potvrzují všichni dotázaní.

Do Lokálního partnerství Broumov byli podle hodnocení aktérů **osloveni převážně vhodní partneři**. Podle více než čtyř pětín dotázaných byli osloveni do lokálního partnerství vhodní partneři (83,3%). Podle téměř pětiny ale osloveni ti vhodní nebyli (16,7%).

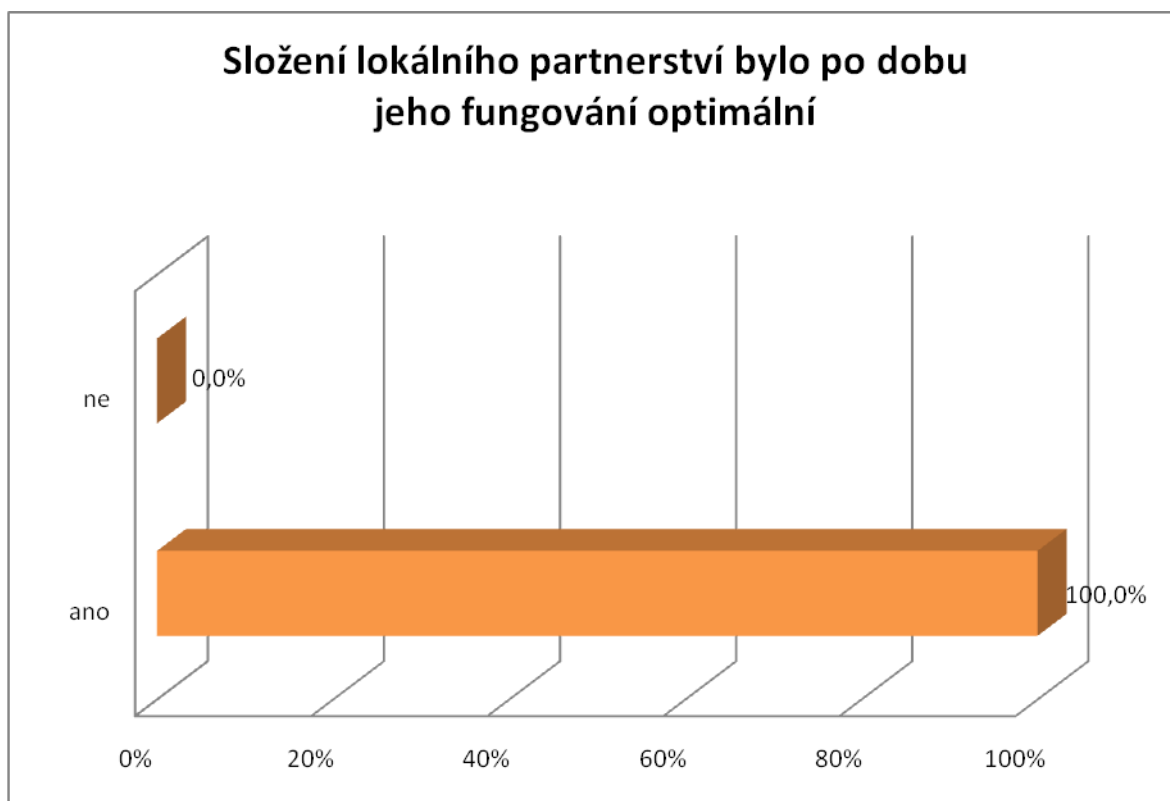

Ke **složení lokálního partnerství** se aktéři vyslovovali příznivě. V partnerství byly „školy, neziskovky, úřad práce, fyzické osoby, všichni, co mají co říct, také zástupce krajského úřadu“. Lokální partnerství nebylo strnulé a v čase se vyvíjelo. „Během času se doplňovalo, současně někteří omezovali svou činnost“. V tomto směru bylo vnímáno jako flexibilní orgán, který se vyvíjel v čase k optimálnějšímu tvaru. „Zpočátku se výběr nepovedl, pak se to napravilo“.

Pokud se aktéři dotkli kritiky svých kolegů, pak se týkaly výhradně neziskových organizací. Ve městě jsou neziskové organizace, které „nejsou v drtivé většině profesionalizovány a jejich náplní není prioritně otázka začleňování sociálně znevýhodněných.“ Kritika se týkala romské organizace, byť bylo patrné, že se aktéři k této záležitosti neradi vyjadřují. Obecně odmítali princip etnického přístupu k sociálně vyloučeným obyvatelům.

Pracovníci města pokládali svou účast v lokálním partnerství jako součást své práce.

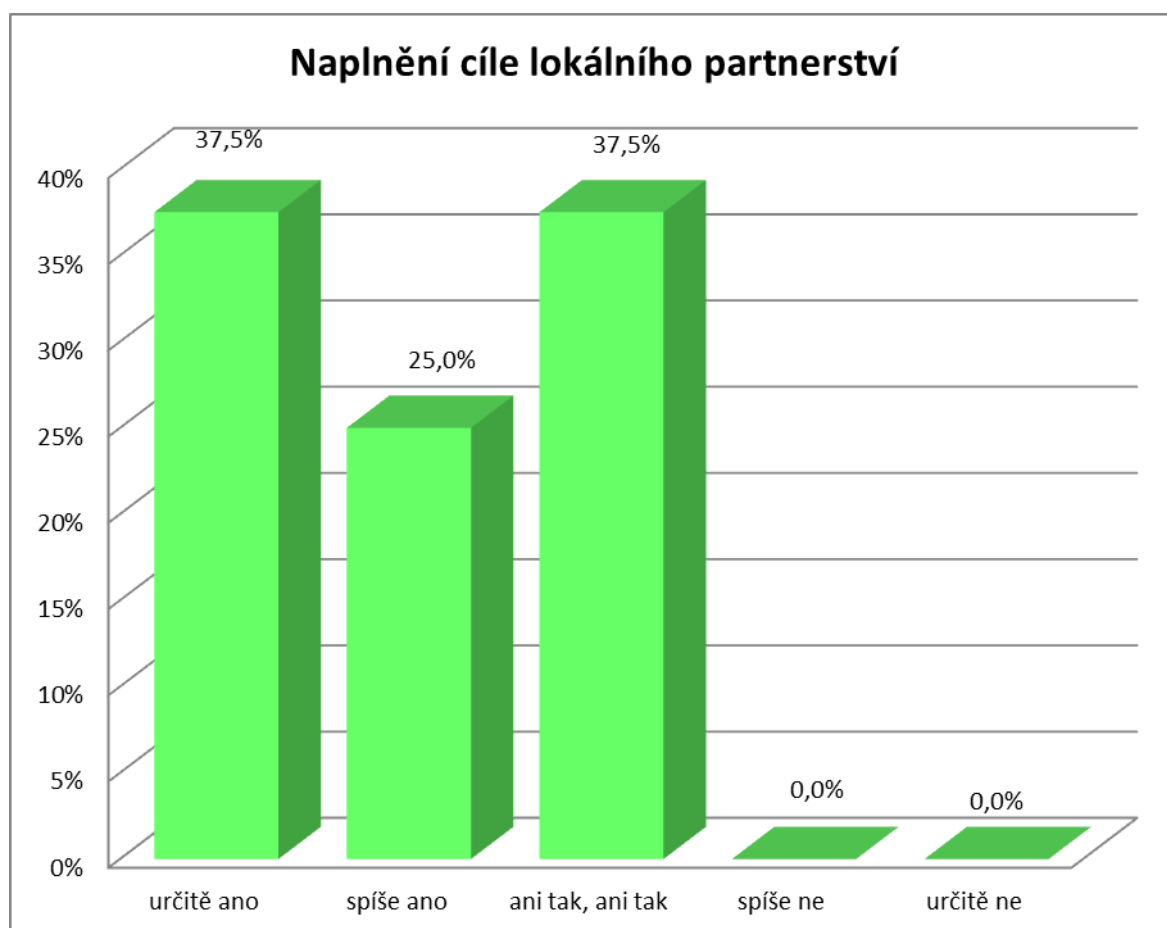
Všichni aktéři pokládají **složení lokálního partnerství po dobu jeho fungování** za optimální.

Aktéři potvrzují, že v rámci fungování lokálního partnerství bylo vše v pořádku. Lokální partnerství se v čase utvářelo a proměňovalo, ale změny byly vždy k lepšímu. Někteří aktéři zpočátku velmi stáli o účast, časem ale přestali úplně docházet. Tak se partnerství vytříbilo a zůstali ti „pracující“ aktéři. Ne všichni ale o účast stáli, stranou zůstala například Diakonie Broumov.

Hlavním cílem lokálního partnerství bylo podle aktérů udržet si přehled o dění a být vzájemně informovaný. Zkrátka mít „*vzájemný přehled mezi jednotlivými složkami*“. Šlo o to mapovat prostor a ve spolupráci s Agenturou připravovat projekty. Jeden z aktérů vymezil cíl následovně: „*spolupráce všech subjektů, definice společných cílů a potřeb, které se měly naplňovat, aby ze všech oblastí byly řečeny názory*“. „*Šlo o společnou řízenou diskuzi*“. Smyslem bylo propojit aktéry a podnítit spolupráci a napomoci městu řešit problém obyvatel sociálně vyloučených míst a jejich obyvatel. Lokální partnerství si vytvořilo za úkol vytvoření strategického plánu a vytvořil se prostor, kde „*všichni odborníci mají co říct*“. Zapojily se „*všechny instituce, které měly co nabídnout pro zlepšení situace*“.

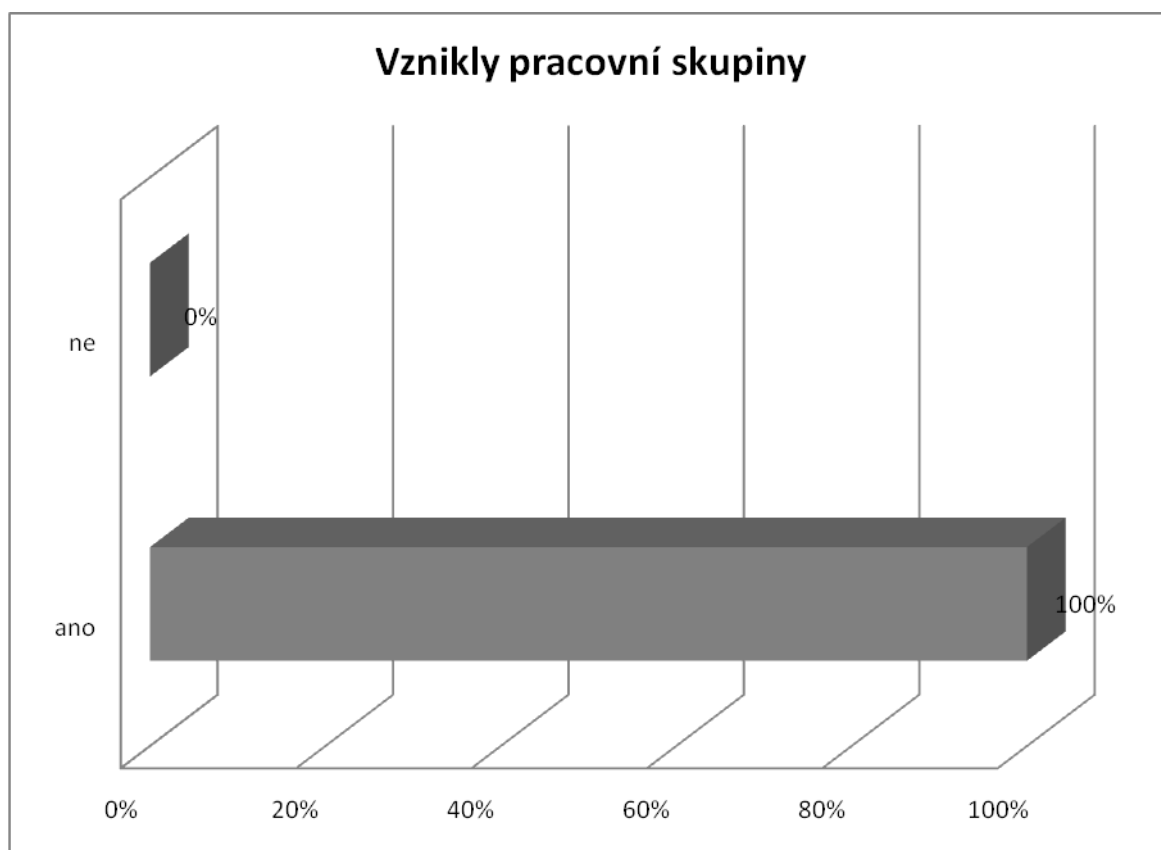
Podle hodnocení aktérů došlo k **naplnění zmíněného cíle lokálního partnerství**. Podle více než třetiny dotázaných bylo cíle lokálního partnerství dosaženo (37,5%) a podle čtvrtiny dotázaných bylo cíle spíše dosaženo (25%). To, že cíle nebylo ani dosaženo, ani nedosaženo, uvedla více než třetina respondentů (37,5%). Žádný aktér neuvedl, že by cíle dosaženo nebylo. To, že bylo dosaženo cíle lokálního partnerství, tedy celkem označily více než tři pětiny aktérů (62,5%).

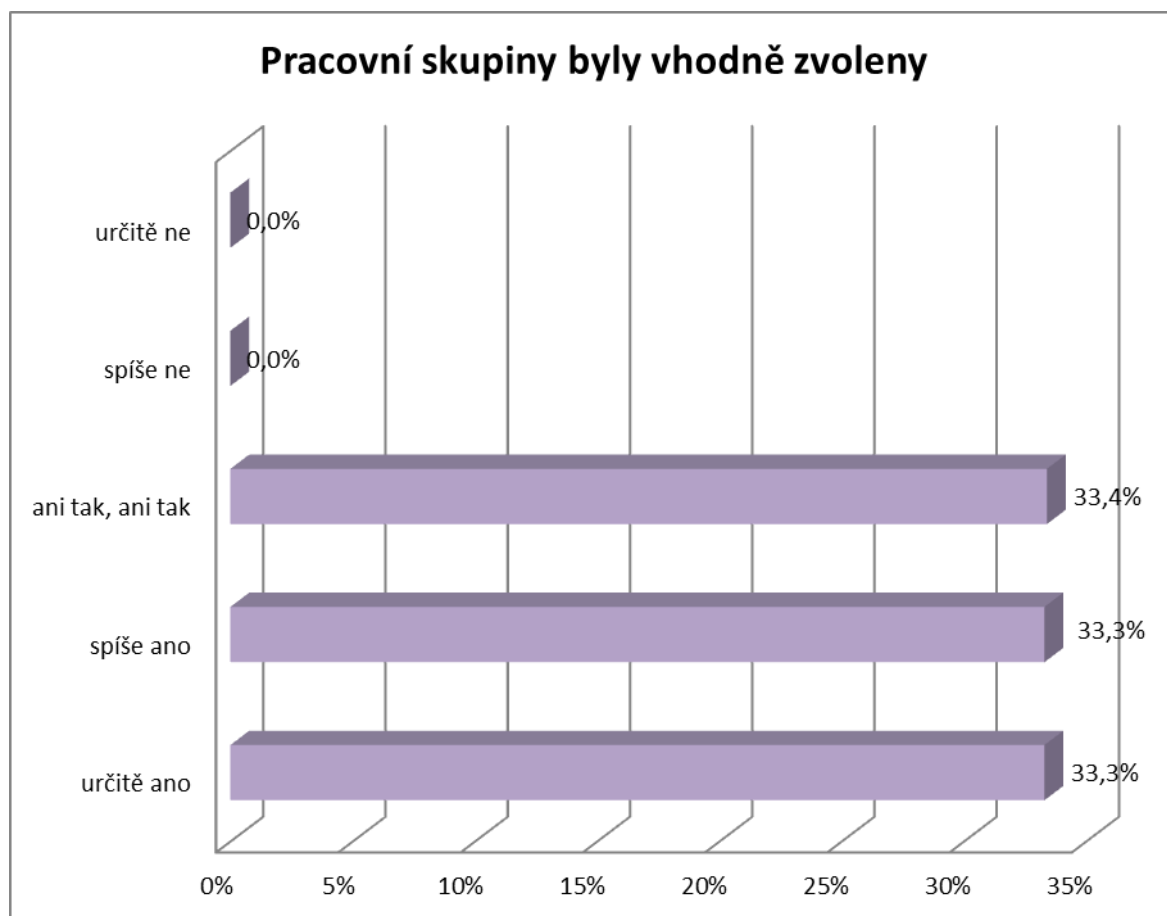
Aktéři mezi **pozitivity lokálního partnerství** uváděli především udržení vzájemné informovanosti, spolupráci, společné mapování prostoru působení, spolupráci všech subjektů, práci vedoucí k výsledkům. Problémy se řešily, nastavily se cíle, probíhalo plánování, situace se rozvíjela, navázala se nová partnerství, organizace se více propojily a jednalo se „opravdově“.

Objevovaly se také **negativa lokálního partnerství**. K nim patří skutečnost, že se nestačily splnit navrhované cíle, a to díky zpoždění způsobené Agenturou. Je zajímavé, že při hledání negativ aktéři více uvažovali a někdy žádné negativum nedokázali pojmenovat. Chyběl „profesionální pracovník, který by na plný úvazek dotahoval nápady“. Lokální partnerství nestačilo pokrýt a řešit všechny nadnesené problémy: „nepodařené bydlení, zaměstnání, apod., jsou to složité problémy, jejich řešení není jednoduché“. Některé subjekty se cítily být odstrčené, aktéři byli „málo zaangażovaní z počátku. Někteří měli pocit, že Agentura nepracuje tak, jak si představovali“.

V rámci lokálního partnerství vznikly **pracovní skupiny**.

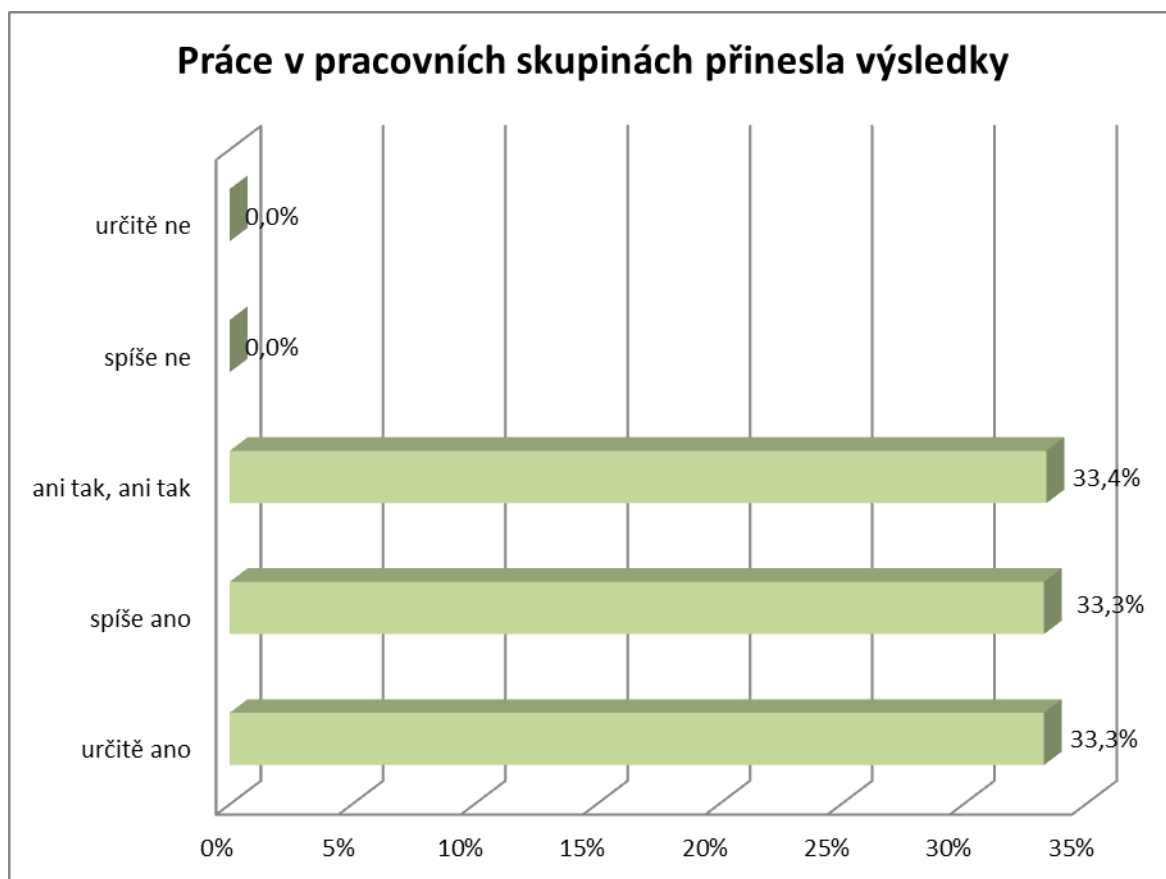

Podle třetiny dotázaných byly pracovní skupiny určitě **vhodně zvoleny** (33,4%) a podle třetiny dotázaných byly spíše vhodně zvoleny (33,3%). Více než třetina aktérů nedokázala uvést, zdali byly zvoleny vhodně nebo ne (33,4%). Žádný z aktérů neuvedl, že by pracovní skupiny byly složeny nevyhovujícím způsobem. Celkově tedy s vhodným složením pracovních skupin souhlasí více než dvě třetiny aktérů (66,6%).

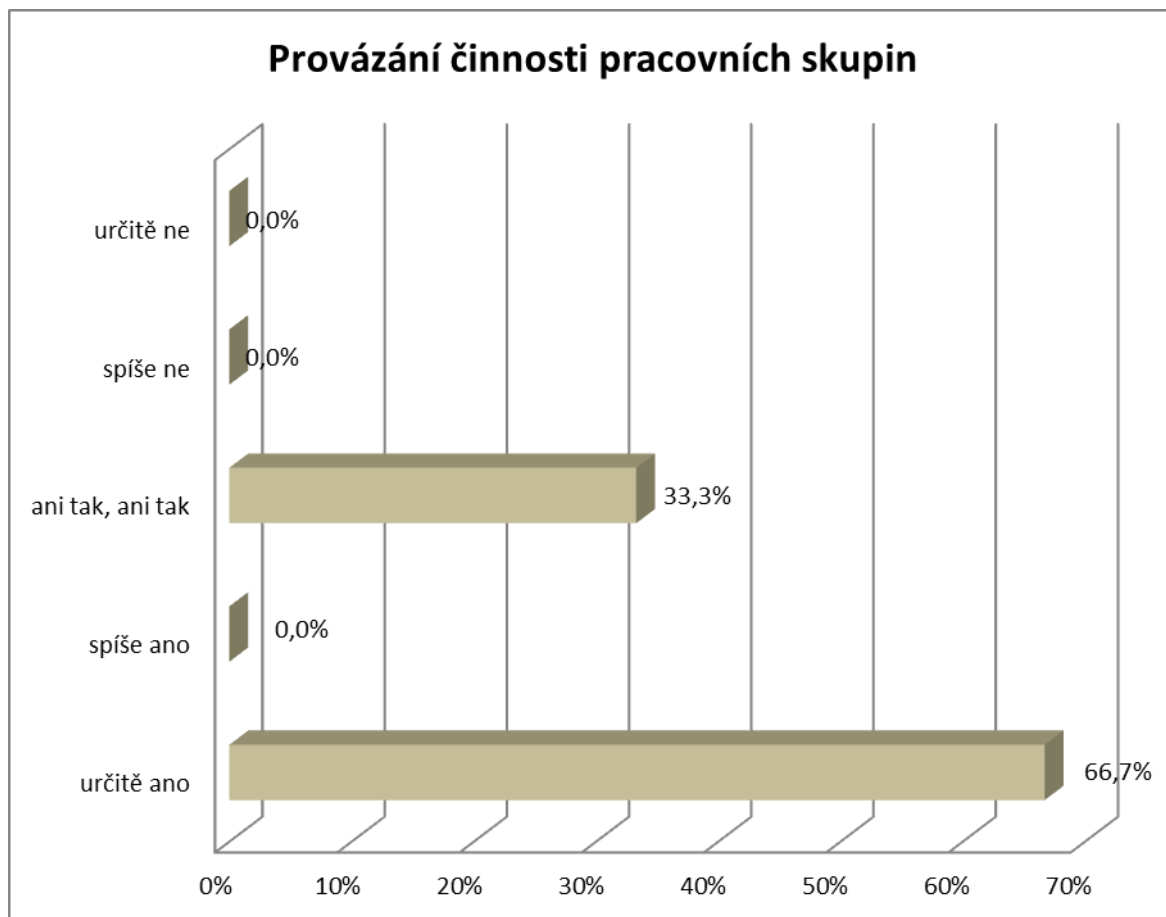
Aktéři oceňovali způsob práce v pracovních skupinách. Postupně se utvářely i skupiny, „vypadávali aktéři a pracovní skupiny se zúžily a začaly se slučovat v jednu fungující, která se zabývala vším“. Práce se tak koncentrovala na ty nejakčnější osoby a vedla k výsledkům. Není divu, že po tomto zaměření někteří ostatní aktéři ztráceli o práci přehled.

Přinesla práce v pracovních skupinách nějaké výsledky? Tady už vidíme, že je méně odpovídajících osob. Přesto jsou hodnocení důležitá, neboť je provádí zainteresovaní aktéři. Více než třetina uvedla, že práce určitě výsledky přinesla (33,3%) a více než třetina uvedla, že práce výsledky spíše přinesla (33,3%). Neutrální hodnocení zaznamenáváme u třetiny respondentů (33,4%). Celkově tak přínos práce vnímá více než třetina dotázaných (66,6%).

Práce v pracovních skupinách se týkala převážně práce na projektech a na naplňování cílů strategického plánu. Někteří ztratili pro práci ve skupině motivaci a odstoupili.

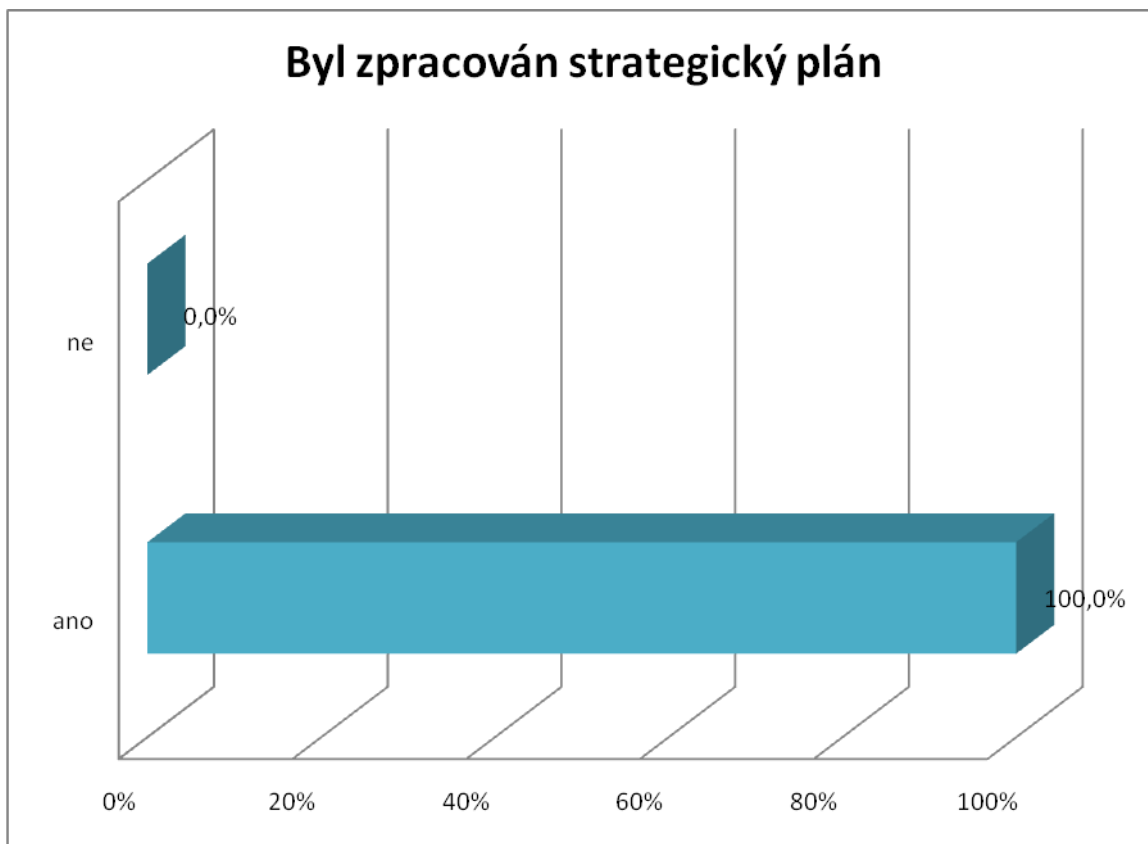
Důležité je, zdali došlo k **provázání pracovních skupin**. Toto hodnocení se v Broumově týká spíše první etapy skupinové práce. Skutečnost, že určitě došlo k provázání práce, potvrdily více než tři pětiny dotázaných (66,7%). Třetina respondentů s odpovědí váhala (33,3%).

5.6. Vyhodnocení metod – strategický plán

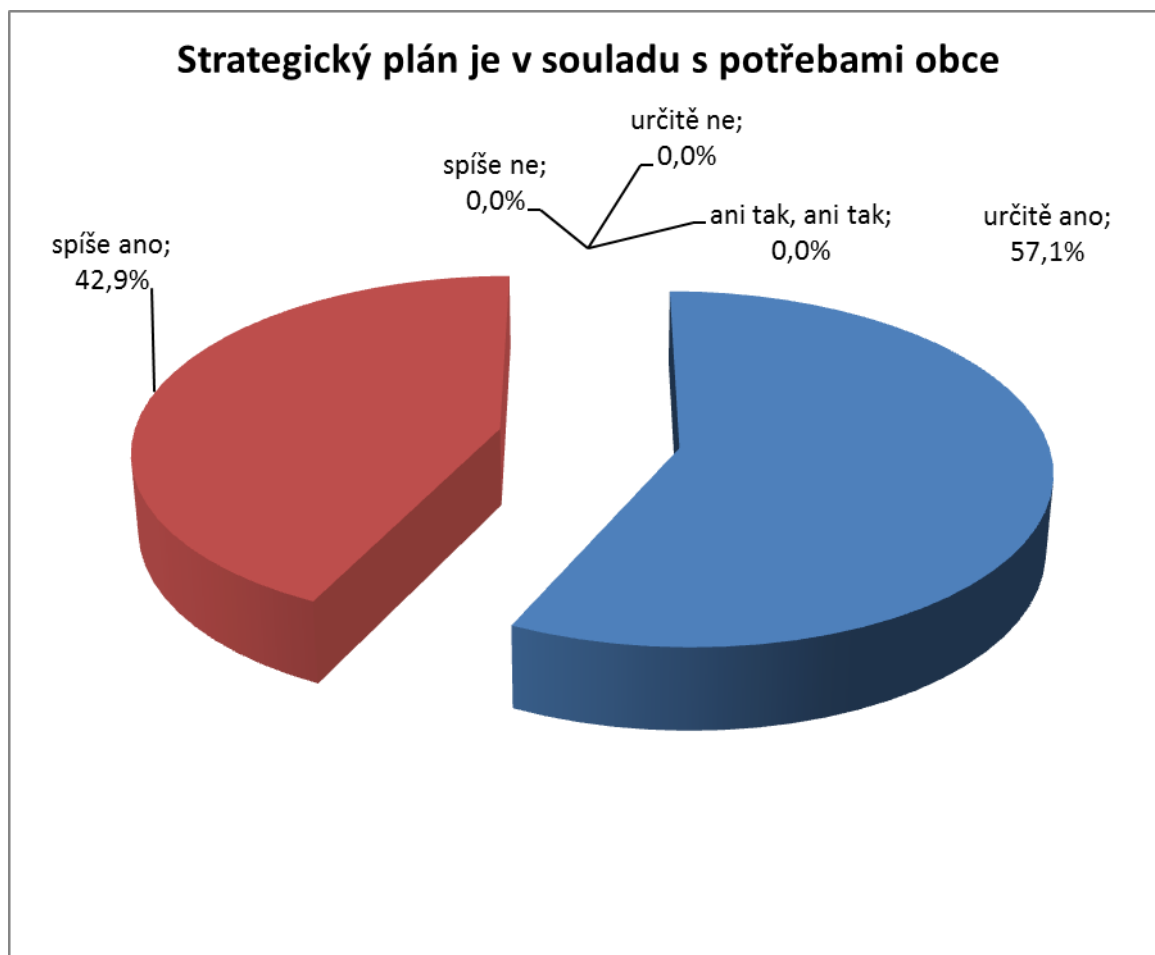
V *Základním dokumentu pro podporu sociálního začleňování ve městech, obcích a mikroregionech* se uvádí, že v rámci lokálního partnerství se utváří strategický plán. Jedná se o metodu, která koordinuje vlastní tvorbu strategického plánu sociálního začleňování a zajišťuje podporu jeho přijetí radou a zastupitelstvem obce jako závazného rozvojového dokumentu. Na přípravě plánu se podílí všichni aktéři uvedení v cílové skupině Agentury. Činnost směřuje k podpoře realizace cílů a aktivit obsažených ve strategickém plánu, asistenci partnerům při přípravě jednotlivých projektových záměrů. Má docházet k monitorování naplňování strategického plánu, jeho aktualizaci a revizi, dopady integračních opatření mají podléhat evaluaci.

V Broumově byl **strategický plán** zpracován, to uvádí všichni dotázaní partneři.

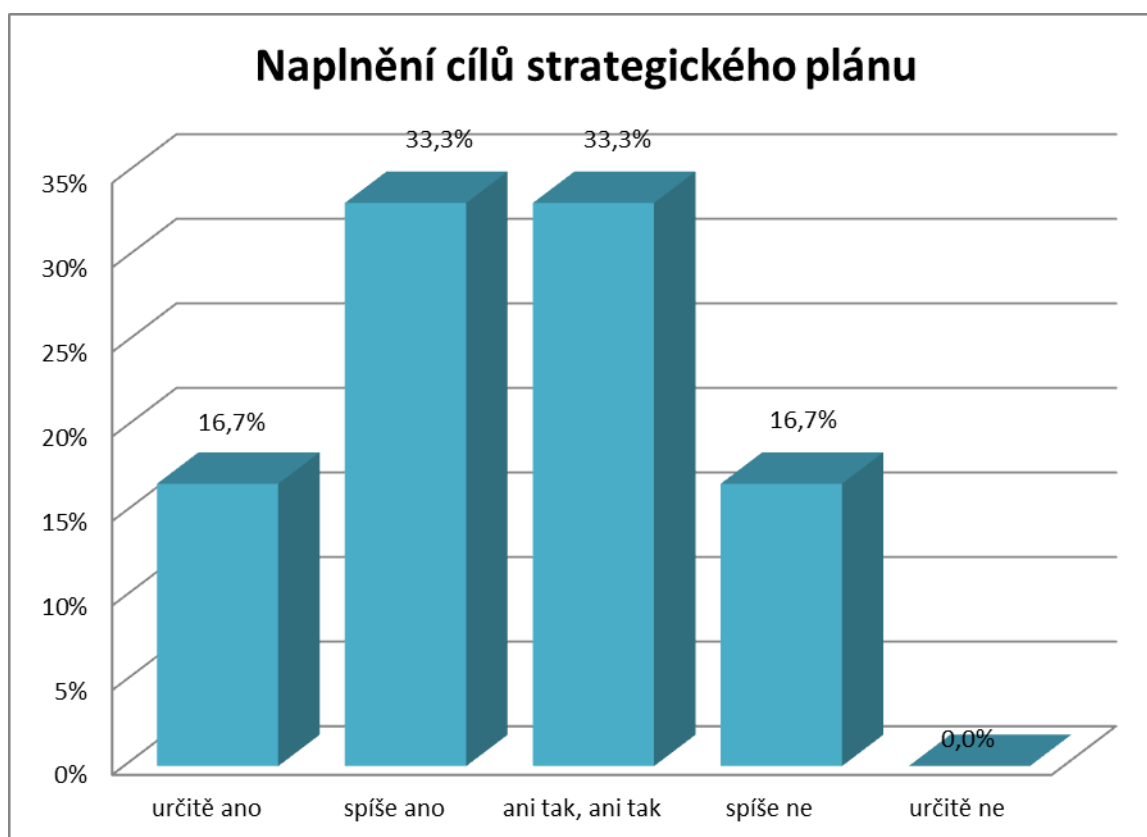

K okolnostem vzniku aktéři uvádí, že se utvářel především v rámci pracovních skupin, kde byla definována „jednotlivá témata a možností řešení“. Práce byla dvoustupňová. V prvním stupni proběhlo definování oblastí, které měly vazbu k sociálnímu vyloučení a ve druhé etapě se hledaly řešení.

Je **strategický plán v souladu s potřebami obce**? Na tuto otázku existuje poměrně jednoznačná odpověď. Téměř tři pětiny dotázaných odpověděly, že je plán určitě v souladu s potřebami obce (57,1%) a více než dvě pětiny odpověděly, že je spíše v souladu s těmito potřebami (42,9%). Nikdo nad odpovědí neváhal, ani nevnímal nesoulad plánu s potřebami.

Byly **naplněny cíle strategického plánování**? Podle téměř pětiny dotázaných byly cíle strategického plánu určitě naplněny (16,7%) a podle třetiny dotázaných byly spíše naplněny (33,3%). To, že nebyly ani naplněny, ani nenaplněny, označila třetina aktérů (33,3%). Podle téměř pětiny respondentů byly cíle spíše nenaplněny (16,7%). Celkově tedy dosažení cílů strategického plánování označila polovina aktérů (50%).

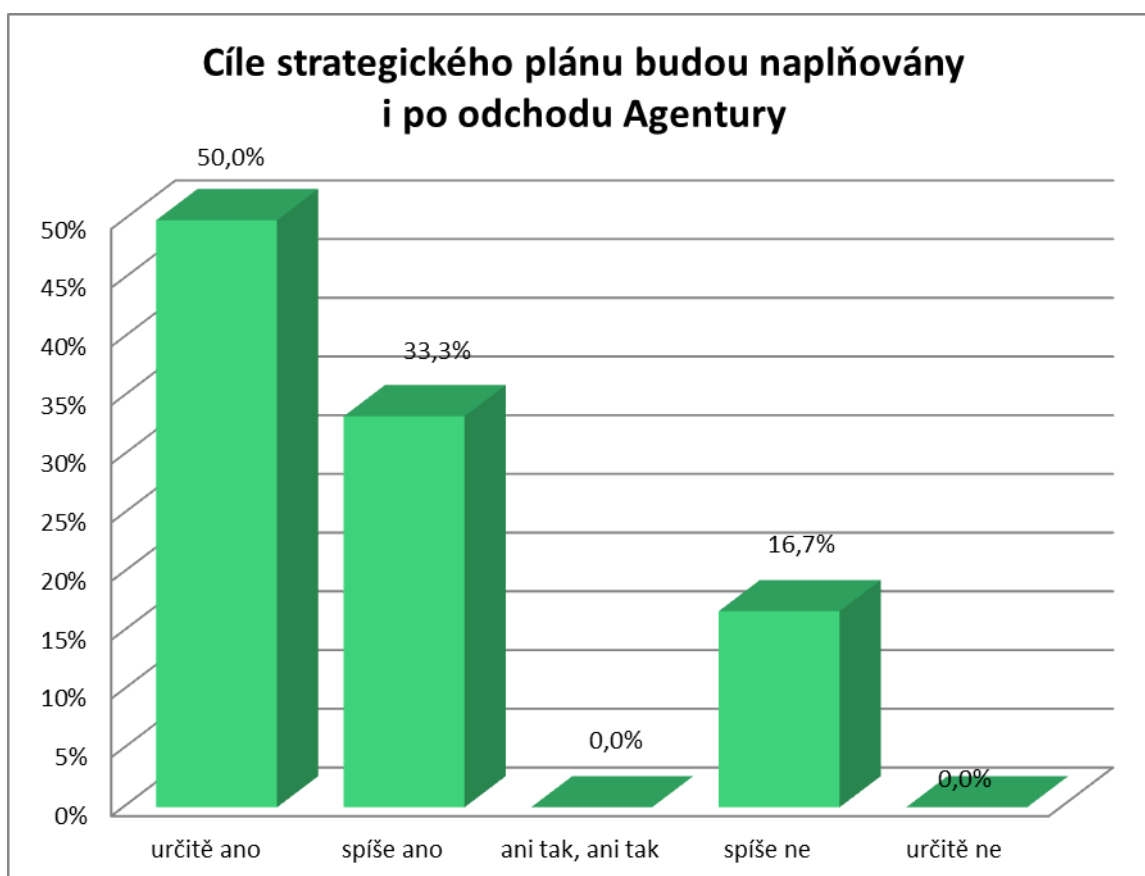
Komentář k naplňování strategického plánu se týkal především skutečnosti, že je ještě brzy na jejich vyhodnocování. Některé cíle se ještě ani nezačaly naplňovat, některé jsou v nedohlednu a teprve se na jejich dosažení pracuje. Vše souvisí s tím, že cíle se naplňují prostřednictvím projektů, jejichž příprava, administrace a realizace je na mnohem delší období.

Objevuje se komentář, že asi nebude založena sociální firma pro vytváření pracovních příležitostí. „Není, kdo by ji vedl, a kdo by ji financoval.“ „Z případného multifunkčního objektu (pokud ovšem vznikne) se stane 'kulturní dům' využívaný jen úzkou skupinou občanů a ostatní zůstanou nadále mimo jeho služby.“

Na závěrečném zhodnocení strategického plánu na lokálním partnerství proběhlo vyhodnocení plnění plánu. Cíl zřízení učňovské třídy se nedařilo dlouhodobě naplnit, ale do města vstupuje SSŠ Nové město, které otevírá od září 2011 odloučenou třídu. Na ZŠ Masarykova se realizuje projekt z OP VK Královéhradeckého kraje. Agentura se výrazným způsobem podílela na jeho přípravě i chodu. Škola v současné době připravila a podala návazný projekt do OP VK kraje. Projekty školy budou propojeny s dalšími plánovanými projekty. Projekt na služby pro nezařazené děti a mládež (IOP 3.1b, IPo) byl zahájen 1. června 2011, v rámci projektu město nakoupí služby do poloviny roku 2015 (SAS, poradenství, klub pro rodiče s dětmi). Nepodařilo se doposud nalézt vhodný subjekt pro spolupráci s ÚP na

doplňkových službách (pracovní asistence, motivační programy). Nepodařilo se doposud vytvořit koncept sociální firmy schválený městem. Byla zřízena pozice koordinátora inkluze a to na další 4 roky. Postupně se pracuje na plnění cíle zprovoznění části budovy ZŠ Velká Ves, byl podán projekt do IOP na vybavení a drobné opravy budovy bývalé školy, čeká se na schválení projektu. Klíčové priority strategického plánu se podařilo naplnit, zejména v oblasti poskytování sociálních služeb a v oblasti vzdělávání (podpora ZŠ Masarykova). V rámci projektů do obce dorazí více než 20 milionů Kč. Ve městě vznikne zázemí pro poskytování služeb se značným rozvojovým potenciálem.

Pro samotné hodnocení projektu je důležité, zdali **budou cíle strategického plánu naplňovány i po „odchodu“ Agentury** z lokality. Polovina dotázaných se domnívá, že cíle budou určité naplňovány i po odchodu Agentury (50%) a třetina si myslí, že budou spíše naplňovány (33,3%). Podle téměř pětiny respondentů k dosahování cílů spíše nedojde (16,7%). Celkem jsou tedy o dlouhodobém dosahování cílů přesvědčeny více než čtyři pětiny aktérů (83,3%).

Dosahování cílů podmiňuje přítomnost koordinátora inkluzivních nástrojů. Ten je zárukou pokračování práce a směřování projektů k cílům. Ten má „*má sledovat vývoj a naplňování i nenaplňování možností, přehodnocení plánu*“. Přesvědčení o dlouhodobém dosahování cílů umocňuje také úspěšnost projektových žádostí. Garance také poskytuje obec, záleží však na koordinátorovi a partnerech, jestli budou s plánem pracovat.

Skeptický hlas zase upozorňuje na postupné vytrácení činností definovaných strategickým plánem. Dojde k „*vytváření nového strategického plánu jinou novou agenturou a kruh počne od počátku*.“

Je podle aktérů vytvořený **strategický plán kvalitním dokumentem**? Určitě je kvalitní podle poloviny dotázaných (50%) a spíše kvalitní je podle třetiny dotázaných (33,3%). Za ani kvalitní, ani za nekvalitní ho považuje téměř pětina aktérů (16,7%). Nikdo nepovažuje plán za nekvalitní. O kvalitě jsou tedy přesvědčeny více než čtyři pětiny aktérů (83,3%).

Jak jeden z aktérů ke kvalitě strategického plánu poznamenal, „*lepší nikdy neviděl*“. Aktéři vnímají jeho přínos zejména v tom, že vede k výsledkům. Někdy jsou ale „*nastaveny moc těžké cíle, které jsou těžko splnitelné*“. Kvalita se prokáže až po delší době, kdy se ukáže, jak

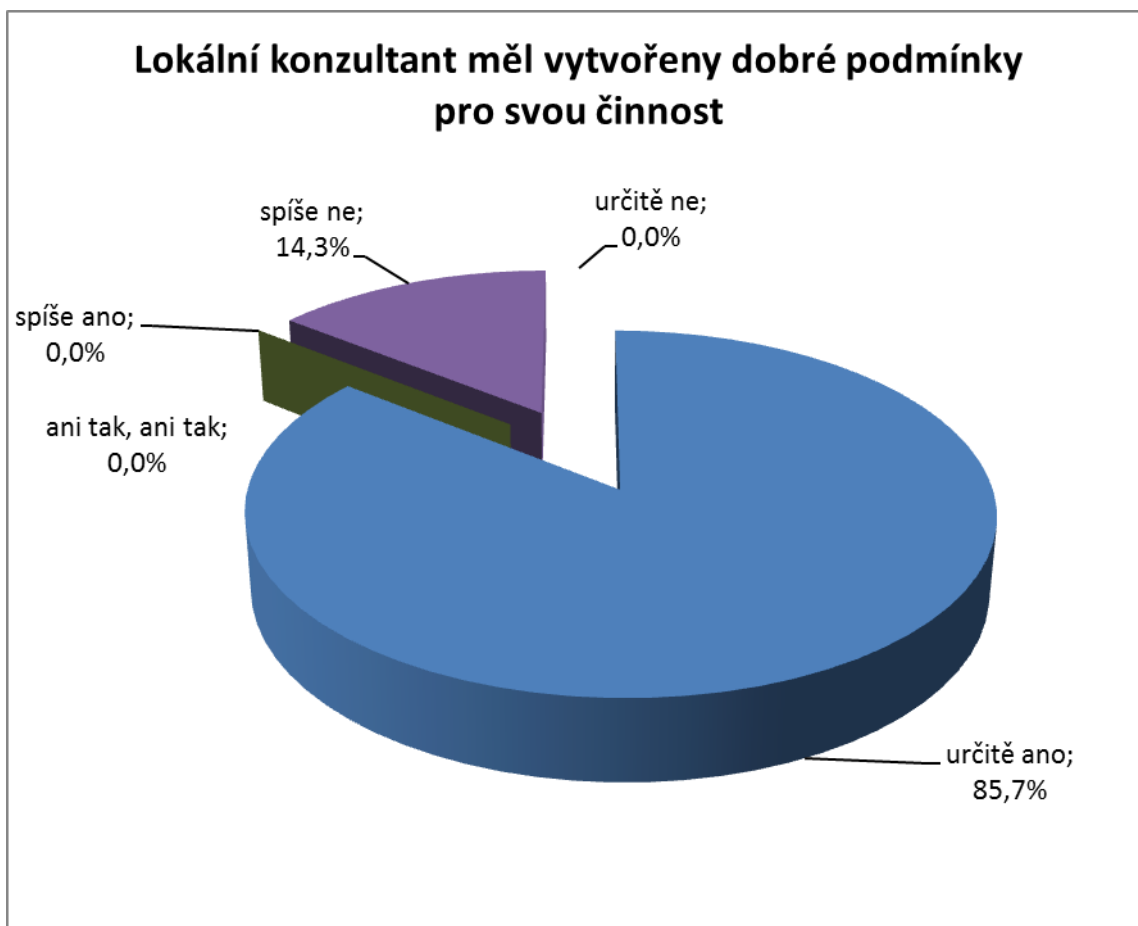
je to s tím dosahováním cílů. „Pokud se vše naplní, bude to velký přínos“. I zde zaznívá skepse. Plán je „takový, jaké strategické plány bývají - velké ambice, minimální realizace“. Celkově ale aktéři pokládají cíle za splnitelné.

5.7. Vyhodnocení metod – lokální konzultant

V Základním dokumentu pro podporu sociálního začleňování ve městech, obcích a mikroregionech se předpokládá, že metody Agentury budou naplňovány prostřednictvím lokálního konzultanta. Jedná se o významný prvek, který ovlivňuje implementaci integračních opatření, proto je třeba se věnovat i této konzultantské roli.

Podle aktérů se v lokalitě vystřídali celkem tři lokální konzultanti. Hodnocení prvních dvou bylo o poznání horší, protože bylo spojováno s chaotickým přístupem Agentury v počátcích fungování. Aktéři se v hodnocení soustředili výhradně na třetího a i posledního lokálního konzultanta. V rozhovorech uváděli, že byl komunikativní, pracovitý a oceňovali dobrou spolupráci. Jeden z aktérů charakterizoval působení lokálního konzultanta takto: „*má s problematikou zkušenosti, je schopný prezentovat věci před vedením města, vybudoval si dobrou pozici, neměl problém v komunikaci. Uznávali ho i instituce lokálního partnerství, zajistil zpracování projektů*“. Jiná hodnocení poukazují na snahu konzultanta, aby „*vše fungovalo*“. Jeho působením došlo k tomu, že partneři „*už spolu komunikují a relativně spolupracují*“. Oceňován je rozhled konzultanta a nasazení. „*Práci rozumí, je hodně aktivní, dělal i nad rámec. Pomáhal u věcí, u kterých nemusel být - spolupracoval se Začít spolu. Co slíbil, udělal. Když si nebyl jistý, nesliboval*“.

Důležité je, zdali **měl lokální konzultant vytvořeny v lokalitě dobré podmínky pro svou činnost**. Z odpovědí aktérů vyčteme, že podmínky měl k práci příznivé. Určitě je měl dobré podle více než čtyř pětín dotázaných (85,7%), ale spíše nedobré byly podle více než desetiny dotázaných (14,3%). Nikdo z aktérů neuvedl, že by měl podmínky pro své působení vyloženě špatné.

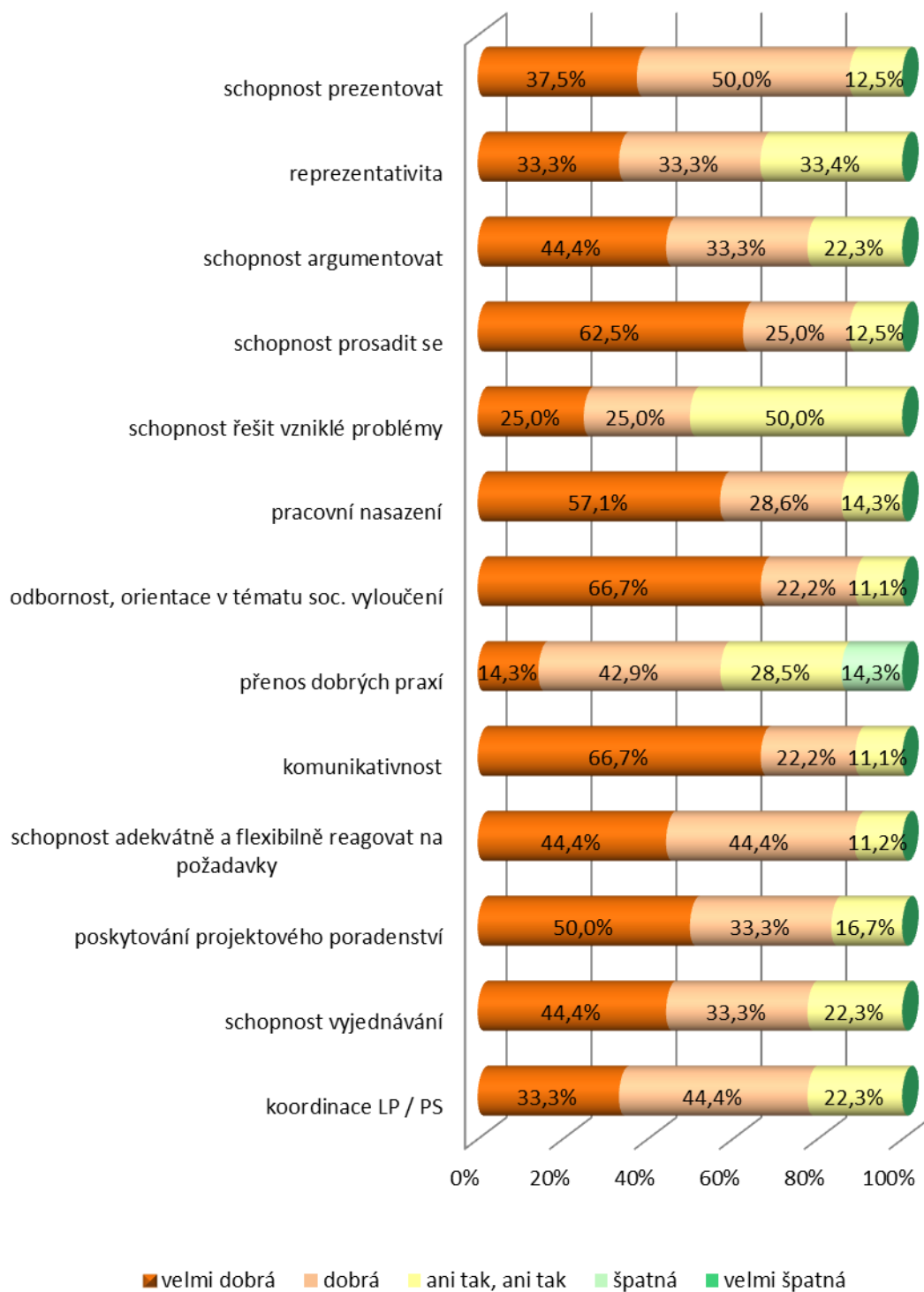

Aktéři se domnívají, že se na dobrých podmínkách podílela také samospráva. „V rámci možností mu město poskytovalo, co mohlo“. Lokálnímu konzultantovi byla snaha „vycházet vstříc“, což se týkalo termínů schůzek, plnění požadavků, poskytování prostor a vybavení pro schůzky. Jedinou velkou překážkou bylo rozladění související s nevydařeným vstupem Agentury. „Nastoupil po konzultantech, kteří se neosvědčili, takže na začátku mu moc nevěřili, v tomhle to měl těžší“. O podmínkách a podpoře ze strany vlastní organizace se nikdo nezmínil, aktéři o tomto neměli představu a tím ani názor.

Co se týká **hodnocení kompetencí lokálního konzultanta**, navrhli jsme celkem třináct klíčových kompetencí, které aktéři hodnotili jednu po druhé. Tyto kompetence jsme navrhli podle nároků kladených na práci lokálního konzultanta a vybrali jsme ty, které byly z oblasti sociálních kompetencí a kompetencí v oblasti metod (odborné). Čtenáře žádáme o opatrnost při interpretaci výsledků. Byť aktéři hodnotí kompetence lokálního konzultanta, tak si musíme být vědomi, že zvládnutí kompetencí souvisí s celkovou rolí Agentury a její pozicí v lokalitě – závisí na kultuře sociálního prostředí, na místním kontextu a situaci, který mohl dát některým kompetencím vyniknout, jiné mohly být zase potlačeny zájmy a potřebami aktérů situace. Kompetence jsou v tomto ohledu spoluvytvářeny.

Jak dokládá následující graf, místní aktéři ocenili kompetence posledního lokálního konzultanta jako velmi dobré nebo dobré následovně. Více než čtyři pětiny aktérů ocenily konzultantovu komunikativnost (88,9%), odbornost a orientaci v tématu sociálního vyloučení (88,9%), schopnost adekvátně a flexibilně reagovat na požadavky (88,8%), schopnost prezentovat (87,5%), schopnost prosadit se (87,5%), pracovní nasazení (85,7%) a poskytování projektového poradenství (83,3%). Více než dvě třetiny dotázaných také ocenilo schopnost argumentovat (77,7%), schopnost vyjednávání (77,7%), koordinaci lokálního partnerství / pracovních skupin (77,7%) a reprezentativitu (66,6%). Více než polovina aktérů ocenila přenos dobrých praxí (57,2%) a schopnost řešit vzniklé problémy (50%).

Hodnocení lokálního konzultanta

5.8. Vyhodnocení metod – projektové poradenství

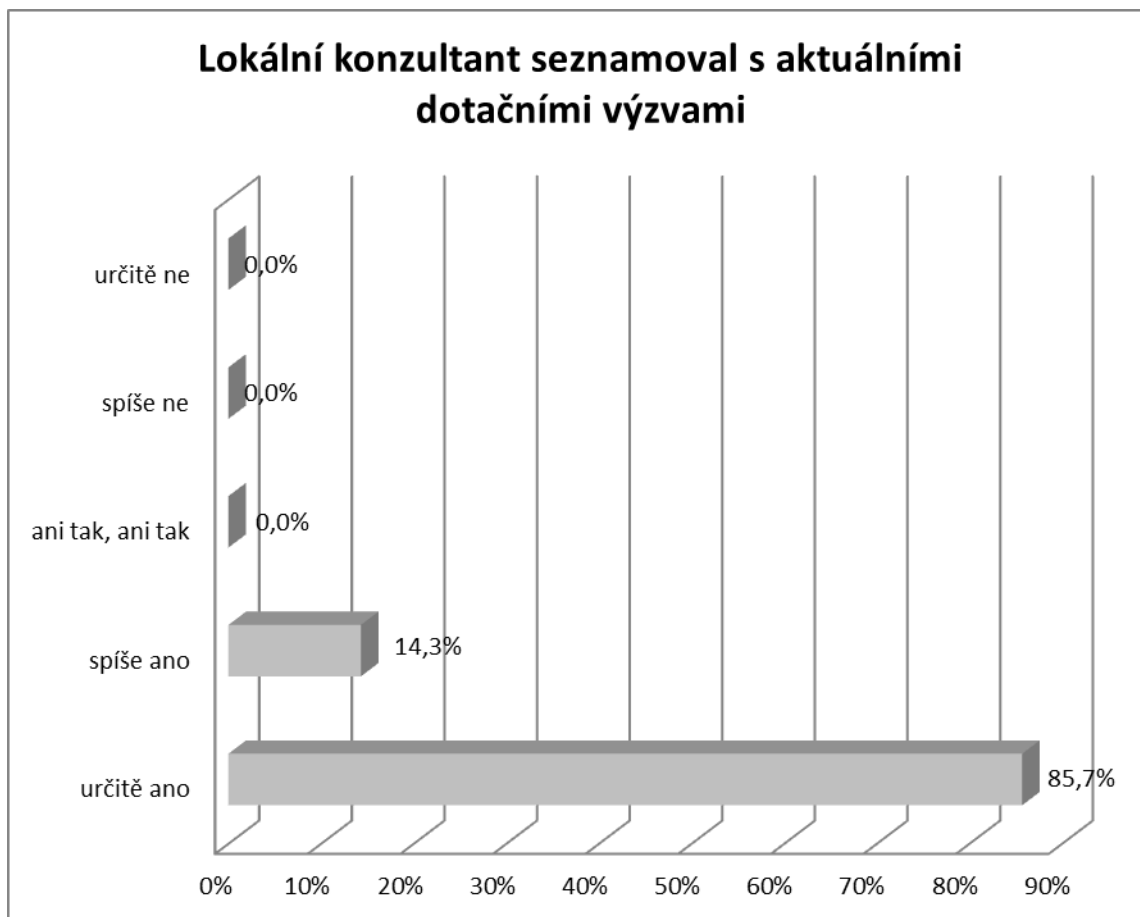
V Základním dokumentu pro podporu sociálního začleňování ve městech, obcích a mikroregionech se uvádí, že další metodou působení Agentury je poradenství pro čerpání prostředků z evropských strukturálních fondů. Agentura má poskytovat poradenství pro čerpání prostředků z evropských strukturálních fondů všem partnerům v lokálním partnerství, přičemž se má zaměřovat na operační programy jako OP LZZ (zejména osa 3), OP VK (zejména osa 1.2), IOP (zejména 3.1b investice do infrastruktury sociálních služeb, 3.1c investice v oblasti sociální ekonomiky a 5.2c zlepšení prostředí v problémových sídlištích) a ROP. Agentura má poskytovat poradenství při administraci projektů a podporu při realizaci Integrovaných plánů rozvoje měst (IPRM).

Poskytoval lokální konzultant v lokalitě projektové poradenství? Téměř čtyři pětiny aktérů uvádí, že ano (77,8%). Více než pětina partnerů uvádí, že ne (22,2%).

Ti, kteří odpověděli, že neposkytoval, tuto odpověď vztahovali vůči sobě. Tuto službu nepotřebovali a ani ji nepožadovali. Byla jim nabídnuta, ale nevyužili ji.

Úkolem lokálního konzultanta bylo **seznamovat aktéry s aktuálními dotačními výzvami**. Podle více než čtyř pětín dotazovaných byli aktéři určitě seznamováni s dotačními výzvami (85,7%) a podle více než desetiny byli s výzvami spíše seznamováni (14,3%). Žádný z aktérů neuvedl, že by nebyl obeznamován s aktuálními dotačními výzvami.

Dále jsme zjišťovali, jaké projekty byly v lokalitě zpracovány, v jaké jsou fázi realizace (schvalování) a jaký byl podíl projektového poradenství na jednotlivých projektech. Konfrontovali jsme tak podíl činností, které uvedl lokální konzultant a podíl činností, které označili ti partneři, kteří projekt připravovali. Reagovali jsme tak na vznášená podezření, že si pracovníci Agentury přisvojují práci aktérů.

Tabulka projektů - Broumov

Název projektu, operační program a č. výzvy	Žadatel	Cílová skupina	Finanční částka	Aktivity projektu	Doba realizace	Schválen/neschválen, příp. jiný stav	Míra spolupráce konzultanta*	Míra spolupráce – hodnocení aktérů	Zapojení projektového poradce Agentury ano/ne příp. jak
„Nové metody a formy výuky podporující rovný přístup ke vzdělávání v Masarykově základní škole“ CZ.1.07/1.2.01/03.0009, OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, výzva 3 Královehradeckého kraje	ZŠ Masarykova	Žáci ze znevýhodňujících prostředí, jejich rodiče, pedagogové	3 416 053 Kč	Terénní pracovník pro školu, adaptační pobyty, individuální práce se žáky, pedagogické asistence, komunikace s rodiči	1.9.2010 – 29.2.2012	schválen	3,6,7,8	1,2,3,4,5,6,7,8	Ano – konzultace aktivit projektu
„Rozvoj sociálních služeb pro město Broumov“ CZ.1.04/3.2.00/55.00007, OP LZZ, výzva 55	Město Broumov	Obyvatelé sociálně vyloučených lokalit	17 239 629,60 Kč	SAS, odborné poradenství, klub pro rodiče s dětmi, koordinace inkluze	1.6.2011 – 31.5.2015	Schválen	3, 6, 7, 8	1,2,3,4,5,6,7,8	Ano – intenzivní konzultace projektové žádosti
Rozvoj sociálních služeb pro město Broumov - vybavení prostor pro sociální služby, CZ.1.06/3.1.00/03.07288, Integrovaný operační program,	Město Broumov	Obyvatelé SVL	846 850,- Kč	Vybavení prostor, rekonstrukce elektroinstalace, internet	1.8.2011-30.11.2011	Prošel úspěšně kontrolou ex ante	3, 5, 7, vypořádání připomínek ke kontrole ex ante	1,2,3,4,5	Ano – konzultace projektové žádosti

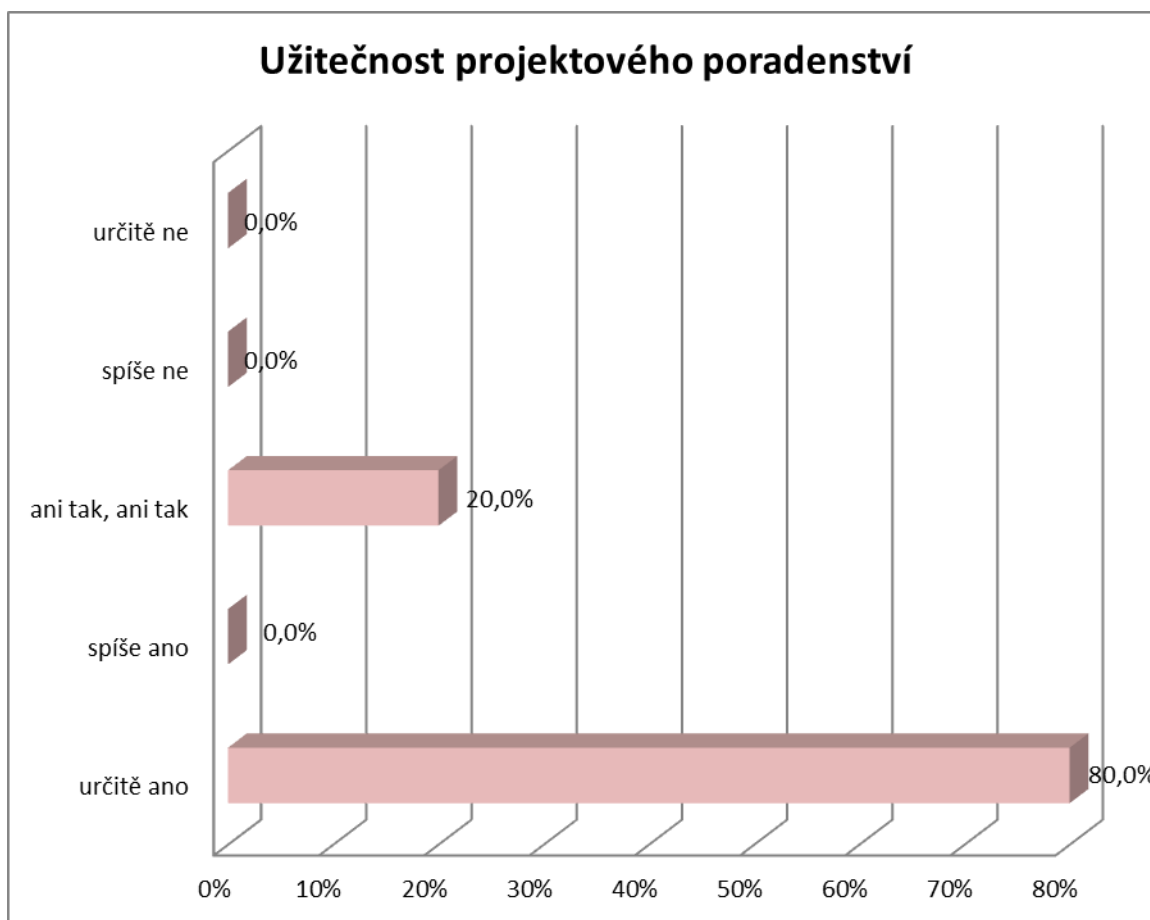
výzva 3									
Aplikace metod a forem práce se žáky podporující rovný přístup ke vzdělávání, OP VK Královéhradeckého kraje	ZŠ Masarykova	Žáci ze znevýhodňujících prostředí, jejich rodiče, pedagogové	4 988 450,- Kč	Školské poradenské centrum, adaptační pobyty, výchovné pobyty, vzdělávání pedagogů, systematizace přípravy žáků na zvládání látky	1.3.2 012 – 31.1 2.20 14	Podán 3.6.2011	3, 5,9	2,3,4,5,8	Ne – nestihlo se

*použita následující klasifikaci (možné i kombinace více možností):

1. konzultace dílčích částí – lokální konzultant nic nepsal, jen připomínkoval
2. konzultace celého projektu – lokální konzultant nic nepsal, jen připomínkoval
3. spolupráce na projektovém záměru – lokální konzultant pomáhal psát projektový záměr
4. napsání projektového záměru - lokální konzultant napsal projektový záměr
5. spolupráce při přípravě projektové žádosti - lokální konzultant pomáhal psát projektovou žádost
6. napsání projektové žádosti - lokální konzultant napsal projektovou žádost
7. lokální konzultant se podílel také na vkládání žádosti do benefitu
8. spolupráce na realizaci projektu
9. lokální konzultant psal vyjádření k projektu
10. jiná forma uveďte jaká

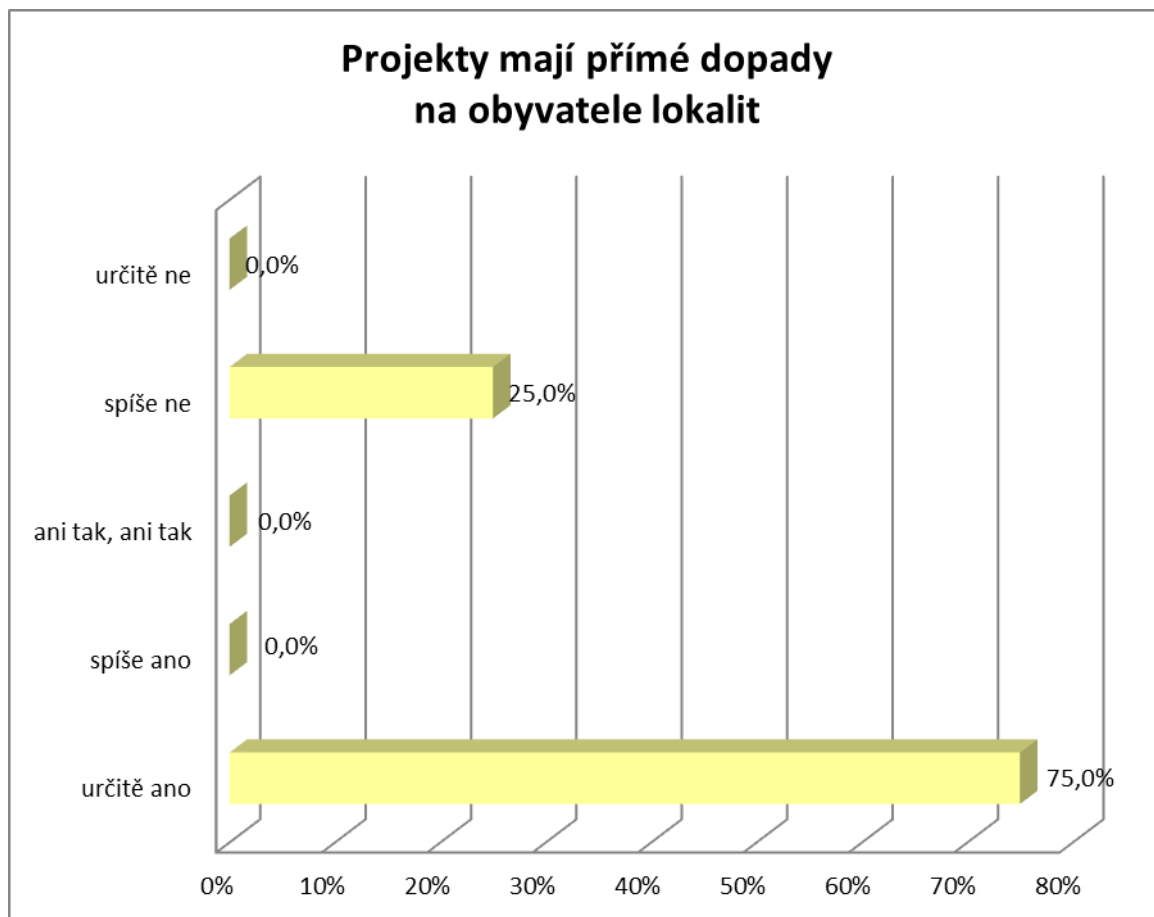
Jak z tabulky vidíme, v lokalitě byly zpracovány čtyři projekty v hodnotě 26 490 983 Kč, dva byly schváleny, jeden prošel kontrolou ex ante a jeden byl podán v červnu. Hodnocení lokálního konzultanta je skromnější, aktéři vidí jeho větší podíl práce na přípravě projektů, než jaký sám uvedl.

Jak hodnotí aktéři **užitečnost projektového poradenství**? Čtyři pětiny dotázaných uvedly, že je poradenství určitě užitečné (80%). Pětina dotázaných považuje poradenství za spíše neužitečné (20%).

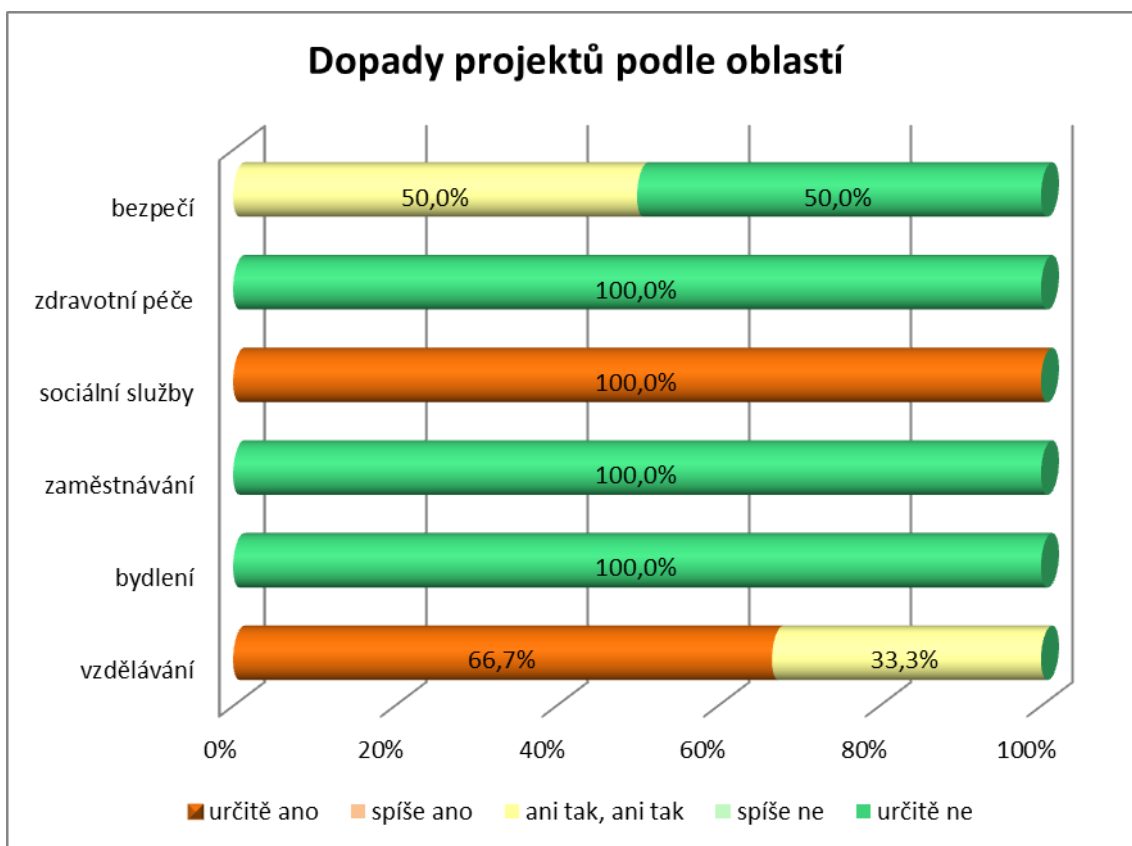

V projektovém poradenství je spatřována výrazná pomoc v oblasti, ve které se mnozí aktéři neorientují. „*Díky tomu jsme uspěli*“. Jiní zase tolik pomoc nepotřebují, umí si projekty napsat sami. Spíše je trápí, že „*není vhodná výzva (pro zaměstnanost)*“. Jeden z aktérů uvedl, že by samospráva bez této pomoci nepřipravila žádný projekt.

Důležité ale je, zdali **mají projekty přímé dopady na obyvatele sociálně vyloučených lokalit**. Tři čtvrtiny dotázaných se domnívají (75%), že určitě mají projekty přímé dopady na obyvatele lokalit. Naopak čtvrtina dotázaných si myslí (25%), že projekty přímé dopady spíše nemají.

V jakých oblastech mají projekty podle aktérů dopady? Z následujícího srovnání je zřejmé, že dopady se v lokalitě týkají výhradně oblasti sociálních služeb (100%) a dále vzdělávání (66,7%). Dopady v oblastech bezpečí, zdravotní péče, zaměstnávání a bydlení nejsou žádné.

5.9. Dopady na místní sociální a integrační politiky

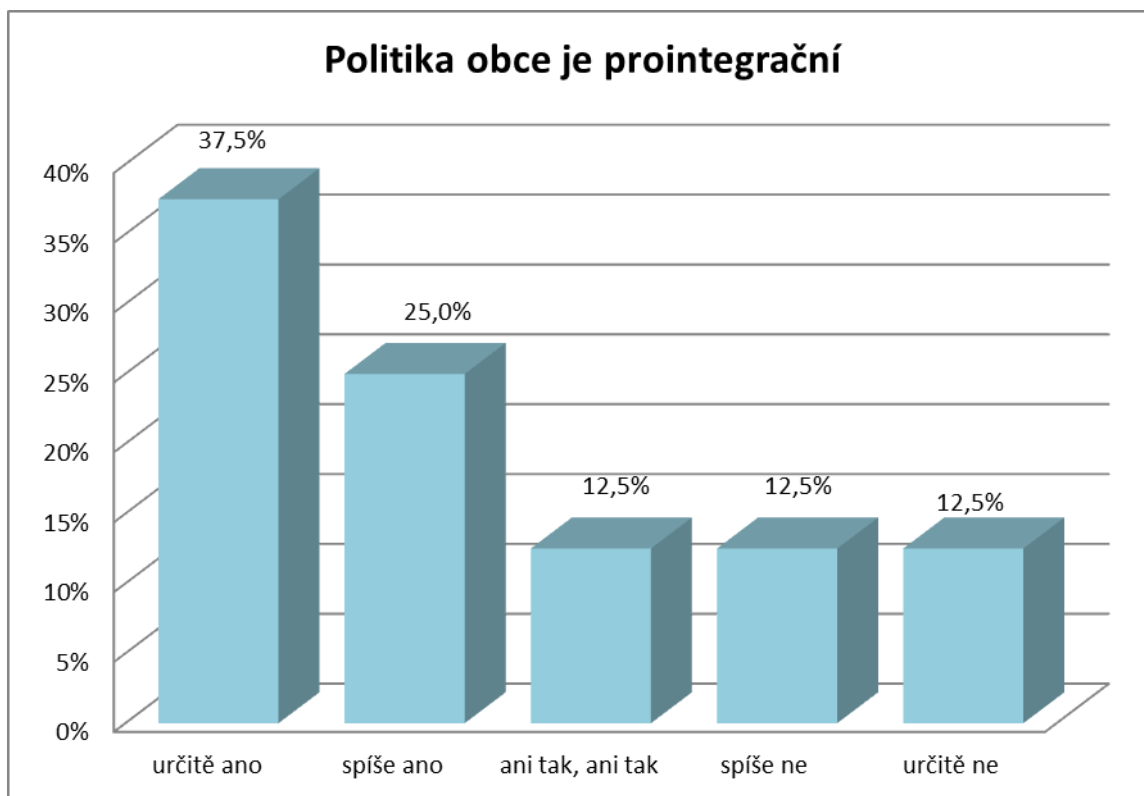
Podléhalo nějaké opatření navržené Agenturou či lokálním partnerstvím schvalování obcí?

Polovina dotázaných odpověděla, že ano (50%) a polovina, že ne (50%). Mnozí ale na otázku neodpověděli.

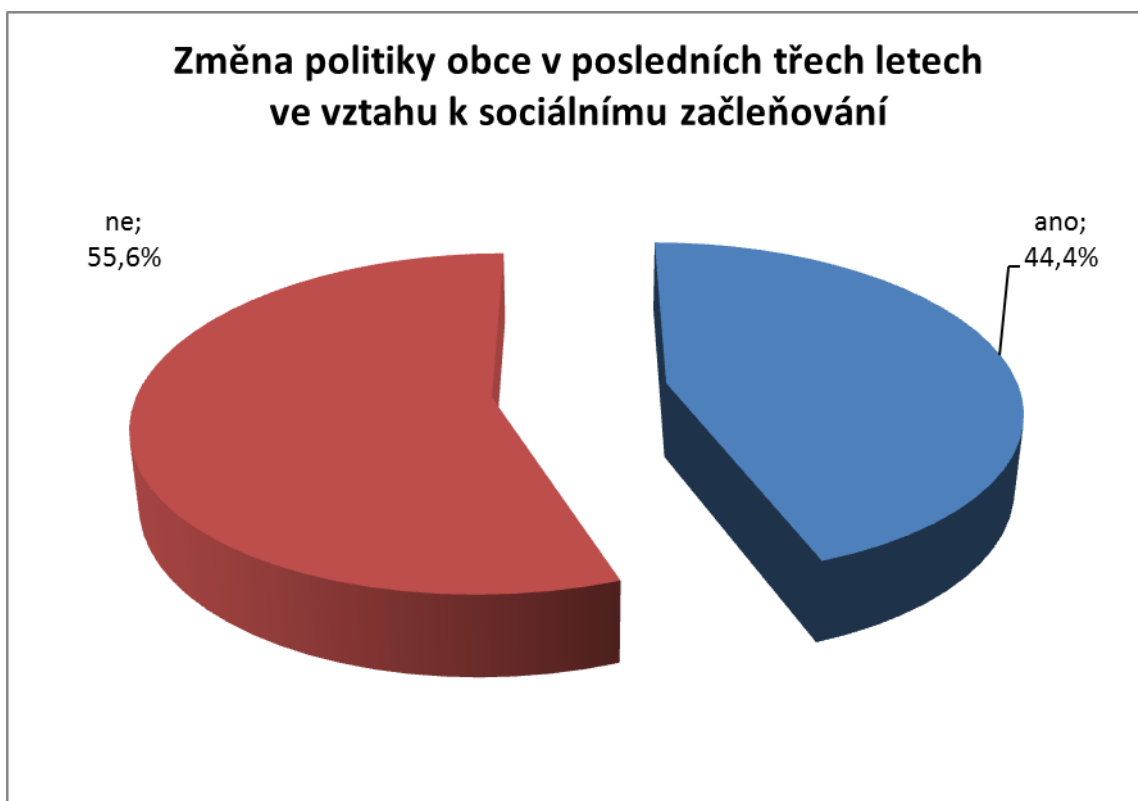
Aktéři si nebyli zcela jistí a uváděli, že schvalování se týkalo projektů a strategického plánu.

Působení Agentury do velké míry ovlivňuje politika obce. Považují aktéři **politiku své obce za podporující integraci (prointegrační)**? Za určitě prointegrační ji pokládají téměř dvě pětiny dotázaných (37,5%) a za spíše prointegrační ji pokládá čtvrtina dotázaných (25%). Celkem ji tedy za integrační považují více než tři pětiny aktérů (62,5%). Více než desetina neoznačila politiku za ani integrační, ani za neintegrační (12,5%). Za spíše neintegrační považuje politiku obce více než desetina respondentů (12,5%) a za určitě neintegrační více než desetina respondentů (12,5%). Obec nepodporuje integraci podle čtvrtiny aktérů (25%).

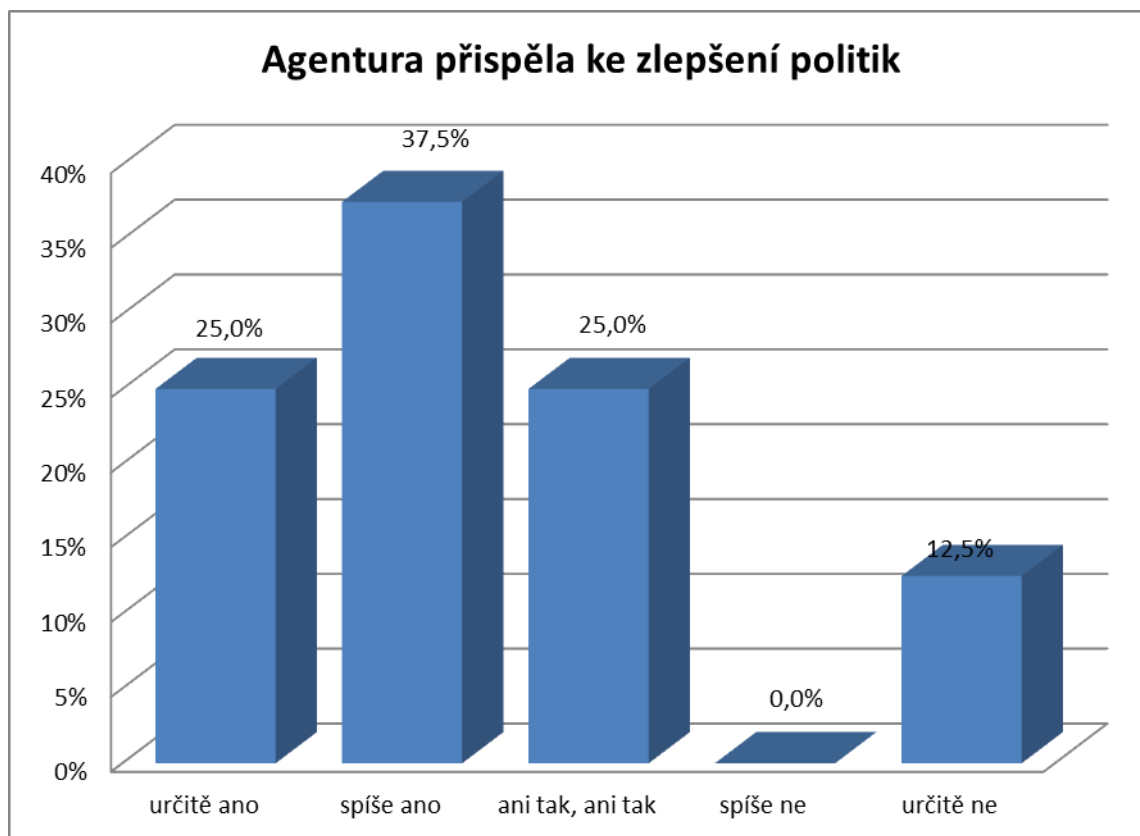
Aktéři vnímají, že město spolupracovalo s Agenturou a zapojilo se do lokálního partnerství. Podpořilo integrační projekty. Město „několik volebních období podporuje integraci jak finančně tak personálně“. Kritici naopak upozorňují na snahu, kterou neprovází patřičné efekty. Pro někoho se jedná o politiku dělanou „pouze navenek, ve skutečnosti ale integraci nepodporuje“.

Došlo ke **změně politiky obce ve vztahu k sociálnímu začleňování v posledních třech letech?** Více než dvě pětiny dotázaných si myslí, že ano (44,4%). Více než polovina se domnívá, že nikoliv (55,6%).

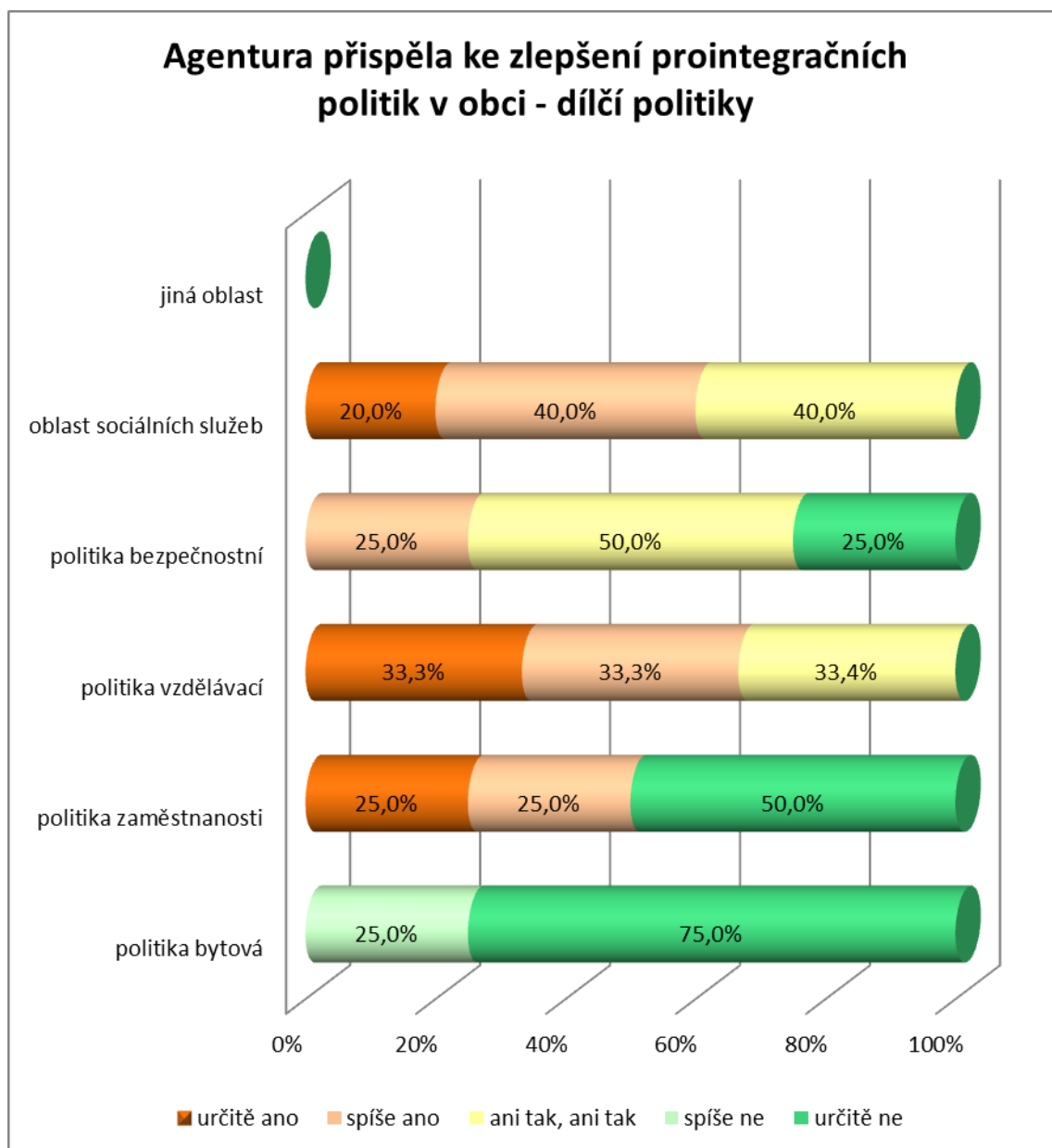

Ti, kteří uvedli, že se politika změnila, hovořili o změně k lepšímu. Změnila se v souvislosti s příchodem Agentury. „*Začalo se o tom více mluvit, komunikuje se mezi subjekty*“. Občas se ale hledají cesty, proč to zlepšení nejde. Další uvedli, že je politika stabilní, pořád stejná a „*město nemá moc snahu*“.

Přispěla Agentura svou přítomností ke zlepšení prointegračních politik v obci? Určitě ano uvedla čtvrtina dotázaných (25%) a spíše ano uvedly téměř dvě pětiny (37,5%). Přítomnost Agentury vedla ke zlepšení politik podle více než tří pětín aktérů (62,5%). Čtvrtina označila odpověď ani tak, ani tak (25%). Více než desetina uvedla, že Agentura ke zlepšení určitě nepřispěla (12,5%).

A v jakých oblastech politik zlepšení nastalo? Z následujícího grafu je patrné, že ke zlepšení podle názoru aktérů došlo zejména ve vzdělávací politice (66,6%), v oblasti sociálních služeb (60%) a v politice zaměstnanosti (50%).

Přijatá prointegrační opatření se týkají především přihlášení se ke spolupráci s Agenturou aktivit připravených projektů, které byly připraveny zvláště pro tuto oblast integrace. Prointegrační charakter má dále podle aktérů akt schválení strategického plánu. „Členové vedení města se účastní lokálního partnerství v rámci svých časových možností“. Projekty míří směrem k podpoře rodin a dětí. Integrační charakter má také komunitní plánování, v rámci něj dochází k investování financí a také odvaha realizovat v obci situační analýzu.

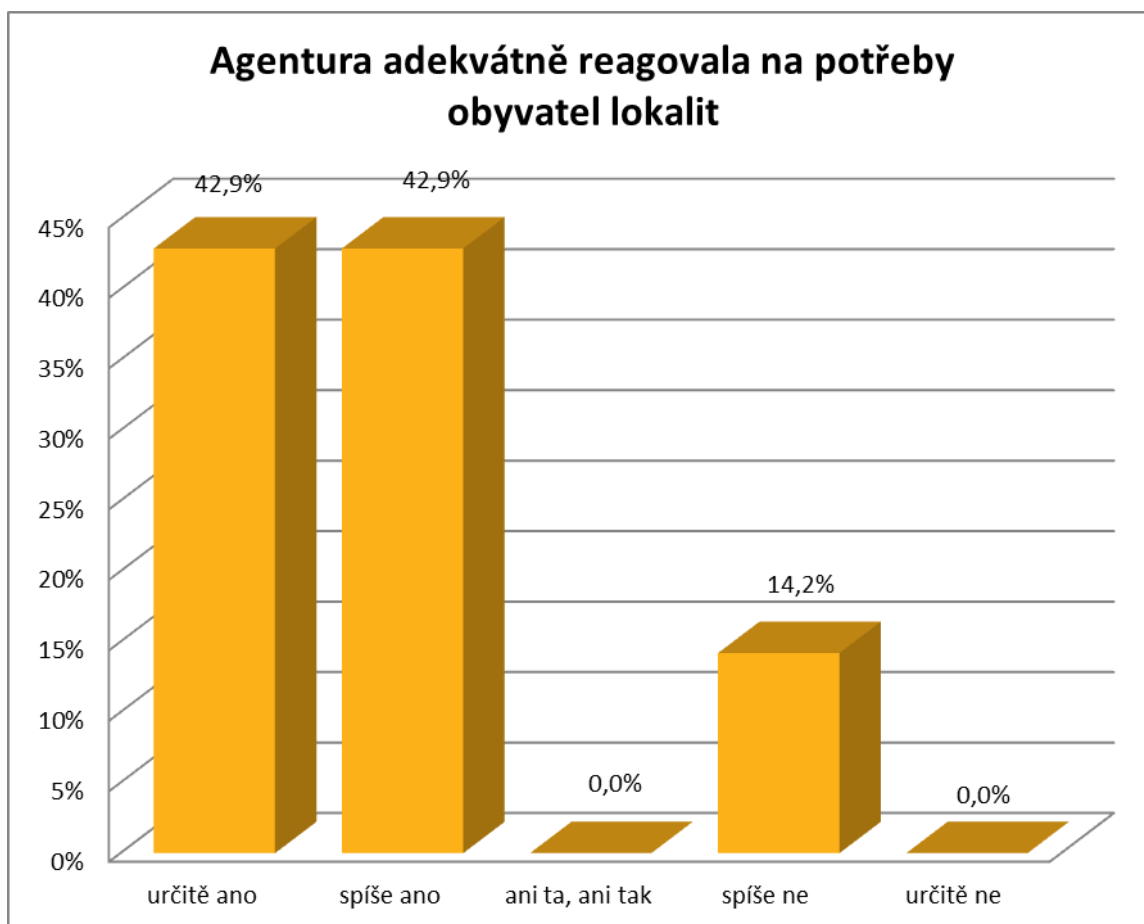
Aktéři nahlíží na **možnosti řešení problému sociálního vyloučení v obci** následovně. Shodují se na tom, že se jedná o dlouhodobý problém, který nepůjde vyřešit ze dne na den. „Je to na dlouhé období a je to velmi složité“. „Běh na dlouhou trať - hospodářské podmínky nejsou ve společnosti příznivé“. Aktéři spatřují řešení v „intenzivní a kontrolované práci“, podmínky k ní

jsou optimální. Překážkou jsou nevyhovující strukturální charakteristiky regionu. Možností, jak vytvořit pracovní místa, jsou malé, proto je možné se vydat cestou „posílení konkurenceschopnosti“. Obec má sama o sobě vysokou nezaměstnanost a koncentruje vysoké procento sociálně slabých obyvatel, není zde možnost adekvátního vzdělání, to lze získat spíše mimo region. Zcela chybí učňovské školství, aby se obyvatelé lokalit alespoň vyučili. Řešení je velmi často hledáno v oblasti integrace obyvatel sociálně vyloučených na trhu práce. „Vytvořit pracovní příležitosti a to především pomocí podnikatelských subjektů při přijímání Romů“. Důležité je také získání veřejného mínění. „Všechno to záleží tady na veřejném mínění, tady se poukazuje pouze na negativa a nikdo nepoukazuje na pozitiva, dokud se nezmění veřejnost, tak se nic nezmění“.

Příčinou zdejších problémů je podle názoru aktérů hospodářská situace, průvodní vysoká nezaměstnanost a nedostatečné vzdělání. Probíhá permanentní modernizace, ale kvalifikační a vzdělanostní struktura se spíše zhoršuje. Lidé jsou pak „těžko zařaditelní“. Většina sociálně vyloučených obyvatel se velmi obtížně zařazuje na trh práce, neexistuje žádná podpora podnikatelů ze strany státu, aby tyto zvýšené nároky a tím i náklady pokryli. Problémem je také sféra soužití obyvatel.

5.10. Dopady v oblasti eliminace sociálního vyloučení

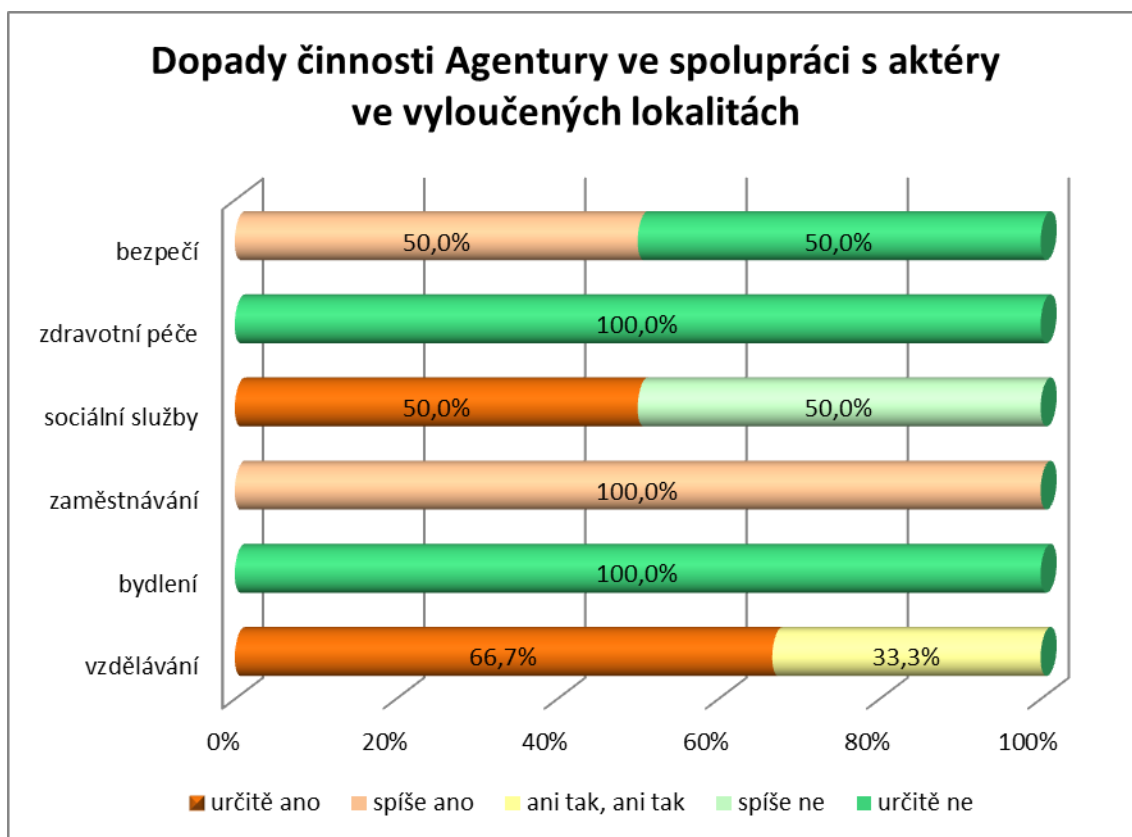
Dokázala Agentura v lokalitě **reagovat na potřeby obyvatel sociálně vyloučených lokalit?** Určitě dokázala reagovat na potřeby podle více než dvou pětín dotázaných (42,9%) a spíše dokázala reagovat podle více než dvou pětín dotázaných (42,9%). Tedy více než čtyři pětiny aktérů se domnívá, že Agentura dokázala na potřeby obyvatel lokalit reagovat (85,8%). Více než desetina si myslí, že na potřeby reagovat spíše nedokázala (14,2%).

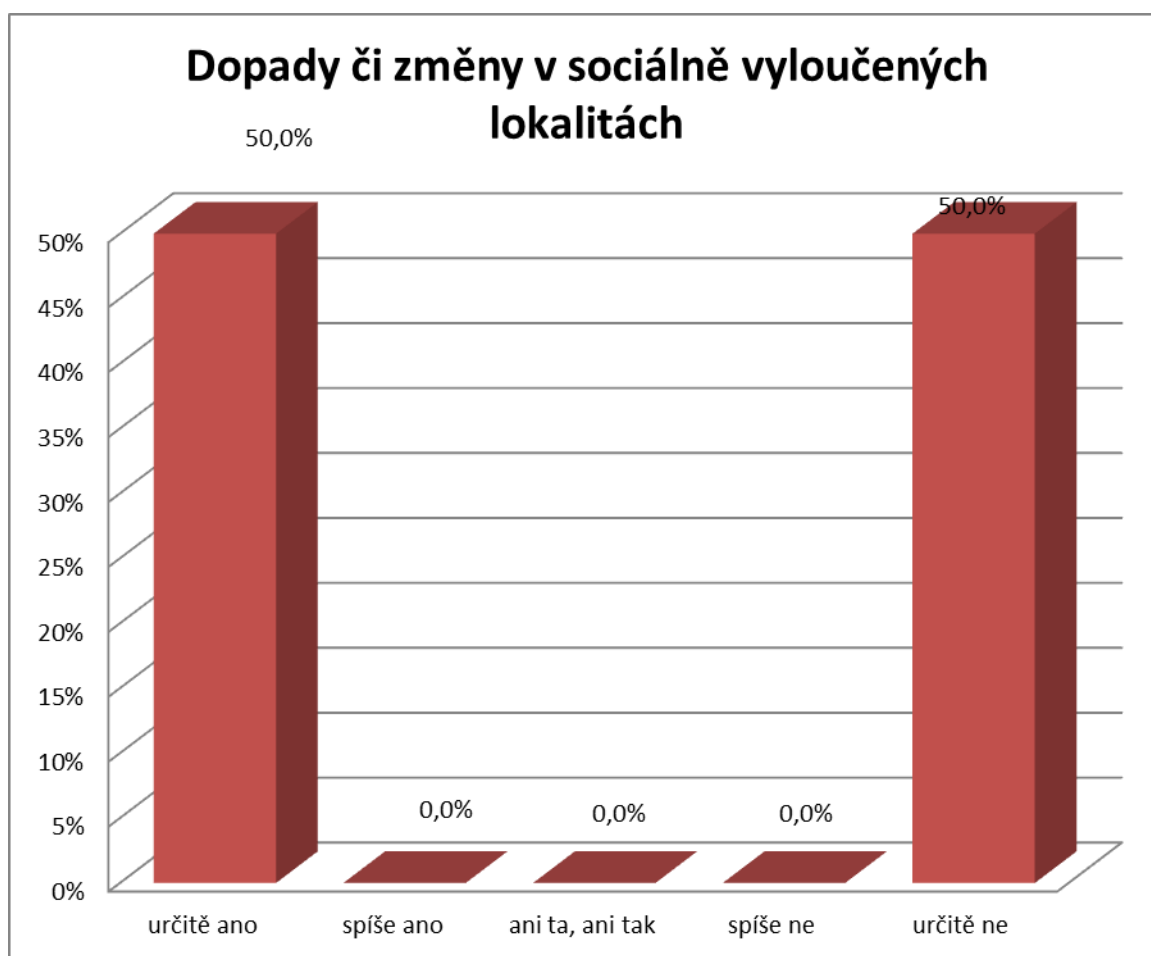
Potřeby obyvatel byly přenášeny prostřednictvím pracovních skupin, ty potřeby zohledňovaly. Zohledněny byly zejména potřeby dětí (opatření ve školství). Nicméně je obtížné „mít výsledky od stolu“. „Popsat situaci a navrhnout řešení Agentura pomohla, není to jenom na Agentuře, ale i na podpoře místních členů, kteří to potom sepsali“. Vůbec nebyly reflektovány potřeby z oblasti bydlení.

Jaké jsou **dopady činnosti Agentury ve spolupráci s ostatními aktéry**? Aktéři se shodují v tom, že dopady ještě nejsou vidět. Některé drobné ano, ale celkové dopady se odvíjí až od realizace projektů. „Dopady jsou, ale ještě je nelze hodnotit“.

Z níže uvedeného grafu vyčteme, jak dopady do lokalit podle dílčích oblastí hodnotí aktéři. Největší jsou podle aktérů v oblasti vzdělávání (66,7%) a sociálních služeb (50%). Nějaké jsou i v oblasti bezpečí a zaměstnávání, ale žádné v oblasti zdravotní péče a bydlení.

Existují podle aktérů známky dopadů či změn v sociálně vyloučených lokalitách? Vidíme, jak se názory na tuto oblast radikálně liší. Polovina dotázaných tvrdí, že dopady jsou určitě viditelné (50%). Polovina současně uvádí, že k žádným změnám v lokalitách nedošlo (50%).

K tomuto podotýkáme, že ti, kteří dopady a změny avizovali, argumentují konkrétními výsledky, např. zřízením „terénního pracovníka pro školu“. „Učitelé jsou spokojenější, komunikuje škola s rodiči a oddělením sociálně právní ochrany dětí. Terénní pracovník při zjištění problémů, které se ho netýkají, kontaktuje další subjekty, navazuje kontakt“.

Většina aktérů se ale shoduje na tom, že je ještě „málo času na vyhodnocení, věci se dělají nesystematicky, dopad musí být propojený, což se nepovedlo, aby to šlo poznat“.

5.11. Diskuse ve skupině lokálního partnerství

Skupinová diskuse proběhla jako součást posledního setkání lokálního partnerství. Moderovaný skupinový rozhovor se zaměřil na shrnutí působení Agentury v obci v průběhu celého působení.

Aktéři zmiňovali, že Agentura byla v místě žádaná. Město pociťovalo potřebu řešit problém související s vysokým zastoupením Romů ve městě, původně se hovořilo až o 10% podílu na celé populaci. Město nemělo kapacity, ale zato mělo vůli hledat nějaká řešení. Prvotní vstup byl *„pole neorané – jak pro Agenturu, tak pro město. Zhruba rok se plácali.“* Docházelo ke střídání konzultantů, první dva skončili záhy. Založilo se lokální partnerství, ale vize se ztrácela v nedohlednu. *„Někteří z toho vycouvali, jevílo se to jako ztráta času.“* Otázkou ale byla opravdovost jejich zájmů, možná je lákaly i nabízené finanční prostředky.

Změna nastala od příchodu třetího lokálního konzultanta a od nastavení metodiky Agentury, od té doby *„začalo vše fungovat lépe.“* Členové lokálního partnerství se třibili, někteří přestali docházet. Celkově byl ale první rok *„ztracený čas, nic tady Agentura nevykonala a teď ten rok chybí.“* Uvnitř partnerství také došlo k některým třenicím, jedna z nich se týkala období vyjasňování sfér působnosti. Občanské sdružení Začít spolu zmínilo, že *„vznikla rivalita, co bylo dobré, do toho se vstupovalo. Vyvolali jednání, pozvali Šimáčka.“* Po vyjasnění působnosti, kdy sdružení vadilo, že Agentura více straní městu, došlo ke zklidnění situace. Dodáváme, že jsme zaznamenali, že napětí mezi sdružením a obcí mělo svou delší historii. Nyní *„více komunikujeme, co nás trápí.“*

K situační analýze aktéři uvedli, že splnila očekávání oficiálního dokumentu. Ten sice nepřinesl nějaká zásadní odhalení, ale je využitelný při podávání žádostí o dotace. Místní aktéři podle svých slov situaci znají. Proběhly zde dvě analýzy, realizované tímtež zpracovatelem a to v roce 2006 a pak 2009. Aktéři diskutovali kolem správnosti počtů sociálně vyloučených osob. Odhad města a výzkumníků se lišil, měl by být kolem 600 – 700 osob.

Lokální partnerství bylo shledáno jako velmi užitečný nástroj. Bylo diskusním fórem, kde se setkali aktéři z různých oblastí. Někdo se cítil být pomalým tempem práce frustrován: *„zpočátku to bylo pomalé, ale přišli jsme na to, že lepší je nehrnout, dát tomu čas.“* Ale i tak pořád chybí ten *„ztracený čas ze začátku.“* V partnerství došlo k pochopení toho, že *„se problémy prolínají, viděli jsme ten přesah a propojenost.“* Právě *„přesah dál – to je přidaná hodnota lokálního partnerství“.* Najednou se diskutovalo. Někomu se ale diskuse úplně nezdála. *„Neziskovky si jely po své linii a najednou se jim to nelíbilo.“* Vstupovalo se do míst, do kterých někteří nechtěli, aby bylo vidět. *„Zklamání neziskovek a dalších bylo, že Agentura zpracuje projekty, přinese peníze a to za rok.“*

Překvapením bylo, že „Agentura chtěla práci po nás – to bylo překvapení. Facilitovali proces, přidali národní úroveň.“ Postup byl dobrý, ale chtělo by to více dotáhnout do „hotového celku, nejen do podání projektu.“

A potřebný čas? Aktéři zmiňovali, že se nedá stanovit nějaká přesná lhůta. „Je to o tom, jak ty lidi zapojit a přesvědčit. Jasněji ukázat, o co tady jde. Má to být do doby, kdy se to rozběhne a tady se začalo rozjíždět po dvou letech a potřebuje to ještě další 2 roky.“ Vybraný koordinátor inkluze je zárukou toho, že procesy budou pokračovat dál. Agentura splnila své poslání: „Hlavní je orientace na město. Musí být ten impulz. Nevidíme věci jako někdo z venku.“

V rámci diskuse také padly zmínky o napětí mezi Agenturou a Radou vlády pro záležitosti romské menšiny. Jeden z aktérů tematizoval spor, který je v lokalitě znám. „Funguje Rada, teď Agentura, což je silný kůň, působící konkurenčně. Mělo by to být naopak, mají dávat vědět okolí, že je problém, který se má řešit ... společně ... spor je jako mezi neziskovými organizacemi v malém městě.“ Další aktér reaguje: „Přitáhlo se hodně peněz z EU a Rada vlády je nemá“. Dále se diskutuje o etnizovaném přístupu.

Výsledky působení Agentury jsou viditelné. „Začalo se mnoho procesů, i když se nezdařilo, tak se to bude nějak vyvíjet.“ Politika obce se posunula směrem k lepšímu. Působením zvenčí došlo k většímu angažování obce. „Zásadní obrat asi ne, zintenzivnilo se, šlo se do věcí, do kterých by se nešlo, do desítek milionů by město nešlo. Byla to psychologická podpora. Dostalo to dynamiku, šmrnc.“ „Všechno je v plenkách. Teprve se začalo, teoretizování to bylo. A teď začne ta fáze vylepšování. Byla tu terénní práce, ale už před Agenturou. Terénní pracovník pro školy ale přibyl, je to náznak k lepšímu.“ A kdybychom chtěli vyhodnocovat dopady na obyvatele lokalit, tak je to „jako kdybychom chtěli zkoumat na žákovi první třídy, jestli ho už ovlivnila devítiletá docházka a jak moc.“ Přímý vliv lze vypořádat v oblasti sociální práce a vzdělávání, „někteří rodiče donutili na Masarykově ZŠ, aby se zajímali o děti, aby byli fyzicky přítomní činnostem dětí. Konaly se schůzky s rodiči.“ Dále započala spolupráce mezi organizacemi, což „lidé z lokalit vnímají, že to funguje jako celek.“ Hodnocení obyvateli vyloučených míst je ale samo o sobě komplikované. Když se něco začne dít, „lidem se to v lokalitách často nelíbí, nechtějí dělat to, co chceme my. Komunita říká, že chce, ale až se něco začne, tak se jim to nelíbí.“

6. Shrnutí výsledků

Strategický plán reaguje na většinu doporučení uvedených ve zprávě GAC. Oba dokumenty pracují s celkem pěti oblastmi. Oblasti se překrývají, a přestože se trochu ve strategickém plánu přeskupily, pokrývají shodná témata. Ve strategickém plánu je upozaděna oblast kriminality, je ale zastoupena v řadě dílčích opatření preventivního charakteru. V obou dokumentech je věnována velká pozornost oblasti vzdělávání, pokryty jsou v této oblasti ve strategickém plánu všechna významná doporučení. Město a další subjekty se snaží aktivně řešit problematiku vzdělávání sociálně znevýhodněných dětí a zavádí velmi důležitá podpůrná opatření pro jejich setrvání v hlavním vzdělávacím proudu. Doporučení společnosti GAC v oblasti vzdělávání přesahují zejména do oblasti mimoškolní podpory, která je ve strategickém plánu řešena v oblasti volného času, dostupnosti sociálních a zdravotních služeb.

Město Broumov přijalo plán na zlepšení dostupnosti sociálních služeb pro sociálně znevýhodněné občany, které budou podporovat obyvatele SVL jak na poli vzdělávání, bydlení, dluhové problematiky, drogové závislosti, tak na poli pracovním.

Na druhé straně je patrné vyhnutí se některým palčivým problémům. Např. ve zprávě GAC je kritizována bytová politika města a jsou navrhována opatření k vytvoření průhledného systému přidělování bytů a vytvoření systému prostupného bydlení. Systému přidělování bytů se ale strategický plán nevěnuje. Ve strategickém plánu je v začátku textu zmiňována vůle věnovat se sociálnímu bydlení, nicméně dále je pak uvedeno, že v tuto chvíli není bytová problematika pro město dominantním tématem. Domníváme se, že by se mělo této problematice věnovat a zvažovat zavedení některého ze systému podporovaného bydlení. Zároveň však doporučujeme nejdříve zavést do praxe systém podpůrných služeb (terénní programy, sociálně aktivizační služby). Jak se ukázalo v průběhu evaluace, lokální partnerství zvolilo právě tento postup, kdy začalo budovat základní infrastrukturu a nepouštělo se do řešení všech oblastí najednou.

Jak se ukázalo, velkým problémem byl časový skluz, který nastal díky neefektivnímu působení Agentury po prvotním ambiciózním vstupu do lokality. Časový snímek působení v lokalitě dává za pravdu místním aktérům, kteří hovoří o přibližně roční nečinnosti v počátcích. Formálně je sice založeno lokální partnerství, to ale není vedeno k žádným výsledkům. Agentura dokonce na čas omezuje působení lokálního konzultanta v místě (nazváno zákazem), což se týká doby několika měsíců. Zásadně se začíná pracovat od poloviny roku 2009. Domníváme se, že není na překážku, že se strategický plán utvářel poměrně dlouhou dobu a byl schválen zastupitelstvem až v červnu 2010. Samotní aktéři toto období činnosti vnímají jako dobře využitý čas. Ale zde vidíme, že se vrací počáteční nečinnost jako bumerang, a tak nejsou ještě vidět všechny výsledky, které proces

strategického plánování může přinést. Nicméně aktéři vidí nezpochybnitelné výsledky a finanční prostředky, které do města dorazí v podobě získaných projektů, dokázaly přesvědčit i ty původně skepticky naladěné aktéry. Můžeme souhlasit s tvrzením, že Broumov patří k nejúspěšnějším lokalitám Agentury, nicméně si ale musíme položit otázku, zdali by díky nekonceptnosti v začátcích nemohla Agentura dosáhnout mnohem větších a hmatatelnějších výsledků. To ale neukáže ani tato evaluace, ale čas, který je k realizaci opatření zapotřebí.

Působení Agentury v obci bylo žádané. Samotný výběr obce pro spolupráci s Agenturou považují místní aktéři spíše za dobrou volbu. Celkově jsou s výběrem obce pro spolupráci s Agenturou spokojeny více než tři čtvrtiny místních aktérů. Kladná hodnocení výběru obce pramení především z vědomí toho, že dříve se problému nevěnovala taková pozornost jako po výběru obce. Do obce se zaměřila pozornost zvenčí, což samo o sobě vyvolalo pozitivní efekt – obec se začala tématu věnovat. Broumov je místem, kde se setkaly tři důležité okolnosti. Zaprvé se jedná o místo, kde aktéři vnímají potřebnost situaci sociálního vyloučení řešit, zadruhé akceptují intervenční vstup zvenčí a zatřetí je přítomna také podpora samotné obce. Samotné počátky Agentury v obci jsou ale aktéry kritizovány. Na počátky si aktéři vzpomínají jako na dobu, kdy byla Agentura vítána a přicházela do prostoru velké podpory ze strany obce. Dochází ale ke zlomu, kdy tuto intervenci provází chaos, nekonceptní přístup a velké sliby provázející velká očekávání. Agentura slibovala finanční prostředky, což většina aktérů pokládala za hlavní motivační prvek. Jakmile bylo jasné, že tato finanční podpora nepříjde, vyvolalo to velké rozčarování a de facto utlumilo práci Agentury. Teprve v roce 2009 se začala situace stabilizovat – objevovaly se první pravidla a metodičtější fungování. Předtím se v lokalitě vystřídali dva lokální konzultanti. Prvopočáteční nestabilita ale ovlivnila další procesy, vlastně i dnešní hodnocení Agentury jako celku.

Aktérům nebylo od začátku jasné, jak bude Agentura v obci působit. Vzbudila velká očekávání, ale k uskutečňování slibů nedocházelo. Mnozí očekávali slíbené transfery financí pro vlastní organizace. To samotné vyvolávalo napětí a otázky, obzvláště když se slibované prostředky neobjevovaly. Poté, co bylo zřejmé, že ke splnění slibů nedojde, se dostavilo rozladění. Mělo devastující účinky na další působení, které se následně potýkalo s otázkou důvěry, která musela být velmi trpělivě obnovována. Samotná obec je vnímána jako otevřená vůči Agentuře při jejím příchodu. Obec byla motivována, jak se zdá, přispěla k tomu místní situace, silné zastoupení sociálně vyloučených osob a absence adekvátních nástrojů na řešení situace. S tím souvisí i očekávání od Agentury, která byla vyhodnocena jako jediná organizace přicházející se systémovým přístupem k sociálnímu vyloučení. Agentura představovala efektivní nástroj pomoci zvenčí, který obce potřebují. Očekávání se různily aktér od aktéra, každý si je utvářel ve vztahu ke svému působení a možnému profitu. Ale bylo zde i očekávání týkajících se většího zaangažování obce do řešení problémů.

Spektrum očekávání bylo velmi pestré: od systémové efektivní pomoci státu lokalitě, většího zaangažování obce až po řešení zcela konkrétních problémů v terénu nebo žádné. U poloviny aktérů se ale jejich očekávání nenaplnila. Nelze se tomu divit, když byla tak široce koncipována a nebyla nikterak v počátku korigována precizací cílů, poslání a nástrojů Agentury, o kterých, jak se ukázalo, neměla zpočátku ani sama Agentura jasno.

Obdobně široce vnímají aktéři poslání Agentury. Mnohá očekávání jsou orientována na konkrétní práci s osobami sociálně vyloučenými, případně přímé poskytování služeb. Vedle tohoto pohledu se vyskytuje i jiný, který je více v souladu s oficiálním posláním Agentury, zakotveným v základním dokumentu. Poslání je podle aktérů orientováno na podporu integračních řešení v obci, dále na podporu obce jako takové a místních aktérů. Zklamání z působení Agentury jsou především ti, kteří její poslání viděli v roli poskytovatele služeb v sociálně vyloučených lokalitách. Své poslání Agentura v Broumově splnila zejména v oblasti podpory rovného přístupu v oblasti sociálních služeb, vzdělávání a trochu i v oblasti bezpečí. Podpora rovnosti v bydlení, zdravotní péče a zaměstnávání byla slabá.

Agentura do značné míry podpořila obec v tom, že po jejím odchodu dokáže řešit problematiku sociálního vyloučení v partnerství s dalšími subjekty v místě. Ukazuje se, že také podpořila proces sociálního začleňování v obci. A to zejména tím, že rozpohybovala spoustu věcí a dala prvotní impuls ke změnám. O intenzitě a dlouhodobosti změn mnozí pochybují, což souvisí s tím, že si jsou aktéři vědomi mnoha vlivů, kterým bude proces vystaven. Změny jsou celkově vnímány jako pozitivní. Procesy by měla dále pokračovat, jistou zárukou je ustanovený koordinátor inkluzivních nástrojů, jakýsi pokračovatel nastartovaných procesů a koordinátor aktivit lokálního partnerství. Tato pozice byla vytvořena na další čtyři roky v jednom z úspěšných projektů.

Celkově lze považovat působení Agentury v Broumově za úspěšné. Vymanilo se z počáteční nekonceptnosti a zásadně zlepšilo své fungování. Přesto existují netknuté oblasti, nepodařilo se například aplikovat nástroje na podporu zaměstnanosti, což ale komplikuje celkový nepříznivý profil zdejšího regionu. Aktéři v Agentuře nalézají smysl. Jak vidíme, je hodnocena podle toho, jak se ji podaří přejít od analytické roviny ke konkrétním výsledkům. Jako organizace (ve smyslu instituce) působila Agentura na aktéry spíše neutrálně, příliš neznali její pozadí, systém řízení či strukturu.

Samotný cíl Agentury je vnímán ve dvou rovinách. První interpretace cíle se soustřeďuje na rovinu začleňování obyvatel ze sociálně vyloučených míst. Součástí této orientace na uživatele služeb je užší pojetí cílové skupiny, které je silně etnizované. Příjemci pomoci jsou určeni výhradně Romové jako skupina. Druhá interpretace cíle se orientuje na kultivaci samosprávy.

Působení Agentury silně ovlivnil nevydařený začátek, zlomem v hodnocení bylo sjednocení se aktérů na poli lokálního partnerství.

Situační analýza byla v místě provedena, aktéři se s ní obeznámili a využívají ji, jak ve skupinách strategického plánování, tak pro podporu žádostí o projekty.

Je zřejmé, že metody Agentury vedly v obci k výsledkům. Lokální partnerství fungovalo, byli do něj přizváni vhodní partneři. Časem se vykrystalo. Byl v něm zastoupen také Královéhradecký kraj. Lokální partnerství se nevyhnulo některým nestabilitám, zviditelnilo napětí mezi jednou neziskovou organizací a obcí, po čase si ale aktéři našli své nové pozice a komunikují. Cíle lokálního partnerství byly podle aktérů naplněny. Vznikly pracovní skupiny, které se následně transformovaly do jedné akční, která připravila strategický plán. S výsledky jsou aktéři spokojeni. Taktéž se strategickým plánem, který je v souladu s potřebami obce. Je hodnocen jako kvalitní. Nepřehlédneme, že se lokální partnerství vyhnulo některým obtížně řešitelným oblastem – zaměstnanosti a bydlení. Pravděpodobně se jedná v Broumově o „velké sousto“. A tak jsou aktivity zaměřeny do oblastí, kde se dají čekat úspěchy. V tomto směru je strategický plán realistický. Jeho cíle ale ještě zdaleka nejsou naplněny. Aktéři vědí, že se jedná o dlouhodobější záležitost. Některé cíle se ještě ani nezačaly naplňovat, některé jsou v nedohlednu a teprve se na jejich dosažení pracuje. Vše souvisí s tím, že cíle se naplňují prostřednictvím projektů, jejichž příprava, administrace a realizace vyžaduje mnohem delší období.

Výsledky jsou ale hmatatelné a do města v rámci projektů do obce dorazí více než 20 milionů Kč. Ve městě vznikne zázemí pro poskytování služeb se značným rozvojovým potenciálem. Aktéři očekávají, že se cíle strategického plánování budou dále naplňovat.

Lokální konzultant je hodnocen pozitivně. Měl vytvořeny podmínky pro svou práci. V lokalitě poskytoval projektové poradenství a seznamoval aktéry s aktuálními dotačními výzvami. Aktivně se podílel na zpracování čtyř projektů v hodnotě 26 490 983 Kč, dva byly schváleny, jeden prošel kontrolou ex ante a jeden byl podán v červnu. Projektové poradenství je velmi oceňováno, je potřebné a má přímé dopady na obyvatele lokalit. Ty se týkají výhradně oblasti sociálních služeb a dále vzdělávání.

Agentura ovlivnila lokální integrační politiku. Město s Agenturou úzce spolupracovalo a zapojilo se do lokálního partnerství. Podpořilo integrační projekty. Zdá se, že postoje obce ve vztahu k sociálnímu začleňování jsou konstantní. Agentura přispěla svou přítomností ke zlepšení integračních politik v obci. Ke zlepšení došlo zejména ve vzdělávací politice, v oblasti sociálních služeb a částečně i v politice zaměstnanosti. Obec se aktivizovala, což je nepřehlédnutelné.

Velkou překážkou jsou ale nepříznivé strukturální charakteristiky regionu. Politika „pracovní“ integrace je v místě omezená, což je výrazným místním limitem a překážkou.

Agentura dokázala reagovat na potřeby obyvatel sociálně vyloučených lokalit. Dopady ale ještě nejsou viditelné. Největší jsou v oblasti vzdělávání a sociálních služeb. Nějaké jsou i v oblasti bezpečí a zaměstnávání, ale žádné nejsou v oblasti zdravotní péče a bydlení. V hodnocení známek dopadů v sociálně vyloučených lokalitách se aktéři značně rozcházejí. Problémem je potřebný čas, kterého je pro vyhodnocení zapotřebí.

V Broumově se sešlo několik příznivých okolností, které se podílely na dobrých výsledcích působení Agentury (společně s dalšími aktéry). Je zajištěno pokračování aktivit, vytváří se personální kapacity pro podporu integračních opatření, samospráva s Agenturou spolupracovala a zapojovala se do procesů, sama formulovala zakázky vůči Agentuře, zájem měl i Královéhradecký kraj. Podařilo se vytvořit akční lokální partnerství. Probíhající procesy byly aktérům srozumitelné a byly pro ně přehledné. Bezesporu se na tom podílela velikost města. Město mělo svůj potenciál, z něhož aktéři dokázali těžit. Výhodou zde bylo také působení lokálního konzultanta, který přišel do prostředí obeznámený s metodami Agentury a sám je aktivně v prostředí rozvíjel. Strategické plánování bylo zlomem a přesvědčilo řadu aktérů o smysluplnosti počínání ve městě. Vznikl tak realizovatelný plán. Vznikly projekty a je zřejmé, že na jistý čas zaměstnají řadu aktérů, kteří budou muset překonat řadu administrativních překážek. V tomto ohledu apelujeme na potřebu návazné „vzdálené podpory“.